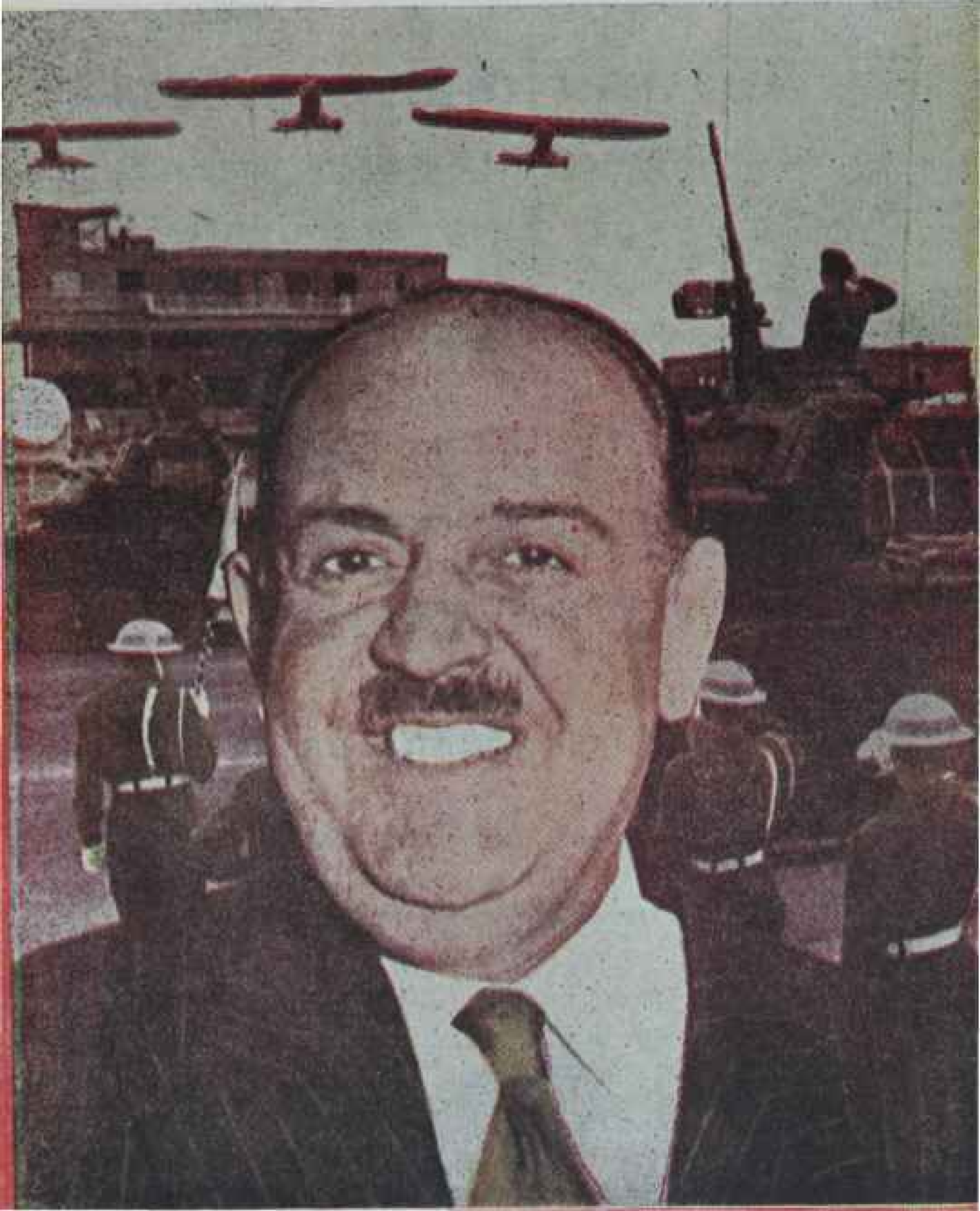
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene: 2, Cilt: VI Sayı: 103

Rüzgarlı Sok. Ovehan

Kat: 3 Daire: 7

P. K. 582 — Ankara

Tel: 15221 (Başyazar)

18992 (Yazı İşleri ve İdare)

Fiatı : 60 Kuruş

*

İmtiyaz Sahibi :

Metin TOKER

*

Umumi Neşriyat Müdürü :

Hamdi AVCIOĞLU

*

Bu nüshada yazı işlerini fiilen idare eden mes'ul Müdür :

Yusuf Ziya ADEMHAN

*

Teknik Sekreter :

M. Nevzat ÜNLÜ

*

Karikatür :

TURHAN

*

Fotoğraf :

Hüseyin EZER

ASSOCIATED PRESS

TÜRK HABERLER AJANSI

*

Klişe :

Doğan Klişe ATELYESİ

*

Müessese Müdürü :

Mübin TOKER

*

Abone Şartları :

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha) : 24 lira

İlan Şartları :

4 renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira
Kapak içi 300 lira metin sayfaları Santimi 4 lira

*

Dizildiği ve Basıldığı Yer :

Yeni Matbaa — Ankara

Kapak resmimiz:

Şemi Ergin

İşini beğenen bakan

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Demokrasimizi sağlam temeller üzerine oturtmak için herkesin bu rejimi bir kenarından tutup çekmesi, herkesin kendini haklı görmesi, herkesin başkalarını haksız bulması bazı basit hakikatleri gözlerimizin önünden uzaklaştırıyor. "Siyasi ahlâk" veya "Politika sapıklığı" gibi tâbirler icad ederek samimiyetsizlikten şikâyet edenlerimiz bir küçük an partizanlık gözlüklerini çıkarıp etraflarına baksalar demokrasinin ilk şartı olan "asgari dürüstlük"ün inanılmaz bir hafiflikle mütemadiyen kurban edildiğini derhal farkederler. İnsanlardan samimi olmalarını istemek, belki haksızlıktır. Zira samimiyet, politikada bir mecburiyet sayılmayabilir. Ama dürüstlük! Bu, düpedüz bir borç, bulunması elzem bir hususiyettir. Dürüstlüğün ilk şartı ise eş hadiseler karşısında eş tepki göstermekten başka nedir ki? Halbuki şu son haftalarda cereyan eden iki küçük hadise insanı derin derin düşündürecek kadar alâka çekicidir.

Türkiyedeki Amerikan Yardım Heyetinin başkam General Riley Kalkınma genlikleri sırasında bir beyanat verdi. Seyhan barajını, Birecik Köprüsünü, Celal Bayarı ve Adnan Menderesi mutad nezaket kaideleri dahilinde, o neviden kelimelerle övüyordu. Muhalefet derhal ateş püskürdü. General bizim iç işlerimize nasıl karışıyordu? Halbuki Riley, ihtisası olduğunu bildirdiği bir kaç cümleden başka lâf sarf etmemişti. Hücumlar karşısında Zafer gazetesi Amerikalıyı müdafaa etti. Muhalifler niçin iktidarın lehindeki sözlere tahammül edemiyorlar, yaygarayı kaparıyorlardı? Ecnebiler iktidarın aleyhinde bir fikir serdetseler Muhalefet bunu alıp ağzına sakız yapmıyor muydu? O halde, şimdi hiddetleri neydi? Bir Amerikalı gördüklerini, hissettiklerini söylüyordu. Kabahat mi ediyordu? Bu herkesin haklıydı.

Aradan bir kaç gün geçti. O ne? Gazetelerde Amerikada çıkan maruf Time mecmuasından nakledilmiş bir yazı. Muharrir Adnan Menderesin iktisadi politikasını ciddiye almıyor, başbakandan müstehzi bir edayla bahsediyor, istakozlu ve şiş kebaplı Kalkınma Şenliklerini anlatıyor. Amerikanın Türkiyeye yardımı mevzuunda Washington'un ihtiyattı davrandığını bildiriyordu. Muhalefet safından "bizim iç işlerimize ne hakla karışıyorlar" neviinden bir tek itiraz sesi yükselmedi. Bilâkis Ulus gazetesi bunu adeta iftiharla yaydı. Yazıdaki hava, Adnan Menderesin iktisadi politikasını - iktisaddan anlayan herkesin yaptığı gibi - yeriyordu. Ama makalenin bir yabancı tarafından kaleme alınmış olması Muhalifleri zerrece rahatsız etmedi. İşte, diyorlardı, Amerikalılar bile aleyhte!. Sanki mesele, fikirlerin mahiyeti değil, lehte veya aleyhte olmasıydı.

Ancak iş bu kadarla kalmadı. Zafer gazetesinde de bir başyazı. Bu ne hafiflikti?. Amerikalı bize ne karışıyordu? Yoksa, Türk milletine direktif mi vermek istiyordu?. Hem Zafer'de bu yazıyı yazan kimdi? General Rileyi müdafaa eden adam! Time mecmuasının muhabiri sigarasıyla viskisini bırakıp biraz Türkiyeyi görseydi daha iyi ederdi. Bunun yerine "rahat koltuğunda memleketin hakiki hayatıyla irtibatı meşkûk bir yarı münevver muhalif kırmasıyla kadeh tokuşturduktan sonra" böyle yalan yanlış yazılar yazıyordu. Bu ne biçim işti? Takip edilen politika "Yurtta sulh, cihanda sulh" neviinden millî bir politikaydı. Time'ın muhabiri böyle işlere burnunu sokmasa daha iyi ederdi. Hem Amerikan yardımından bahsetmekle bize emir mi vermeye kalkışıyordu? Bizim politikamla dolar mukabili değişmezdi. Manevi kıymetler parayla alınıp satılan cinsten metalar değildi. - Bunu yazan da Burhan Belgeydi. -

Zavallı gazeteci fena halde azarlamyor, hizaya çağırılıyor, ihtarlarda bulunuluyordu. Peki General Riley'in beyanatını "iç işlerimize müdahale" diye tenkid eden muhaliflere daha bir kaç gün evvel bu aynı kalem ateş püskürmüyor muydu? Tahammülden, toleranstan bahseden o değil miydi? Ama hayır! İktidarı tenkid edenler bizim iç işlerimize karışıyorlardı. Övenlere gelince.. Oo, onlar hakikati ifade ediyorlardı.

İşte, mücadelelerimizi gülünç eden budur. Hareketleri, hâdiseleri mahiyetleri itibarile mütalea etmezsek işin içinden nasıl çıkarız?. Nenin iyi, nenin fena olduğunu nasıl görürüz, nasıl gösteririz? Bu kadar açık şekilde tarafgirane davranırsak, her,şeyi kendi tarafımıza yontarsak doğru yolu bulabilir miyiz ve daha mühimi insanlara emniyet verebilir miyiz? Partilerin sözcüleri elbette ki hâdiseleri işlerine gelen taraftan görecekler, öyle aksettireceklerdir. Ama bunu yaparken en basit dürüstlük kaidesini umursamayıp çiğnersek birbirimizi yemekten başka iş görebilmemiz son derece müşküldür. Her millet ve her şahıs bazı sabit kıymetlere sahip olmakla mükelleftir. Onları bir kenara atamaz, atmamalıdır.

Rejimin bekası, her şeyden çok buna bağlı değil midir?.

Saygılarımızla

AKİS

Hükümet

Daha çok güçlüğe doğru

Şu satırlar yazıldığı ve herkes haklı olarak rejim meselelerinin üzerine eğildiği sırada Ankarada bir bakanlığın duvarları tahta kaplama, koltukları maroken, yeri parke, ufak fakat şık bir odası günün yarısında boş bekliyordu. Bakanlıklarda bir odanın boş kalması fiyle mühimsenecek hadiselerden değildir. Ne var Ki bahis mevzuu odada bir de büyük masa vardı; memleketin içinde bulunduğu vaziyet ise bu masanın basında bir adamın sadece günün yarısında değil, hattâ geceli gündüzlü çalışmasını gerektiriyordu. Oda, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının makam odasıydı. Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı bir müddet eski bakanın istifa ettiği açıklanmadığından tamamiyle boş kalmıştı, iki haftaya yakın bir zamandan beri ise bir bakan vekili - Gümrük ve Tekel Bakam Hadi Hüsmen - kendi bakanlığının işlerinden baş aldığı zamanlar oraya gelip kâğıtlar imzalıyordu. İktisadi bakımdan gittikçe daha müşkül - hem de pek müşkül - bir istikbale doğru biz süratle kayarken, o odanın sahipsiz bırakılma sebebini anlamak fâniler için mümkün değildi.

İçinde bulunduğumuz durumun vahameti eğer muhalefet sözcülerinden veya muhalif basından menkul olsaydı belki omuz silkilebilirdi. Hattâ bu iddiayı sadece ilim adamlarının ileri sürmeleri halinde bile kitabilerin yanıldıkları söylenebilirdi. Ama bundan sadece üç ay evvel, 29 Ocak 1956 günü bütün Türkiye radyoları bizzat Başbakan Adnan Menderesin ağzından tehlikeyi haber veriyorlardı.. Memleketi, içinde bulunduğu iktisadi çıkmazdan kurtarmak için bir takım tedbirlerin alınmasına zaruret vardı. Öyle bir noktaya gelmiştik ki her şeyin yeni baştan düzenlenmesi lazımdı. Başbakan, bahsettiği tedbirlerden neyi kasdettiğini de bir bir izah ediyordu. Bu tedbirler bir yandan iktisad âlimlerinin, bir yandan Amerikalı mütehassısların, bir yandan da muhalefetin senelerden beri ısrarla tavsiye ettikleri tedbirlerdi. Radyolarda ilân edilen kararların herkes tarafından müttefikan tasvip edilmesinin, iyimser kimselerin ümide kapılmasının sebebi buydu. Doğan ümidin bir başka sebebi de kabinenin kilit mevkileri olan Maliye ile Ekonomi ve Ticaret Bakanlıklarında yeni politikanın şampiyonu diye bilinen ve beğenmedikleri havayı çalmıyacak kadar karakter sahibi sanılan iki şahsiyetin bulunmasıydı. Şu anda bunlardan biri hükümetten ayrılmıştır. Zira Amerikalı mütehassıs Randall'ı karşılama beyanatı olduğu anlaşılan kararlar Randall'ın Türkiyeden ayrılışıyla suya düşmüş, alınmasının şart bulunduğu bizzat Başbakan tarafından ifade edilen tedbirler alınmamış, eski yolda devam edilmiş, 29 Ocakta tenkid edilen politika meriyette kalmıştır. İşte bunların neticesidir ki iktisadî istikbalimiz üç ay evvelkine nisbetle dahi daha çok bulutla örtülmüş ve son derece süratle gidiş durdurulmadığı takdirde memleketin inanılmaz sıkıntılara duçar olacağı gün gibi aşikâr hal almıştır.

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı

Boş beşik

Sönen bir ümit

Geçen haftanın en mühim hadisesi yeni Amerikan yardımının artmıyacağı yolunda Ankaraya gelen haberlerdi. Bir kredi temini ümidi de 29 Ocak vaadlerinin hasır altı edilmesiyle ortadan kalkmıştı. Gerçi zorlu politikanın müridlerinden bir Büyükelçinin orada burada "Randall'a verilen teminatın kalkınmamızı baltaladığı" safsatasını tekrarladığı bil liniyor ve aynı politikanın buradaki piyonlarının da bu teminatın fiiiiyatâ intikal etmemesi için Maliyedeki Ekonomi ve Ticaret Bakanlığındaki iktisad ilminden anlayan elemanları Başbakanlık nezdinde kötüledikleri duyuluyordu. Ama Amerikalılar enflasyonun dipsiz kuyusuna bir kova su atmayı kati surette reddettiklerine göre cezbe halinden kurtulup ilmin ışığına kavuşmak zaruret halı ne gelmişti. Amerikalıların yardım etmek için "şart şurt" koştukları zorlu politikacıların başarısızlıkları nı örtmek için kullandıkları bahane den ibaretti. Amerikada bir tek kimse çıkıp da "Türkiyeye normalin üstünde yardım yapmayalım" dememisti. Zorlu politikacılar buna bir tek misal veremezler. Bir tek Amerikalı da yardım mukabilinde siyasi veya ticari şart ileri sürmemişti. Bunun da misali mevcut değildi. "Şart şurt" demlen sadece ve sadece iktisad ilminin zaruretleriydi. Bu zaruretleri görmek içinse iktisad ilminden anlamak gerekiyordu.

Üstelik bu haftanın ortasında Amerika Dışişleri Müsteşarı George-V. Ailen Birleşik Devletler Dış Münasebetler Komisyonu önünde Türkiyeye yardım mevzuunda izahat verirken Başbakanın 29 ocak konuşmasında ilân edilen İktisadi Programı iyilik alâmeti olarak zikretmiş ve bu program tatbik edildiği takdirde yardımın yapılacağını bildirmiştir. İşte şart! Bir şart ki üzerinde herkes mutabıktır. Onu ilân eden Başbakandan gayrı...

İktisadi vaziyetimiz yeni tedbirlerin alınmasını gerektiren bir noktaya gelmiş midir, gelmemiş midir a Gelmemişse, bizzat Başbakan 29 olcakta niçin aksim ilan etmiştir? Gelmisse bahis mevzuu tedbirler nedeni alınmamıştır? Menderes IV. kabinesine bilinen şartlar altında itimad reyi veren D.P. Meclis Grubunun her şeyden evvel Başbakandan bunu sorması ve gerekirse Menderesi Menderesin sözleriyle sigaya çekmesi gerekmektedir. Zira önümüzde açılan hakiki çukur inanılmaz ve tarif edilmez iktisadi müşkülât çukurudur, antidemokratik tedbirler ise o çukuru gözlerden gizlemek için atılan kürek kürek topraktır. 29 ocaktan bu yana yapılan tek şey İktisadi Devleti Teşekküllerinin, Devlet şirket ve ofişlerinin iç finansman bakımından verebilecekleri azami açık miktarının 386 milyon lira olarak tesbitinden ibarettir. Ama, evet ama meşhur Toprak Ofisi ihtimamla bu plafonun dışında bırakılarak...

Halbuki Başbakan neler ve neler yapılması gerektiğini bizzat ilân etmişti!

2 ADAM 1 İBRET

Memleketlerin buhranlı anlarında milletler gözlerini bazı şahsiyetlere ve bazı teşekküllere çevirirler. Pek çok şey o şahsiyetlerin ve o teşekküllerin böyle zamanlarda takındıkları hareket tarzına bağlı kalır. Memleketler vardır, buhrandan kurtulmuşlardır; zira millet gözünü çevirdiği şahsiyetlerde ve teşekküllerde aradığını bulmuş, onların zamanın icap ettirdiği seviyede olduklarını görerek kuvvet, cesaret kazanmıştır. Memleketler vardır, buhranın içinde kaybolup gitmişlerdir; sebebi, lider mevkiindekilerin gerektiği anda gerektiği şekilde hareket edememiş olmaları, hadiselerin altında kalmalarıdır. Mustafa Kemal Paşa milleti esaret zincirine vurulmak istenilirken yüreğinde imanla ortaya atılmasaydı, bugün Türkiyenin hür ve modern memleketler safında yer alması pek zayıf bir ihtimaldi. Almanyada ise Hitler, Weimar cumhuriyetini yok etmeğe matuf ilk teşebbüsleri sırasında milletin gözünü dikmiş bulunduğu Hindenburg, Von Papen gibi şahsiyetlerin zayıf karakterleri, tereddütleri sayesinde bir zulüm rejimini kurabilmiştir. Doğrusu istenilirse mesele bir kahramanlık, bir cüret meselesinden ibaret değildir. Elbette ki tehlikeli anlarda insanın sesini duyurabilmesi, kolay görünen yolu değil, zor olanını seçmesi, boyun eğmemesi yürek pekliği icap ettirir. Böyle hallerde pek çok kimse "idare-i maslahat'ın en iyi politika olduğunu söyler ve "işleri büsbütün berbat etmeme" tavsiyesinde bulunarak radikal olmayan tedbirlerin şampiyonu kesilir. Mustafa Kemal Paşaya o buhranlı günlerde Amerikan mandasının kimler tarafından ve nasıl bir kurtuluş çaresi olarak gösterildiği hepimizin hatırındadır. Hadiselerin seviyesine çıkan şahsiyetler daima, medeni cesaretin yanında ancak hakiki devlet adamlarına has basirete ve ileriyi görüşe sahip olmuşlardır. Milletlerin hayatında öyle anlar mevcuttur ki tehlikeli yolda bulunanlara bir tek tavizin daha verilmesi uçurumun kapılarını açmıştır. Hitler, işte o kapılardan geçen adamdır.

Son anda demokratik rejimimizin, ikinci büyük buhranım geçirmekte olduğunda herkes müttefiktir. Hürriyetlerin yok edilme arefesinde daima işitilen "Hürriyet suistimalini önleyeceğiz'', "Demokrasiyi normal bir demokrasi haline getireceğiz", "Ferdin menfaatleri cemiyetinkilerdeu sonra gelir" neviinden sloganlar yarı resmi gazete sütunlarından çıkıp resmi meydan nutuklarına seçmiş, oradan da mutasavver tedbirler olarak gündelik hayatımıza atlamıştır. Bunlar, neye delalet ettikleri tarihteki misalleriyle ortada bulunan tehlike çanlarıdır. Kulakları boşuna tıkamak, bir Hindenburg veya bir Von Papen gafletine düşmek, ortalama tedbirler aramak, uyuşma imkânları peşinde koşmak sadece hüsran doğuracak gayretlerdir. Bugünkü halimize böyle gayretler yüzünden geldiğimizi, ilk tavizden bu yana "Artık Yeter!" diyememenin ıstırabını çektiğimizi görmemeye imkan yoktur. Millet bunu anladığı içindir ki gözlerini, her buhranlı zamanda yaptığı gibi, bazı şahsiyetlere ve bazı teşekküllere çevirmiştir. Bunların içinde bakışlara cevap verenler çıkmıştır; ama sadece iki tanesi hadiselerin seviyesinde bulunduklarını göstermişlerdir. Sadece iki tanesi, vazifeleri olduğuna inandıkları hareketi tereddütsüz yapmışlardır. Zira görmüşlerdir ki bu, rejimin son müdafaa imkanıdır. O kaçırıldığı, yarım tedbirler, zelilane gayretler tekrarlandığı "aman daha çok kızmasın" zihniyeti bir defa daha hakim olduğu takdirde hürriyetlerimiz için hukuki yoldan mücadele imkânı ortadan kalkacak ve müstakar Cumhuriyetimizde ye--i bir devre açılacaktır. Bu milleti herkesin anladığı manadaki demok ratik rejimden mahkûm etmeye hiç kimsenin kudreti artık yetmeyeceğine göre o yolda olanları mesuliyetleriyle karşı karşıya bırakmak zamanı gelmiştir.

Bu iki şahsiyetin biri İsmet İnönü, diğeri Ekrem Hayri Üstündağdır.

*

Ömürlerinin son devresine gelmiş, bembeyaz saçlı bu iki insan arkalarında kalan ve memlekete, millete hizmetle dolu olan mazilerine lâyık bulunduklarım ispatın üstünde bir yeni hizmette bulunmuşlardır. Memleketin bir çok namuslu insanı onlardan ders ve ibret alacaktır. Buhranın kendisini vazifeye davet ettiğini hissettiği an İsmet İnönü tarihi şahsiyetini ortaya atmaktan çekinmemiş ve onun ağzından çıktığı için hususi bir kuvvet, hususi bir mana alan, fakat aslında hakikatlerin en basiti olan ihtarı en sert şekille yapmıştır: Bu memlekette demokratik rejimi geriye çevirmek artık hiç kimsenin harcı değildir. Kim buna teşebbüs ederse daha o günün akşamı dünya başına zindan olacak, kendisini, arkadaşlarını ve teşkilâtını bir kabusa atacaktır.

İsmet İnönünün bu sözlerini iki gün sonra İzmirden aynı derecede kuvvetli, aynı derecede manalı bir ses takip etmiştir. Ölüm tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu yatağında dahi memleketini, milletini bir an hatırından çıkarmayan Ekran Hayri Üstündağ "tarafsızlara, Hürriyetçilere, Halkçılara ve Millet partililere" hitap ediyor ve diyordu ki: Bugün haklarımız, hürriyetlerimiz, haysiyetlerimiz tehdit altındadır. Belirli bir program ve muayyen vaadlerle iş başına gelmiş bir zatın tagallübü altına girmek üzeresiniz. Bahis konusu olan evinizin, ocağınızın, sizin çocuğunuzun bahtı ve Türk milletinin tarih önündeki temiz adıdır. Mukaddesatınızı bir kaç kişinin kaprisine feda etmeyiniz. Sorumluluktan kur tulmak isteyen insanların yapamıyacaklan şey yoktur. Muhasebe gününü mümkün olduğu kadar geriye atmak isteyen insanların yapamıyacağı şey yoktur. İktidar sevdalıları bu uğurda herşeyi yapabilirler. Meclis dışındaki vatandaşlarım, size hitap ediyorum, insanlar ekmek kadar hürriyet ve haysiyete de muhtaçdır. Meclis içindeki arkadaşlarım, size hitap ediyorum, milletvekili olmak vatandaş olmaktan daha şerefli bir iş değildir. Hepinizi rejim bahsinde, Hürriyet bahsinde birliğe ve beraberliğe davet ediyorum.

Memleketin kendilerine muhtaç bulunduğu anda vazifelerini hal ve şartlar ne olursa olsun yapan böyle le evlatlara sahip Türk milletinin talihi işte buradadır. Zira buhranlı günlerde gözlerin çevrildiği şahsi yetler içinde bu bakışlara gerektiği gibi mukabele eden bir veya bir kaç kişi daima çıkmış, millet onların izinden selâmet sahiline ulaşmıştır Eğer böyle olmasaydı bütün tarih badirelerle dolu olan milletimiz bu günkü mevkiine erişebilir miydi?

İşte bu yüzdendir ki küçük in sanlar küçük hesaplarıyla oynaşır ken biz istikbalden ümidimizi kes miyoruz. İsmet İnönülerin, Ekrem Hayri Üstündağların mert ve asi sesleri mutlaka duyulacak, demokrasimiz birinci buhranı dokuz sene evvel nasıl atlattıysa, ikinci buhranı da aynı yollardan mutlaka ve mutlaka atlatacak, diktatörlüğü geçirmeyecektir. Bunu temin hepimiz için bir şeref borcudur.

Ele dahi alınmıyanlar

Bütçe "hakiki muvazene" ye sokulacaktı. Hangi hakiki muvazene? Yeni yeni yükler yeni yeni gedikler açmıştır. Her tarafı birbirini tutan bir yatırım politikası yapılacaktı. Onun yarine kalkınma şenlikleri yapıldı ve memleketin içinde ne gibi abidelerin yükseltildiği sayılıp döküldü, fakat bunların nasıl yükseltildiği ağıza dahi alınmadı. Merkez Bankası kaynaklarına başvurulmıyacaktı. İşte Toprak Ofisi, işte bütçe açığı, işte yeni primler. Hele o Toprak Ofisi! Artık Türkiyede mahsulün iyi olması bir türlü, kötü olması bir türlüdür. Ciddi bir para politikası takip edebilmek için bankacılık sisteminin ıslah edilmesi lâzımdı. Bir tek adım atıldı mı? Hayır! Faiz ve reeskont hadlerinin yükseltilmesi için bir şey düşünüldü mü? Hayır! Banka karşılıkları mekanizmasını düzeltmek maksadiyle tetkikler yapıldı mı? Hayır! Memlekette bir tahvilât piyasasının hakikaten vücut bulması için çalışılıyor mu? Hayır! Kredilerin tahdidi yolunda tedbir alındı mı? Hayır! Seçim silâhı olan tecil edilmiş köylü borçlarının tahsili cesareti geldi mi? Hayır! Zirai kazançların vergilendirilmesi işi ele alındı mı? Ne gezer! Bunun yerine yeni yeni vergi muafiyetleri peşine sapıldı. Bütün sektörlere şamil bir döviz bütçesi yapıldı mı? Hayır! Dış arriere borçlar konsolide mi edildi? Hayır! Bunu isteyen bakan kaçırıldı.

O halde memleket enflasyondan, tediye muvazenesi açığının cenderesinden, borcunu ödemeyen borçlu olmanın azabından nasıl kurtulacaktır? Kalkınma!.. Yüz tondan fazla altın bulan, yüz milyonlarca dolar dış yardım gören, üstelik yüz milyonlarca dolar borcu İstikbaldeki nesillerin sırtına yükleyen her adam yurdun dört bir tarafına âbideler serpiştirebilirdi. Bunlar iktisad ilminin zaruretleri göz önünde tutulmaksızın yapılırsa, sıkıntıyı arttırmaktan başka hiç bir işe yaramaz ve bir noktada benzin bitiverir. Herkes aptal da, bir biz mi akıllıyız? Eğer iktisad diye bir ilim olmasaydı dünyanın bütün milletleri, çocuklarının, iktisad ilminden nasip alma uğrunda seneler ve seneler göz nuru dökmesine lüzum görür müydü?, .

Ödenecek borçlar

Zamanı çoktan gelmiş ve kabul edilmesinde çok gecikilmiş tedbirlerin buna rağmen tatbik olunmaması bizi nereye sürükliyecektir, bunun misalini geçen haftanın sonunda Almanyayla imzalanan ticaret andlaşması mükemmel şekilde göstermektedir. Buğday ihracatımızın yüzde kırkı, diğer ihracatımızın yüzde yirmi beşi eski borçlara tahsis olunacak, ancak geri kalanla ithalât yapabileceğiz. Bu, sıkıntı içinde bunalan bir memleket için ne demektir, gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz? Kalkınmanın ekipmanından zaruri ihtiyacımıza kadar her şeyi bundan böyle iki yüzde altmış beşi borçlarımız için alıkonulmuş ihracatımızla karşılamak zorunda kalacağız. Biz ki normal şekilde tediye muvazenemizi denkleştiremiyorduk. Öteki alacaklılarımızın da mal vermek için aynı şartları koşacaklarından emin olabiliriz. Bugün herkes biliyor ki petrol şirketleri Türkiyeye bedeli transfer edilmediği müddetçe petrol vermiyor ve ne kadar transfer yapabilirsek o kadar akaryakıt alabiliyoruz.

Fasid daireyi kırmak için D.P. Grubu ne yapacak, meşhur Burhan Belgenin kendisine okuduğu "İktisadî İstiklal Savaşı" efsanelerini daha ne kadar müddet hakikat diye dinliyecek, her gün çıkarılması biraz daha zorlaşan batağa girdiğimizi ne vakit görecek ve inanarak vaadeden, bilerek yapan birini iş başına getirecek? Rejim meselelerinin bütün gürültülü kabuğu altında bu hafta içinde milletin kendi kendisine asıl sorduğu sual buydu. Ne zaman "dur" denilecekti ve ne zaman beğenmedikleri havaları çalanlar ellerindeki âletleri atıp "biz bu kakafoninin vebalinde yokuz" diyerek, gruptaki arkadaşlarına tehlikeyi anlatacaklardı?

Bunlar yapılacak yerde Bakanlıklardaki gri binanın, duvarları tahta kaplama odasında gündelik işlerin tedviriyle meşgul bir bakan vekili kâfi ve vafi görülüyordu.

Muhalefet

Nazariyattan fiiliyata

Geçen haftanın son günlerinde Ankarada, Bakanlıklardan gelen yolun tam karşısına isabet eden bir apartmanın en üst katında hümmalı bir faaliyet vardı. Aylardan beri Bakanlıklardan kırmızı plâkalı arabalar içinde Atatürk Bulvarına çıkanlar gözlerinin bu katın balkonunda asılı duran "Hürriyet Partisi Umumi Merkezi" levhasına takılmasına mani olamıyorlardı. Geçen haftanın son üç gününde bu merkezde muhalefetin işbirliği mevzuunda hararetli görüşmeler cereyan etti. Görüşmeler o kadar hararetli geçti ki iki günde bitecek sanılan toplantı üç gün sürdü ve herkesten çok iktidarın merakla beklediği tebliğ ancak pazar gecesi neşredilebildi. Hür. P. işbirliğini kabul ediyordu. Kabul ediyordu ama, kiminle? Muhalefetle ve iktidarla! Pek çok kimseye garip gelen, işte bu son kelime oldu. Peki, muhalefetle ve. iktidarla işbirliği kime karşı yapılacaktı? Tebliğ bunun da cevabını veriyordu: D.P. Genel Başkanına karşı. Her halde meselenin karışık bir tarafı olduğu ortadaydı. Karışıklığın yarısı şahıslardan, yarısı niyetten ileri geliyordu.

Toplantıların uzaması ve hararetli geçmesi işbirliği mevzuunda azı esas- ta, çoğu taktikte görüş farklarının bulunması yüzündendi. Toplantı partinin Genel İdare Kurulu ile Meclis Grubunun müşterek toplantısıydı. Bu iki teşekkülün azalarının büyük kısmı aynı şahıslar olduğundan apartmanın küçük salonundaki bir masanın etrafına hepsi sığabilmişierdi. Görüşmeler başlayınca anlaşıldı ki pek ufak bir ekalliyet hariç, hemen herkes muhalif partiler arasında bir işbirliğini varılacak zaruri netice oolarak görüyordu. Bu fikri temsil edenlerin başında bizzat Genel Başkan Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu vardı. Her türlü işbirliğine aleyhtar ise, hemen hemen mevcut değildi. Strateji böylece ortaya konduktan sonra işin taktik tarafına geçildi ve müzakereler işte orada hararetlendi.

Taktik olarak muhtelif tavsiyeler mevcuttu ve bunların arasında bazı eş tavsiyelerin değişik maksatlarla ileri sürüldüğü gözden kaçmıyordu. Azalar üzerinde toplantının arefesin-

Hür. P. toplantı halinde

Sonun başı

de iki İstanbul gazetesinde çıkan iki başmakalenin tesiri derhal sezildi. Bunların her ikisinde de müstakbel işbirliğine iktidar partisinin de davet edilmesi lüzumu ileri sürülüyordu; başyazarların kanaatlerine göre aksi halde karşı taraf beka endişesine kapılacaktı ve kendilerini tehlikede hissedecek liderler büsbütün antidemokratik yollara sapacaklardı. Eğer bu fikri müdafaa eden başyazarlardan biri Nadir Nadi olmasaydı, - zira diğeri Ahmed Emin Yalmandı -, omuz silkip seçilebilirdi. Ama Cumhuriyet gazetesi başyazarının hem aklı selime, hem de samimiyete sahip bulunduğu biliniyordu. Bu bakımdan mesele etraflı şekilde ele alındı ve taktik olarak başka sebepler de katılınca o yola sapıldı. Böylece tebliğ, bir azmin ifadesinden ziyade hâlâ yenilemiyen bir tereddüdün ifadesi haline geliyordu.

Zira Hür. P. iktidarı işbirliğine çağırıyordu. Ama iktidarı temsil eden, herkesten ve her şeyden çok D. P. Genel Başkanıydı. Tebliğde tehlike olarak gösterilen ise aynı zatın niyetleri ve zihniyetiydi. O halde davetin mânası açıktı: D.P. ye "liderini değiştir, gel seninle oturup memleket meselelerini halledelim" deniliyordu. Ancak D.P. liderim değiştirdikten sonra, memleket meselelerini halletmek için muhalif partilere muhtaç değildi ki.. Hem, bu neviden "dışardan okunmuş gazel" lerin tesirli olmadığı tecrübeyle sabitti. D.P. seneler senesi C.H.P. ye "liderini değiştir, gel seninle anlaşalım" demişti. Ama İsmet İnönüyü değiştirmek kimsenin elinden gelmemişti. Tebliğden anlaşılan, Hür. P. nin kendisini tam manasiyle bir muhalefet partisi hüviyeti içinde görmeye henüz alışamadığıydı.

"Endişe içinde olanların üzerine yürümemek" tavsiyesi ise, iki bakımdan hatalıydı. Evvelâ herkes biliyordu ki bu endişe bir vehmin neticesidir ve o vehmi tavizlerle tedavi etmenin imkânsızlığı son yılların hadiseleriyle sabittir. Taviz, bazı şahıslara malik olmadıkları imkânlara sahip bulundukları zehabım vermekten ve onları tehlikeli yollara itmekten başka işe yaramaz. Sonra, Menderesli iktidar ile bir işbirliği bahis mevzuu mudur ki D.P. Genel Başkam beka endişesinden kurtulsun? D.P. grubuna gelince, onun iktidara başka partileri ortak etmek istiyeceği son derece şüphelidir. Liderini değiştirme lüzumunu hissedip de onun yerine bir ekibi iş başına getirerek meselelere 'cesaretle el attığında her şey kendiliğinden hallolacaktır. Hür. P. liler eski partilerinden ayrıldıklarını unutmuşa benziyorlardı.

İşin taktik tarafı

Gerçi işin aslına bakılırsa geçen haftanın sonunda kırmızı levhalı katta fikirlerini söyliyenlerin ekserisi bunları görmüyor değillerdi. Ne var ki istedikleri D.P. grubuna son bir ihtarda bulunmaktı. Bu ihtarı yapmadan, - hele ispat hakkının da komisyonda ' reddinden sonra -, C. H. P. ile fiili işbirliğine geçmek bun-

8 MİLLETVEKİLİMİZİ TANIYALIM

İspat hakkının Adalet komisyonundaki müzakeresinde 8 milletvekili teklifin aleyhinde rey vermişlerdir. Okuyucularımız bu değerli milletvekillerini tanımayı arzulayacakları düşüncesiyle kendilerini takdim ediyoruz.

HALİL ÖZYÖRÜK: (DP. Konya) 1884'de İzmir'de doğmuştur. Hukuk mezunudur. Evli ve üç çocuk babasıdır. Milletvekili seçilmezden evvel Yargıtay Birinci Başkanı idi.

NUSRET KİRİŞÇİOĞLU: (D.P. Zonguldak) 1914'de Üsküdar'da doğmuştur. Hukuk mezunudur. Fransızca bilir. Evlidir. Milletvekili seçilmezden evvel Çanakkale D. P. İdare Heyeti Başkanı idi

SELAMİ DİNCER: (D.P. Kocaeli) 1915'de Gemlik'de doğmuştur. Hukuk mezunudur. Evli ve iki çocuk babasıdır. Milletvekili seçilmezden evvel Adalet Bakanlığı Zatişleri Umum Müdür Başmuavini idi.

NAİL GEVECİ: (D.P. Aydın) 1911'de Bafra'da doğmuştur. Hukuk tahsil etmiştir. Evli ve iki çocuk babasıdır. Milletvekili seçilmezden evvel avukatlık yapmakta idi.

VACİT ASENA (D.P. Balıkesir) 1894'de İstanbul'da doğmuştur. Hukuk tahsili yapmıştır. Evli ve iki çocuk babasıdır. Milletvekili seçilmezden evvel avukatlık yapmakta idi.

CEVAT ÜLKÜ: (D.P. Aydın) 1913'de İstanbul'da doğmuştur. Hukuk tahsili yapmıştır. Evli ve dört çocuk babasıdır. Milletvekili seçilmezden evvel Aydın Belediye Başkanı idi.

MUZAFFER ÖNAL: (D.P. Çoruh) 1915'de Rize'de doğmuştur. Hukuk Fakültesi mezunudur. Evli ve iki çocuk babasıdır. Milletvekili seçilmezden evvel avukatlık yapmakta idi.

ŞEVKİ HASIRCI: (D.P. Bilecik) 1919da-da Nazilli'de doğmuştur. Lise tahsili vardır. Fransızca bilir. Evli ve dört çocuk babasıdır. Milletvekili seçilmezden evvel Ziraî Donatım Kurumu temsilcisi idi.

ra teşkilât kurma bakımından mahrlu görünüyordu. Üstelik şimdi, vicdanları da tamamiyle müsterih olacak ve sadece seçmenlerine değil, kendilerine de dönüp "Eee, başka çare var mıydı?" diyeceklerdi. Bunda tamamiyle haklı bulunacaklardı. Reni kurtarmak D.P. yi kurtarmaktan daha mühimdi ve D.P. atılan son simidi de reddettiği takdirde Hür. P. kelimenin tam manasiyle bir muhalefet partisi olarak onun karşısına çekilmeyi borç bilecekti.

İşte, tebliğde Hür. P. nin muhalefetin işbirliğini varılacak hedef olarak seçmiş olduğu, bu hedefe mutlaka gideceği, yolun dolambaçlı da olsa oraya çıkacağı anlaşıldığındandır ki C.H.P. ileri gelenleri kararı yürekten alkışlamaktan geri kalmadılar. Hür. P. halâ devam eden tereddütlerinden, en ziyade D.P. sayesinde kurtulacaktı. İspat hakkının reddi, onun prelüdüydü.

Ama 1946 - 1950 yıllarının mükemmel D.P. muhalefetini hatırlıyanlar Hür. P. nin tebliğini okuduklarında aradıklarını bulamamış insanların yalnız burukluğunu hissetmekten kenlerini alamadılar. O zamanki D.P. hareti katiyede bugünkü Hür. P. gibi hareket etmezdi.

Demokrasi

Mücadelenin ortası

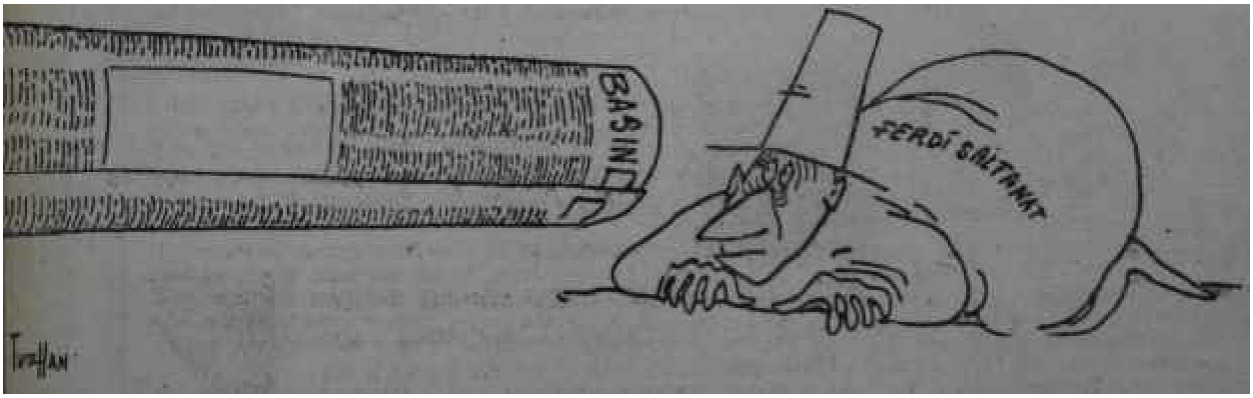
Aradan uzun seneler geçip de bugünün tarihi yazıldığında, 1950 den sonra Demokrasimizin ileriye gidecek yerde gerilemesinin 1 numaralı mesulü olarak iktidar zikredilecekti. 2 numaralı mesuliyet mevkiini umumiyetle muhalefete ve bilhassa C. P. ye vermekte hiç kimse tereddüt etmiyecektir. Düşününüz ki geçen haftanın sonunda Büyük Millet Meclisinin bir odasında Adalet Komisyonu Başkana meşhur ispat hakkını reye koyarken komisyonun C. P. li üyeleri de, C. M. P. li üyesi toplantıda hazır bulunmuyorlardı. Halbuki teklif sadece iki rey farkla reddedilmiş ve Başkan lehte rey kullanmıştı. Bu demekti ki eğer Hür. P. mensuplarından gayrı muhalefetin Adalet Komisyonundaki üç temsilcisinden sadece iki tanesi reylerini kullanabilselerdi ispat hakkı teklifi belki de umumi heyete komisyonun müsbet mütalaasiyle sevkedilecekti. Tabii bu, sadece bir ihtimaldir; zira toplantıya üç muhalif milletvekiliyle beraber çok daha fazla sayıda demokrat milletvekili de katılmamıştır. Ne var ki katılmayan iktidar temsilcileri daha ziyade reylerini belli etmemek istiyenlerdi. Muhaliflerin bulunması, hiç olmazsa bir çok D. P. milletvekilini açıkça vaziyet almaya mecbur edecekti. Ama C.H.P. li Mehmet Zeki Tolunay ve Nuri Ocakçıoğlu ile C.M.P. li Mehmed Mahmudoğlu o sırada kimbilir hangi köşede nutuk çekmek, rey peşinde koşmakla meşgulduler. Bunların da bir milletvekili için vazife sayıldığım inkâr etmek hiç kimsenin aklından geçmez; ama muhalefet partileri içindeki disiplinsizliğin, irtibatsızlığın, keşmekeşin de bundan daha güzel bir misali bulunmaz. Düşününüz, ispat hakkı gibi bir teklif Adalet Komisyonunda reye konuluyor ve sayın C.H.P. li milletvekilleriyle C.M.P. li milletvekili arzı endam etmiyorlar. Söylenecek olan koca bir pes'ten başka şey değildir.

O gün toplantının başında Nusret Kirişçioğlu teklifin enine boyuna müzakere, edildiği mülahazasiyle kifayet takriri vermişti. Mülâhazanın doğru olduğuna şüphe yoktu. Hattâ bu, sadece bir taktik dahi olsa.. Zira hakikaten mesele aydınlanmıştı. Nusret Kirişçioğlunun teklifi kabul edildiğinde, başkan Nuri Özsan (Muğla - D.P.) maddelere geçilmesi hususuna, reye koyacağım bildirmişti. Maddelere geçilmesi kabul edildiği takdirde, teklif da kabul edilmiş olacaktı. Aksi şekilde tecelli edecek rol, ispat hakkının Adalet Komisyonu tarafından reddedildiği mânasına gelecekti. Eller kalktığında, kabul edenlerin başkanla beraber altı kişiden ibaret bulunduğu görüldü. Bunların dördü Demokrat (Nuri Özsan, Hidayet Aydıner, Tevfik Fikret Baran. Servet Sezgin), ikisi Hürriyetçi (Behçet Kayaalp, Şekip İnal) idi.

Çekilen telgraflar

Fakat hadise Meclisin küçük odasında bitmedi. Bu haftanın başında ispat hakkının lebinde rey kullanmış olanlar seçmenlerinden tebrik, aleyhinde vaziyet takınanlar teessür telgrafları alıyorlardı. Karar yalnız memlekette ve seçmenler arasında değil, bizzat D.P. grubunda bir bomba tesiri yarattı. Pek çok demokrat milletvekili eşe dosta karşı ne diyeceğini kendi kendisine soruyordu. Süre ispat hakkı, hadiselerin icabı olarak, hukuki hüviyetinden sıyrılmış, bambaşka bir mahiyet almıştı. Milyonlarca insan bu hakkı "hırsıza hırsız demek hakkı" olarak biliyordu. Bunun D.P. tarafından reddi, D.P. için akla gelebilecek propagandaların en kötüsü olacaktı. Osman Bölükbaşının nutuklarıyla mücadele etmek kabildi; Kasım Gülek de alt edilebilirdi. Ama "hırsıza hırsız demek hakkı" nın kabul edilmemesini milletvekilleri seçmenlerine nasıl anlatacak, kendilerini nasıl müdafaa edeceklerdi? Zira eğer D.P. grubunun azaları üzerinde liderlerinin baskısı varsa, onlar da dahil hepsi umumi efkârın baskısı altındaydılar. Bu vaziyet karşısında ispat hakkım reddetmek insanın bindiği dalı kesmesinden başka mâna taşımayacaktı. Önümüzdeki seçimlerde bir D.P. li milletvekili secim bölgesinde kendisine "hırsıza hırsız demeyi menetti" diye hücum edecek rakipleri karşısında ne diyecek, nasıl bir mazeret ileri sürecekti?

İşte bu yüzdendir ki Adalet Komisyonunun kararından hemen sonra iktidar milletvekilleri arasında bu teklifin kabul edilmesi veya hiç olmazsa derhal ona. benzer bir teklif getirilmesi yolunda kuvvetli, bir cereyan başladı. Bunun alemdarlığını mutedil tanınan milletvekilleri yapıyorlardı. İspat hakkı mutlaka kanunlaşmalıydı. D.P. iktidarı, ki bizzat başbakanın ifadesine nazaran hırsızları korumakla suçlandırılıyor,

"Saltanatı ferdiyeye ve onun temsil ettiği meş'um bir şekli idareye tevcih edilen bir silah, mukaddestir."

K. ATATÜRK

böyle bühtanlar altında bırakılıyordu, şimdi "hırsıza hırsız demek hakkı" m reddetmekle müfterileri haklı vaziyete sokmuyor, onların ekmeğine yağ sürmüyor muydu ? Zira ispat hakkının reddini bazı hukukçular için haklı gösterebilecek - aslında onlar da batıldı ya.. - mütalealarıı seçmene anlatmanın imkan ve ihtimali yoktu. Bu bakımdan, ispat hakkı basına iade edilmeliydi. Hem doğrusu istenilirse, ispat hakkının bulunup bulunmaması gazetelerin neşriyatına o kadar tesir ediyor muydu ki? Hattâ ispat hakkının mevcudiyeti muharrirleri daha dikkatli olmaya sevketmiyecek miydi? Şimdi imali cümlelerle, kaçak kelimelerle iddialarda bulunanlar ispat hakkının yokluğuna dayanarak ne demek istediklerini anlatıyor ve sanki boyunları bükük diyorlardı ki: "Ey sevgili okuyucu, anlarsın ya!.." Ama ispat hakkının kabul edildiği gün herkes sadece ve sadece emin olduğunu yaşı zacak, imâli lâflar, işmarlar, fısıldanmalar tamamiyle kaybolacaktı. Hürriyetçilerin böyle bir imkân hazırlamakla eski partilerine en büyük hizmeti yaptıklarında zerrece şüphe yoktu. Ne var ki bu teklifin kabulü, o teklif yüzünden Hürriyetçileri partiden atanların ademi tasvibi mânasını taşıyacaktı. Eee, o kadarını da artık D.P. grubu değil, Bay Adnan Menderes düşünmeliydi.

D.P.

Tahammülün sonu

Prof. Fuad Köprülü :

"— Orhan başka adam, ben başka adamım, dedi ikimiz de hare ketlerimizde serbestizdir. Birbirimizi ilzam etmeyiz."

Kendisinden "Orhan" diye bahsedilenen, Prof. Köprülünün oğlu ve İstanbul D.P. teşkilâtının müstafi başkanı Orhan Köprülüydü. Fuad Köprülünün sözleri basit bir hakikatin ifadesiydi ama, hiç kimseyi tatmin etmedi. Hadise bu haftanın başlarında, İstanbulda cereyan ediyordu.

İktidar partisinin İstanbul teşkilâtı vahim bir kriz geçiriyordu. Bunun bir delili il başkanının istifasıysa, ikincisi kütle halinde vatandaşın partiden ayrılmasıydı. Hem bunlar politikadan soğumuş kimseler değildi. Zira D.P. nin kapısından dışarı ayağını atıp hür bir nefes alanlar, kendilerini muhalefet partilerinden bitinin önünde buluyorlardı. En fazla rağbet gören Hür. P. idi, onu sırayla C.H.P. ve C.M.P. takip ediyordu. Orhan Köprülünün istifasının katiyet feshettiği gün bilhassa Hür. P. ne akın daha da kesif hal alacaktı. Zira İstanbul teşkilâtında tahammüllerinin sonuna gelmiş birçok samimi ve idealist partiliyi hâlâ Orhan Köprülünün şahsı eski ocağa bağlıyordu.

İstanbul İl Başkanı uzun zamandan beri manen rahatsızdı. Partiyi sevkü idare eden zihniyetle bağdaşamıyordu. Teşkilâtla yakından teması olduğu için halkın nasıl ıztırap içinde

HAYSİYET KIRAN HAYSİYET DİVANI

Haysiyet, şeref, itibar gibi kelimelerle çok oynandığı şu günlerde bir haysiyetin, bir şerefin, bir itibarın basın değil, bazzat iktidarda bulanan partinin Haysiyet Divanı tarafından nasıl kırıldığının ibret verici delilini aşağıda okuyacağınız mektupta bulacaksınız. D.P. nin Erzurum milletvekili Hamit Şevket İnce Meclis Grubunda Genel Başkanı tenkid ettikten sonra nüfuz ticareti yaptığı ithamı altında bırakılarak partiden Haysiyet Divanı karariyle ihraç olunmuş, bu keyfiyet bir tebliğ ile umumi efkara duyurulmuştu.

AKİS o devrin Milli Savunma Bakanı Hulusi Köymenin durumunun aydınlatılması lüzumuna işaret etmişti. Hulusi Köymenden aşağıdaki mektubu almış bulunuyoruz:

Sayın Derginizin muhtelif nüshalarında ve son defa da 7.4.1956 tarihli nüshasının "Sessiz Gemiler" başlıklı sahifesinde "D.P. Haysiyet Divanının Hamit Şevket İnce'yi nüfuz ticareti ittihamiyle ihraç etmesi bu nüfuz ticaretine âlet olan o devrin Milli Savunma Bakanının durumunu ve hakikaten bir suçun bulunup bulunmadığını açıklamayı gerektirmez mi?" denilmek suretiyle şahsımdan bahsedilmiş olduğu için keyfiyetin tavzihini lüzumlu görüyorum:

Haysiyet Divanının Hamit Şevket İnce hakkındaki kararında. "Meslekini mebusluğun nüfuz ve itibariyle tedahül ettirerek müşterilerinin işlerini takip için menfaat temin ettiği" kaydedilmiş ve bu hükme esas olmak üzere, bahis konusu işler arasında, bir vatandaşın Millî Müdafaa Vekaletindeki işi de zikredilmiştir. Bu Vekâlette bulunduğum müddet içinde, ilk ve son olmak üzere yalnız bir defa bana müracaat etmiş olan Hamit Şevket İnce, hatırımda kaldığına göre, bir vatandaş tarafından Milli Müdafaa Vekâleti ile aktedilen mukavelenin muayyen müddeti zarfında tamamen yerine getirilememesi dolayısiyle feshi cihetine gidildiğini, halbuki,, mukavele hükümlerine göre, gecikmeden mü tevellit para cezasına ait şartlar tatbik edilmek suretiyle müddetin temdidi mümkün bulunduğunu ve bunun hakkaniyet kaideleriyle nasfet icaplarına da uygun olduğunu ileri sürerek temdit talebinde bulunmuştur.

Kanuna ve usule mugayeretini görmediğim bu talebi, Hâmit Şevket İnce veyahut herhangi diğer bir mebus tarafından gelmeyip de, laalettayin bir vatandaş tarafından dahi yapılmış olsaydı, tervic etmekte tereddüt etmezdim. Portesi ve mevzuu itibariyle hatırımda kalmıyacak kadar ehemmiyetsiz bulunan ve kanuna hiç bir bakımdan mugayir olmadığı da yukarıdaki izahatımdan sarahaten anlaşılacak olan bu basit muamelenin, muhterem derginiz tarafından, güya şahsımla ilgili bir suiistimal imişcesine umumi efkâra arz olunmasını esef ve teessürle karşıladım.

Bu mektubumun, sayın derginizin ilk çıkacak nüshasına dercini saygılarımla rica ederim.

Bursa Mebusu
Hulusi Köymen"

Şmdi D.P. Haysiyet Divanının, Genel Başkanı tenkid eden milletvekillerine karşı nasıl bir silâh olarak kullanıldığı, tenkidde ileri gidenlerin namuslariyle, şeref ve haysiyetleriyle ne kadar büyük bir hafiflikle oynandığı tamamiyle ortaya çıkmış bulunuyor. Bizzat devrin Milli Savunma Bakanı aynı partinin mensubudur - bahis mevzuu işte en hafif gayrı meşruluk olmadığını ilan ediyor. Peki, Hamid Şevket İnceye yazık değil mi? Ve Haysiyet Divanı bu şekilde hareket eden bir partinin içinde serbest tenkidden, fikir istiklalinden bahsolunabilir mi? Hiç bir şey Hamid Şevket İncenin partisinden sadece ve sadece Genel Başkanı tecviz etmediği için atıldığını, üstelik şerefine bir de leke sürüldüğünü bu mektuptan daha iyi gösteremezdi.

Hulusi Köymenin esef ve teessürüne gelince, bunların yersiz olduğu ortadadır; zira kendisinden sadece garip bir vaziyetin izahı istenmiş, o da bu izahı yapmıştır. Meseleyi şahsiyle ilgili bir suiistimal imişeeslne umumi efkâra arzeden ise ARİS Mecmuası değil, D.P. Haysiyet Divanıdır. İzahatı, bilâkis eski Milli Savunma Bakanını şüphe alfanda kalmaktan kurtarmaktadır.

Ama bizzat Hulusi Köymene esef ve teessür duyması gereken biri varsa o da Hamid Şevket İncedir. Zira Hulusi Köyman şimdi yaptığı açıklamayı hadisenin hemen akabinde yapmalı, Haysiyet Divanını haksız bulduğu karanından dolayı tenkid etmeli, arkadaşının şerefine leke sürülmesine göz yummamalıydı. Yapılması icap eden hareket buydu. Yoksa, susmak değil.

Ne var ki Hulusi Köymen, böyle bir tavır takınmanın kendisi için de ihraç sebebi olacağını düşünmüş bulunabilir. Haklıdır. Ancak içerde öyle kalmanın, dışarıya böyle çıkmaktan daha uygun olduğuna acaba yürekten kani midir ?

kıvrandığını biliyor, meselâ "pahalılık yoktur" veya "yaşasın kalkınma" edebiyatının ne gibi menfi tesirler yarattığını görüyordu. Buna mukabil Genel Merkez de kendisinden memnun değildi. Genel Merkez icraat istiyordu. Orhan Köprülü paçaları sıvamalı ve faaliyete geçmeliydi. Teşkilâta dinamik bir hal vermek lâzımdı. Toplantılar tertip edilmeli, nutuklar söylenmeli, muhalefetle mücadele edilmeliydi.

Halbuki Orhan Köprülü D.P. nin tâ muhalefet yıllarından beri bu partinin içinde faal rol oynamıştı, dinamizmin ne olduğunu bilirdi, başardı mücadele usullerinden de haberdardı. Ama onun fikri, yapılacak en iyi şeyin şimdilik sessiz kalmak olduğuydu. Zira toplantılar tertiplenmeye kalkılsa gelen vatandaş dertlerini sayıp dökecek, kaş yapayım derken göz çıkarılacaktı. Halkı bir takım gürültü patırdı ile oyalamak imkânı yoktu. Baraj yaptım, köprü yaptım, varsın ıspanak iki liraya satılsın diyecek bir hatibi halk dövmezse mutlaka yuhalardı. İşleri kökünden düzeltmek lâzımdı; işler kökünden düzeltilmeliydi ki D.P. li hatipler İstanbul halkının karşısına çıkabilsinler. Bu temin edilmedikçe faaliyet göstermeğe çalışmak, D.P. yi küçük düşürmekten, zaafları meydana koymaktan başka işe yaramazdı. Orhan Köprülü iktidarın sadece iktisadi politikasiyle değil, nüfuz ticareti ve suistimaller mevzuunda takındığı tavra da muhalifti. Bir il başkam olarak gayet yakından biliyordu ki nereye gidilse vatandaşın sorduğu, bir takım hırsızlıkların yapılıp yapılmadığıydı. Ondan sonra isim zikredilerek deniliyordu ki: Peki, 1950 den bu yana şu, şu, şu zatlar nasıl zengin oldular? Bunu önlemenin çaresi o zatları "honore etmek" değil, bilâkis partinin bu gibi meselelerdeki hassasiyetini şiddetli şekilde ortaya koymaktı, Orhan Köprülü il başkanlığına geçtiği günden beri - hatta çok daha evvelinden - İstanbuldaki partili nüfuz tacirleriyle mücadele etmiş, onların baş düşmanı olmuştu. Nihayet antidemokratik temayüller de kurucu profesörün oğlunu, geceleri uykusu kaçacak kadar rahatsız ediyor ve kendi kendine elemle "memleket nereye gidiyor" diye soruyordu. Bu suale bir türlü "iyiye" cevabını veremediği içindir ki bundan bir müddet evvel Edebiyat Fakültesine müracaat etmiş ve tekrar asistanlığa dönmek, istediğini bildirmişti.

Oğlunun bu durumundan Prof. Fuad Köprülünün haberi vardı ve üstelik ona hak verdiği de yakınlarının malumuydu. Orhan Köprülü Ankaradayken babası kendisine sabır ve tahammül tavsiyesinde bulunmuş, her şeyin düzelebileceğini söylemişti. Ama düzelen bir şey yoktu ve genç politikacı sabrının, tahammülünün sonuna gelmişti. Üstelik Genel Merkez müfettişi diye İştanbula gelip Hilton salonlarını süsleyen siyasi dahiler dans pistinde kalmıyorlar, üstelik teşkilâta da Genel

Fuad Köprülü

İnsan olmanın üzüntüsü

Başkanın arzuladığı dinamik ruhu vermek için ortalığı karıştırıyorlardı. Osman Kapaninin tertiplediği ilk toplantının fiyaskosu herkesi dehşete düşürmüştü. Ama politikadan azıcık anlayanlar neticenin bu olacağım çok evvelden kestirebilir ve böyle yanlış adımlar atmazdı. Nitekim Orhan Köprülünün Ankarada Genel Merkeze yaptığı tavsiyelerin ne kadar haklı bulunduğu daha ilk denemede anlaşılmıştı.

Bütün bu vaziyetler karşısında, daha pek çok samimi, ateşli ve idealist demokrata olduğu gibi Orhan Köprülüye de D.P. içinde artık yer kalmamıştı. Eğer babası Kurucu profesör olmasaydı, D.P. nin müstafi İstanbul İl Başkam Hür. P. saflarına katılmaktan zerrece çekinmezdi. Nasıl çekinirdi ki bütün kafa dengi arkadaşları oradaydı. Fakat soyadı onu bağlıyordu.

Büyük Köprülünün üzüntüsü

Prof. Köprülünün İstanbulda söylediği sözün kimseyi tatmin etmemesi bütün bu sebeplerdim dolayıydı. Kurucu Profesör yansı karakteri icabıysa, yarısı da hadiselerin zoruyla D.P. liderleri içinde nüfuz tacirlerine, menfaatperestlere, devlet parasını fütursuzca harcayanlara karşı amansız mücadele eden adam haline gelmişti. Prof. Köprülüye - kendisi dünyanın en kuvvetli adamı değildir - milllet menfaati, memleket menfaati, parti menfaati diye bir çok şey kabul ettirilebilirdi ve ettirilmişti. Ama ona suçluları himayenin, hırsıza hırsız dedirtmemenin hükümet etme icabı olduğunu telkinin imkânı yoktu. Halbuki işte oğlu, doğruluğunu içinden kabul ettiği başka sebeplerin yanında bu, mukaddes bildiği mücadelenin kafi derecede kuvvette yapılmaması yüzünden politikadan ayrılıyordu. Prof. Köprülü insan olarak üzgündü, baba olarak üzgündü, demokrat olarak üzgündü. Ama asıl üzülünecek şey bütün buna rağmen insanlığın, babalığın ve demokratlığın üzerine yüklediği vazifeyi başaracak enerjiyi bir türlü gösterememesiydi.

A K İ S
Bu hafta 33.200 adet basılmıştır.

Basın

Bir tahrifçilik örneği

Geçen hafta içinde D. P. Meclis grubunun bir çok azası, muhalif mil'letvekilleri, müstakiller ve umumi efkâr basına ispat hakkının tanınması için adeta canlarım dişlerine takmış uğraşırlarken gazetelerimizin de buna lâyık olduklarım ispat etmeleri gerekirdi. Halbuki yanlış duyulan ve masa başı tahminleriyle tamamiyle tahrif edilip okuyucuya öyle bildirilen bir hadise basın için fena not oldu. Yanılanlann başında Hürriyet ve Tercüman geliyordu. Her iki gazete de yalan havadisi birinci sayfalarının tâ başında, kocaman puntolarla bildirdiler. İddia ettiklerine göre bakanlar Çankaya köşkünde Cumhurbaşkanı Dayarın nezdine çağırılmışlar ve orada mühim memleket meselelerini görüşmüşlerdi. Hatta bu iki gazete ele alınan mevzulan bile sayıyorlardı: İktisadi durum, bir Ekonomi ve Ticaret bakanının tayini, Rusyanın bize karşı takındığı tavır, Amerikan yardımı. Bunlar tamamile asılsızdı. Gerçi bakanlar Çankaya köşkünde Cumhurbaşkanı Bayarın nezdine çağırılmışlardı. Ama bakanlarımızın Cumhurbaşkanının nezdine çağırıldıklarında illâ memleket meselelerini görüşmeleri icap etmezdi. Nitekim görüşmemişlerdi de.. Muhabirler muhayyelelerini işletecek yerde haber alma vasıtalarım işletselerdi, çok daha iyi yaparlardı. O gece Çankaya köşkünde tertiplenen kabine toplantısı değil, mükemmel bir eğlenceydi. Doğrusu hâdiseleri böylesine tahrif etmek, hele bu günlerde gazetelerimize yakışmazdı. Üstelik muhabirler küçük bir tahkik lüzumu duyanlardı, yani vazifelerini gerektiği gibi yapsalardı olup bitenleri doğru dürüst yazarlardı. Zira vak'anın başlangıcı herkesin önünde cereyan etmişti; Basım ıslah etmek için iktidarın hakikaten bazı tedbirler almak istemesini insanın nakli göreceği geliyordu. Bu ne ihmaldi, bu ne çoluk çocukluktu!.

Radyo sanatkarları çağrılıyor

Her şey o perşembe akşamı saat 21 de Ankara Radyoevinde başlamıştı. Stüdyoda "Radyo sanatkârları bir arada" programı vardı. Kalabahk bir dinleyici kütlesi bu cazip programı

alâkayla takip ediyordu. İşte bu sırada spikerlerden Can Okanın şef Muzaffer İlkara bir pusula uzattığı görüldü. Muzaffer İlkar radyonun Türk musikisi yayınları şefiydi ve programı o idare ediyordu. Spikerin uzattığı pusulaya baktı; Cumhurbaşkanı sanatkârları istiyordu. Muzaffer İlkar Cumhurbaşkanının zaman zaman Radyoevine gelip alaturka musiki dinlediğini biliyordu. Fasıl devam etti ve 21,30' da bitti. Muzaffer İlkar arkadaşlarından kalkmamalarını istedi. Fakat sanatkârlar kalkmayınca dinleyiciler de programın devam edeceğini sanmışlar ve kalkmamışlardı. Türk musikisi yayınları şefi programın bittiğini söyledi. Salonda bir karışıklık vardı. Nihayet dinleyiciler dışarıya çıkarılabildiler. Sanatkârlar hâlâ oturuyorlardı. Zannedilmişti ki Cumhurbaşkanı Celâl Mediha Fidan. Davete icabet eden saz sanatkarları da şunlardan ibaretti: Asım Dirim, Ali Erköse, Vedia Tunççekiç, Ruhi Günal, Seyfeddin Sığmaz, Nevzat Sümer, Zeki Duygulu, Suad Sayın, Selâhaddin Erköse, Hüseyin İleri.

Köşkteki fasıl

Sanatkarlar Çankaya köşkünde dikkatle ağırlandılar. Cumhurbaşkanlarının ikametgâhı olan Pembe binaya girdiklerinde evvela mermer hole alındılar, oradan tavanında üç tane avize sallanan büyük yemek odasına girdiler. Onun yanındaki aynalı salon da davetlilere ayrılmıştı. Yemek odasında Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve o gece Ankarada bulunan bakanlar vardı. Cumhurbaşkanı bakanları hakikaten iftar vakti nezdine celbetmişti. Yenilip içilmişti. Şimdi, ihtimal ki kulakların

Salonda davetli hanım yoktu; Cumhurbaşkanı Celal Bayar bakanları yalnız çağırmıştı; refikalarıyla birlikte değil... Zaten daveti haber alan gazetecileri yanıltan da bu olmuştu. Zira düşünmüşlerdi ki eğer Cumhurbaşkanı bir ziyafet verseydi veyahut tertiplenen bir konser olsaydı elbette ki bakanlar zevceleriyle birlikte gelirlerdi. Madem ki tek başlarına gelmişlerdir, o halde memleket meseleleri görüşülecektir. Muhabirlerin kusurları buradan başlıyordu.

Okunan şarkılar

Fasıl saat onda başladı ve bir küçük arayla sabahın birine kadar devam etti. Sanatkârlar çok güzel şarkılar söylediler ve Cumhurbaşkanıyla davetlilerine hoş bir gece geçirttiler. Koronun söylediği "Haydar Haydar" pek beğenildi. Fahriye Caner arzu üzerine Rumeli şarkıları o

Cuma 20 Nisan 1956

Türkiye Türklerindir

Hürriyet

Daily Conversation'un ENGLISH BESİM BAYKAL

Vekiller Bayar'ın reisliğinde toplandı

Ziraî gelirden vergi

Maliye Vekâleti işi ciddiyetle ele aldı

27 kuruş için

Toplantıda iç politika ve iktidar - muhalefet meselelerinin gözden geçirildiği anlaşılıyor

Cumhurreisi İstanbuldaki D.P. "dertleşme toplantısı" zabıtlarının acele kendisine gönderilmesini istedi

Rastgele tenkidler dolayısıyle G. Kurul tahkikat açıyor

Şahane Düğün

Gazetelerde çıkan tahrif edilmiş haber

Memleket meseleleriyle uğraştıkları yalandır

Bayar gelecektir. Halbuki Cumhurbaşkanı gelmeyecekti; Muzaffer İlkara verilen pusulada sanatkarların Çankaya köşkünde beklendikleri yazılıydı. Hep beraber yukarıya gidilecekti. Ancak Köşkten sadece kadir» okuyucularla saz sanatkârları davet edilmişlerdi; erkekler istenmiyordu. Kafileyi götürmek üzere de Köşkün resmî arabaları Radyoevine gönderilmişti ve kapıda bekliyordu. İki saz sanatkârı kanuni Necdet Varol ve Udi Halil Aksoy özür dilediler. Gitmeyeceklerdi. Diğerleri otomobillere bindiler ve Çankayaya çıktılar. Cumhurbaşkanı Celal Bayarın - davetlisi Kadın ses sanatkârları şunlardı: Nevin Demirdöğen, Gönül Akıncı, Fahriye Caner, Zehra Küçük, Mualla Aracı, Mefharet Atalay, Nursal Kemani, Ceyda Karasu, Sevim Erdi, pası giderilecekti. Devlet adamlarımızın-bir kısmı viski, bir kısmı meyva suyu içiyordu. Cumhurbaşkanı Celal Bayarın elinde portakal suyu bardağı vardı. Muzaffer İlkar da sanatkârların başında huzura kabul edilmişti. Buna mukabil asistanı Abdullah Özman dışarda bekliyordu. Cumhurbaşkanı Celâl Bayar Muzaffer İlkarı karşıladı, alaturka musiki dinlemek istediklerini bildirdi ve her sanatkârın kendi arzuladığı, sevdiği parçayı söylemesini rica etti. Sanatkârlar yerleştiler. Kenarda bir ses alma âleti duruyordu, fasıl banda da alınacaktı. Hanımlardan bir kısmı bu bandın her halde Cumhurbaşkanlığı arşivlerinde muhafaza edileceğini düşündüler ve Üzerlerine aldıkları tarihi vazifenin mesuliyetini hissettiler.

kudu. Bunların arasında

'Edirne köprüsü taştan"
"Sen çıkardın beni baştan"

türküsü bilhassa alkış topladı. Ay sanatkarın "Köşküm var derya: karşı" şarkısı da büyük alâka çeti. Dinleyicilerin' ekserisi geçenler: Birecik köprüsünün açılış törenin de bulunmuşlardı. Mefharet Atalay söylediği. "Neye baksam, neyi gösem" şarkısı gecenin sükse yapan şarkılarından oldu. Davetliler sanat kârları alkışla teşci ediyor, alakalarını esirgemiyorlardı. Bu arada Maliye bakanı Nedim Ökmen ses san kârlarından Nursal Kemaninin sanatıyla anlayışlı bir şekilde alâkalı dı. Bakanların hemen hepsinin eğlendikleri görülüyordu. İçlerinden yal nız Ethem Menderes son derece acı ve ciddiydi. Adeta arkadaşlarım

Hadisenin tahrif edilmemiş şekli
Köşke ait 021 numaralı kırmızı plakalı arabanın gece l'deki hali

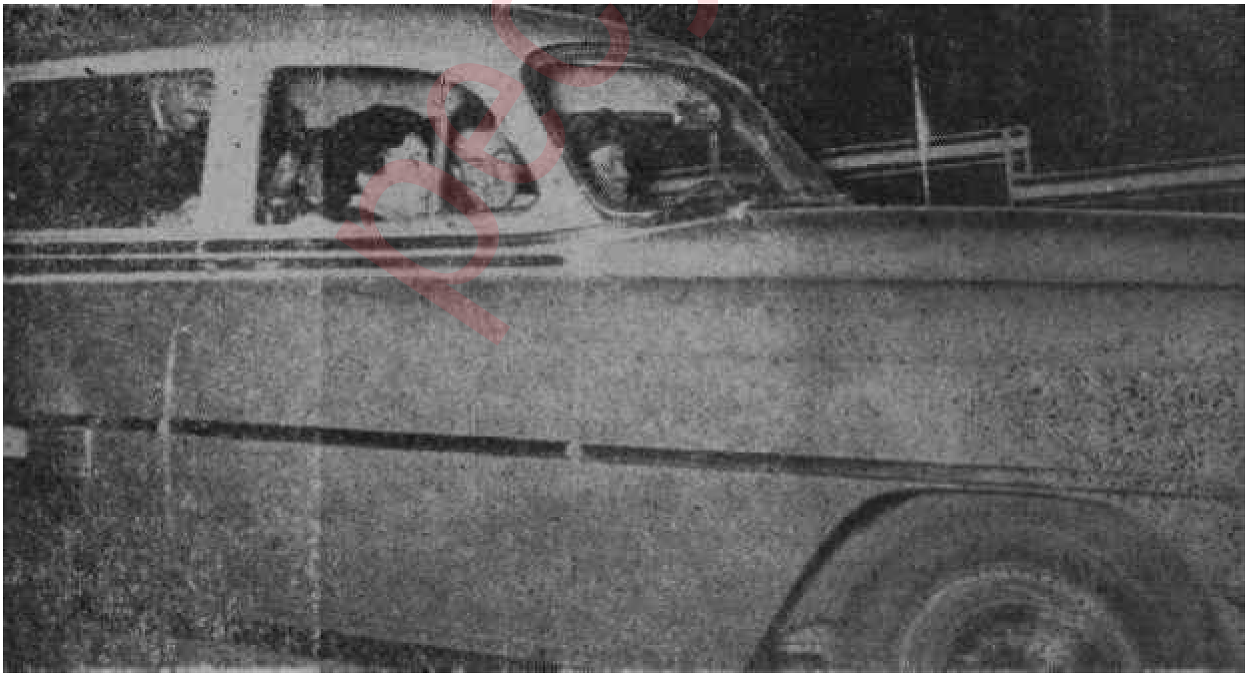
başka bir âlemde olduğu hissediliyordu. Nitekim bütün sanatkârlar üzerinde o ayrı bir tesir yarattı.

Şarkılar devam ediyor, fasıllar geçiliyordu. Herkes coşmuştu. Neşeli parçalar hüzünlüleri, hüzünlü parçalar neşelileri takip ediyordu. Vedia Tunççekicin kemençe taksimi son derece beğenildi. Nursal Kemaniye gelince, o "Hâlâ kanayan kalbimi aşk ateşi dağlar" şarkısını söyledi.

Cömertçe ikram

Sanatkarlar için yandaki odada ayrı bir masa donatılmıştı ve masanın üzerinde kuş sütüne kadar her şey vardı. Hem de her şeyin en iyisi, en âlâsı. O kadar ki bir çok sanatkar orada yeyip içtiklerini ahbaplarına günlerle anlata anlata bitiremediler. Aralarından bazıları başka davetlerde de, açılış törenlerinde de bulunmuşlardı. Ama hepsi hiç bir yerde içkinin bu kadar nefisini içmediklerini, mezenin böyle iyisini yemediklerini teslim ediyorlardı. Kendilerine köşkte hakikaten büyük misafirperverlik göstermişlerdi.

Bir ara Cumhurbaşkanı Celal Bayar odaya geldi ve sanatkârlarla te-

Sanatkarlar Çankaya köşkünden ayrılıyorlar
Altlarındaki araba da resmidir

ker teker tanıştı, kendilerine iltifatta bulundu. Bu arada o da genç sanatkâr Nursal Kemaniyle ilgilendi. Nursal Kemani hem keman çalıyordu, hem de şarkı okuyordu. Cumhurbaşkanı Celal Bayar kendisinden babasının, hocasının kim olduğunu sordu, yalan alâka göstermek lutfunda bulundu. Zaten hemen herkesin gönlünü almak istediği görülüyor, herkese bizzat ikramda bulunuyordu. Muzaffer İlkarla tekrar konuştu. Ama Muzaffer İlkar üzgün görünüyordu. Fasıl arzu ettiği kadar iyi olmamıştı. Bazı sanatkârlar hatalar yapmışlardı. Meselâ Fahriye Canerin "Köşküm var deryaya karşı" şarkısında falso vardı, kendisini bereket koro kurtarmıştı. Fakat davetliler işin o kadar incesini farketmemişlerdi. Fasih büyük bir zevkle dinliyorlardı. Zaten çoktan keyiflenmişlerdi.

Aradan sonra yeniden şarkılara devam edildi. Yeniden viski kadehleri elden ele dolaştı. Sanatkarların arasında mesela Sevim Çağlayan gibi yıldızların bulunmamasına üzülen davetliler vardı. Bazıları kendisini aramışlardı. Vakit çok gecikmiş, gece yarısı arkada kalmıştı. Sanatkârlara teşekkür edildi, bu arada bir yaver kendilerine Celal Bayarın C. B. markalı sigaralarından birer paket verdi. Bu, manevi kıymeti, büyük bir hediyeydi. Sanatkarlar pek minnettar kaldılar. Sonra Pembe binadan dışarı çıktılar. Cumhurbaşkanlığının resmi arabaları kendilerini bekliyordu. Şoförlere her bir sanatkârı ayrı ayrı evlerine bırakmaları hususunda talimat verilmişti. Otomobiller köşkün dış kapısından çıkarken iki gazeteciyle karşılaştılar; bunlar hadiseyi duyduktan sonra tahkik etmek

Emin Karakuş
Hürriyet mümessili

Oktay Ekşi
Dünya mümessili

lüzumunu hisseden Dünya gazetesinin Ankara muhabiri ile foto muhabiriydi. Oraya onlar da bakanlar kurulunun toplandığını duyarak gelmiş lerdi. Ümidleri çıkışta bir bakanı yakalamak ve ondan ne gibi mühim memleket meselelerinin görüşüldüğünü öğrenmekti. Fakat resmi' otomobillerin içinde bakanlar yerine Ankara Radyosunun sanatkarlarını görünce hadisenin hakiki mahiyetini anladılar ve haberi ona göre verdiler. Nitekim sadece Dünya gazetesinde Çankayada Bakanlar Kurulu toplantısı değil, bir eğlence tertiplenmiş olduğu yazıldı.

Böylece hadiselerin tahrif, edilmeden de yazılmasının mümkün bulunduğu ortaya çıkıyordu. Eğer öteki muhabirler de zahmet etselerdi, hatta tahminlerini tahkik lüzumunu duysalardı yanlışlık yapmıyacaklar, basının yalan havadis verdiği yolundaki ithamları kısmen haklı çıkarmayacaklardı.

Meselenin ince tarafı

Gerçi hadiseyi tahrif eden muhabirlerin de kendilerine göre bir mazeretleri vardı. Karar bekleyen bir çok hayati memleket meselesinin mevcudiyetini biliyorlardı. Bakanların Cumhurbaşkanı nezdine çağırıldıklarını duyunca da hemen yakıştırma bir havadis yazmışlardı. Öyle ya bu meseleler dururken Çankaya köşkünde başka ne görüşülecekti? Gazeteleri de haber bekliyordu. Masa başında yazılarını hemen yazıvermişlerdi..

Halbuki meselenin bir başka ince tarafı vardı. Başbakan Adnan Menderesin böyle hadiselerde ne kadar hassas olduğu cümlece malûmdu. O yokken Bakanlar kurulunun Cumhurbaşkanının nezdinde toplanmasının manası bulunmaz mıydı? İşte, çoluk çocuk muhabirler bunu dahi düşünememişlerdi. Maksadları hadiseleri tahrif edip tevzirat mı yapmaktı? İnşallah Başbakan Adnan Menderes basın hakkında alınması lazım gelen tedbirleri müdafaa ederken iki gazete muhabirinin bu hatalarım da misal diye göstermez ve "Çankayada tertiplenen eğlenceleri bile Kabine toplantısı diye bildiriyor, Cumhurbaşkanının nezdinde bakanların memleket meseleleriyle uğraştığım yazıyor, hadiseleri yalnış şekillerde aksettiriyorlar, buna mani olmalıyız arkadaşlar" demez.

Nitekim yanlış havadisin gazetelerde çıkması üzerine Başbakanlık ay nı gün şu tebliği yayınlıyordu:

"Başvekâletten bildirilmiştir:

Dün intişar eden bazı İstanbul gazetelerinin Ankara muhabirlerine atfen verdikleri haberde, evvelki gece, Çankaya köşkünde Reisicumhurun riyasetinde icra Vekilleri Heyeti toplantısı yapıldığı, bu toplantıda iç ve dış politikaya ait bazı mevzuların görüşüldüğü bildirilmektedir.

Reisicumhurun riyasetinde bir kabine toplantısı yapılmadığı gibi, görüşüldüğünden bahsedilen mevzular da bittabi tamamiyle hayâl mahsulüdür.

Bu asılsız haberin tekzibine Anadolu Ajansı mezun kılınmıştır."

Hakikaten son zamanlarda, Çankayada geceler pek hoş ve faydalı şe kilde geçiyordu.

Altan Öymen
Tercüman mümessili

Ordu

İhtiyaçlar ve leğen örtüsü

Geçen hafta içinde gazetelerde bir takım acaip kukla resimleri görenler resimlerin altındaki yazıyı daha merakla okudular. Daha merakla okudular ama, okudukça hayret leri azalacak yerde arttı. Bu kuklalar, ordumuz için düşünülen merasim kılığını gösteriyormuş! Halbuki resimleri görenler evvela, bunları Devlet Tiyatrosunda oynanan yeni bir operetten sahneler sanmışlardı.

Gazetelere 'bakılırsa, ordumuzun kıyafet işiyle uğraşılmaktaydı. Genel Kurmay Başkanlığı orduya yaptığı bir tamimle kara, hava ve deniz subaylarının tören kıyafetlerinin değiştirileceğini ve bunun için bir müsabaka açıldığını bildirmişti. Yakında ordumuza katılacak olan kadın subayların merasim elbiselerine de bilhassa ehemmiyet veriliyordu. Bunlar en cazip renklerden en *göz* alıcı şekilde hazırlanacaktı. Sonra, generailerin pantolonlarına da eskiden olduğu gibi kırmızı bir band konması düşünülüyordu. Apoletler eskisi gibi sırmalı olacaktı. Genel Kurmay Başkanlığının tören kıyafetlerini daha süslü yapmak suretiyle askerlik mesleğine karsı ilgiyi arttırmağı düşündüğünü pek zannetmemekle beraber, eğer maksat bu ise tören elbisesinden önce ele alınacak, düzeltilecek pek çok işin bulunduğunu hatırlatmak lâzımdır. Kıyafet meselesi elbette en sonra gelmelidir.

Askerlikte eğitim

Amerikalı gazeteci Pat Frank bir romanında Türkiye'ye yapılan aşkeri yardımdan bahsederken şöyle der: "Türk ordusunun her şeyden önce eğitime ihtiyacı vardır. Türk askerinin radarları, elektronik cihazları kullanabilmesi ancak eğitimle kabildir." Amerikalı yazarın haklı olduğuna şüphe yoktur. İstatistiklere göre, Türkiyede nüfusun yüzde 65 i okuma yazma burnaz. Bundan askere alınanlar arasındaki okur yazar nisbetinin yüzde iki veya üç olduğu neticesini kolayca çıkartabiliriz. Ordu bizde bir bakıma okuldur. Okur yasar nisbetinin yükselişinde ordunun hakkım vermek lazımdır. Er askere alındığı zaman büyük bir çoğunlukla okuma yazma bilmediği ve küttür seviyesi çok düşük olduğu için bir acemi eğitimine tabi tutulur.. Bu müddet içinde kendisine okuma yazma öğretilir, ilk okul kültürü verilmeğe çalışılır. Ancak bu acemi eğitiminden geçtikten sonra sıra mesleki eğitime gelir. Mesleki eğitim, sınıflara göre değişmekle beraber, genel olarak eskiye nisbetle kültüre daha çok ihtiyaç gösteren bir hususiyet arzetmektedir. Asker modern harbin icaplarını, hatta bundan sonra atom, hidrojen ve kobalt harplerinin nasıl yapılacağım öğrenecektir. Bütün bunlar için elinde iki yıllık bir zaman vardır ki, bunun as olduğu bile iddia edilebilir. Zaman zaman askerlik hizmet müddetinin çokluğundan şikâyet edenler, indirilmesini isteyenler görülür. Halbuki kültür meselesini ve bugünün silâhlarım göz önünde tutarak bir konuyu düşünmek lâzımdır. Asker eskisi gibi yalnız kılıç kalkan kullanmasını, yahut tüfek temizlemesini öğrenmiyecektir. Bu iki yıl bugünün şartları ile asgari bir müddettir. Orduda kültür seviyesini yükseltmek için acemi eğitimine daha çok ehemmiyet vermek, hattâ yurdun muhtelif yerlerinde eğitim merkezleri açmak su-

Orgeneral Tunaboyra
Amerikayı gördü

Kapaktaki Bakan

Şemi Ergin

Şemi Ergin'in bir gün Millî Savunma Bakanı olacağı her halde hiç aklına gelmemiştir. Meselâ Adalet, İçişleri Bakanlıklarını belki düşünmüştür. Manisa C. Savcılığından 1947 yılında istifa ederek Demokrat Parti içinde siyasi hayata atılan Semi Ergün'i yakından tanıyanlar iyi bir adliyeci olduğunu söylerler. Mesleki hayatı adalet mekanizmasının hudutları dışına çıkmamıştır. Esasen Şemi Ergin Milli Savunma Bakam da olmamıştır. Kendisi elan Milli Savunma Bakan Vekilidir, aslî vazifesi ise Devlet Bakanlığıdır. Semi Ergin'in bu durumu 1956 bütçesinin görüşülmesi sırasında bir Anayasa meselesi olarak ortaya atılmış, Milli Savunma Bakanlığının vekâletle idare edilmesinin Anayasaya aykırı olduğu ileri sürülmüştü. O zaman Semi Ergin adliyeci hüviyetiyle meselenin içinden sıyrılıp çıkmak istemişti. Anayasanın 49 uncu maddesi ile ilgili bir tefsiri hatırlamıştı. Bu tefsire göre durumu hiç de Anayasaya aykırı değildi. İstifa eden bir bakanın yerine vekil tayin edilebilirdi. Semi Ergin'e o gün "kim istifa etti de onun yerine siz geldiniz ?" diye bir sual sordular ve bu sual cevapsız kaldı: Çünkü Milli Savunma Bakanlığı kendisinden önce de vekâletle idare ediliyordu ve bu vekil bizzat Başbakan Menderesti.

Şemi Ergin'in Dördüncü Menderes hükümetine takaddüm eden kabine buhranı günlerinde Adalet Bakanlığına getirileceği söyleniyordu. Rivayetlere göre kendisi IV. Menderes hükümetinde vazife almak istemiyordu ve teklifleri reddetmişti. Fakat 9 Aralık 1955. günü Mecliste ilan edilen hükümet listesinde Semi Ergin'in de ismi vardı. Menderes onu Devlet Bakanlığına getirmişti. On gün sonra Menderes Milli Savunma Bakanlığı vekâletinden istifa ederek bu vekillik vazifesini Şemi Ergine devretti. Ergin B.M.M. de Ekonomi ve Ticaret Komisyonu Başkanlığı ve Adalet Komisyonu raportörlüğü yaptığı sıralarda ismi etrafında bir itimad yaratmıştı. Şimdi Milli Savunma Bakanlığı vekâletinde kendisinden müsbet işler bekleniyordu. 1956 bütçesinde tenkidimi karşılarken politikadan uzak, bir bakana yakışır şekilde konuşmuş, haklı tenkidlerin hepsini kabul etmişti. Nitekim tayın bedelleri meselesinde davayı kazandı. Mesajında vadettiği seyahatlere başladı, Balıkesirdeki Jet Üssünü ziyaret etti. Orada 36 Jetin iştirakiyle yapılan tatbikatı seyretti, memnun oldu, pilotları birer birer tebrik etti ve dönüşünde jet pilotlarına yüzde yüz tazminat verilmesine dair tasarı kanunlaştı. Şimdi enerjik Şemi Ergin'i yeni başarılar beklemektedir.

Şemi Ergin 1913 de Gebzede doğmuş, yüksek tahsilini Hukuk Fakültesinde yapmış ve adalet mesleğine hakimlikle girmiştir. 1950 seçimlerinde Manisa'dan milletvekili seçilen Ergin, 1952 den beri Kanlayın Umumi Merkez Başkan Vekilidir. Evlidir, ben çocuğa vardır.

Orgeneral Baransel
Göbek düşmanıdır

retiyle bu işi daha programlı ve esaslı bir şekilde ele almak düşünülebilir. Amerikalı mütehassıslar da bu görüşü ileri sürmektedirler. Bugün Türkiyede bir er en az ilkokul kültürüne sahip olmalıdır. İlk öğretim dâvasının kazanılması Türkiyenin gerçek kalkınmasını mümkün kılacaktır. Hangi taşı kaldırsanız karşınıza ilk öğretim dâvası çıkmaktadır.

Halledilemiyen bir mesele

Emir erleri müessesesi hâlâ yaşamaktadır. Bu oldukça eski bir meseledir; B.M.M. de uzun uzun tartışılmış, lebinde aleyhinde konuşulmuş,fakat bu müesseseyi kökünden kaldıracak kanun bir türlü çıkmamıştır. Ordu yurdu savunacak kuvvetin adıdır. Askere alınan kimse silah kullanmasını, düşman silâhlarından korunmasını, yani savaşmasını öğrenecektir. Siz alır onu mutfakta ahçı, bahçede çocuk dadısı, pazar yerinde vekilharç olarak kullanırsanız, askerliğin gayesinden uzaklaşmış olursunuz. Kaldı ki, bir insanın hizmetlerinin karşılığını almadan bir başkasının hususi, şahsi işlerini görmesi köleliğe pek yakın ve demokrasiyle zerrece ilgisi olmayan bir müesses ortaya çıkarmaktadır. Emir erlerim savunanlar, yurdun uzak köşelerinde, dağ başlarında vazife gören subayların ihtiyaçlarını ileri sürmüşlerdir. Bu da subaya şahsi işlerini bir başkasına gördürebilecek maddi imkânı sağlamak suretiyle halledilmesi icap eden bir meseledir. Türk subayı ile askeri arasındaki bu antidemokratik münasebete artık nihayet verilmelidir.

İstifalar

Son bir iki yıl içinde ordudan ayrılan subayların sayısı elimizde bu hususta resmi bir istatistik mevcut olmadığı için ne kadardır bilmiyoruz. Ama bu istifaların sebepleri umumi efkârın meçhulü değildir. Hayat pahalılığının artışı ile muvazi olarak istifa grafiği de yükselmektedir. Bilhassa ordunun teknik personeli arasında istifalar birbirini takip etmektedir. Halbuki orduların bahusus ordumuzun teknik personele ihtiyacı çok fazladır. Ordumuz makineleştikçe, motorlu vasıta sayısı arttıkça, yeni yeni radar merkezleri kuruldukça bu ihtiyaç da çoğalmaktadır. Bir taraftan ihtiyaç artarken öte yanda istifalar gediği büyümektedir. Ordudan ayrılan teknik elemanlar, dışarda hususi sektörde, iktisadi devlet teşekküllerinde kolaylıkla ve iyi şartlarla iş bulabilmektedirler. Bunu önlemek için Bakanlığın kesin tedbirler alması gerekmektedir. Mecburi hizmet müddetini artırmak aksi bir tepki yaratabilir ve istifaların önüne geçemez. Bu istifaları önlemek için alınacak tedbir, ordu mensuplarına dışarda iş aratmıyacak şartları, maddi imkânları getirmek olmalıdır. Bu istifaların manevi sebepleri de olmak lâzımdır. Çünkü askerlik maddi menfaatlerin ötesinde, manevi cephesi ağır basan bir meslektir. Ordu personeli ile ilgili bütün mevzuatın, terfi, tayin, nakil problemlerinin yeni bir görüşle ele alınmasiyledir ki, bu manevi sebepleri ortadan kaldırmak mümkün olabilecektir. Milli Savunma Bakanlığının birinci planda ele alması lâzım gelen mesele zannederiz ki bu istifalar meselesidir. Ordu bu istifalar yüzünden tam istifade edeceği zamanda yetişmiş, tecrübe sahibi olmuş "öğretmen" lerini kaybetmektedir. Tayın bedellerinin artırılması, jet pilotlarına verilmesi kabul edilen tazminat, şüphesiz istifaları önlemeğe doğru atılmış müsbet adımlardır. Bu adımları devam ettirmelidir.

Er maaşları

Bugün ayakkabınızı boyattıktan sonra boyacıya 25 kuruş uzattığınız zaman yüzünüze tuhaf tuhaf bakmaktadır. Aydan aya aldığı maaşla bir er acaba ayakkabısını iki defa boyatabilmekte midir? Bu 35 - 40 kuruşla er hangi ihtiyacını karşılıyacaktır. Bu maaşlar II. Dünya Harbinden önceki hayat şartları içinde bile bir erin ihtiyaçlarım karşılamaktan uzaktı. 1938 den bu yana hayatın nasıl pahalılaştığı düşünülürse, erlere maaş diye bu 35-40 kuruşun ne için verildiğini izaha imkân yoktur. Devlet ya erin bütün ihtiyaçlarını üzerine alarak bu maaşları kaldırmalı, yahut da ona bugünün şartları ile mütenasip bir maaş vermelidir. Milli savunma bütçeleri görüşülürken er maaşları daima tenkid mevzuu olmuş ve daima Milli Savunma Bakanları bu acıklı durumun ıslah edileceğini söylemişlerdir. Fakat bu mevzu bir türlü ele alınmamıştır. Milli Savunma bütçesine gelecek yıl er maaşlarının ayarlanmasını temin edecek tahsisatın ilâve edilmesi 1957 bütçesini hazırlıyanların iftihar edebilecekleri bir başarı olacaktır.

NATO'nun istedikleri .

NATO'nun en güvenilir üyelerinden birinin Türkiye olduğu her vesile ile söylenmektedir. İnkar edilemiyecek askeri gücü ile NATO'nun güney sınırında bir bekçi durumunda olan Türkiyenin Nisan başında yedi yaşına basan bu müşterek güvenlik sisteminin içinde mühim bir mevkii

Erlerimiz
Aylıkları mutlaka ayarlanmalıdır

vardır. Yedi yıllık çalışmalar sonunda savunma ve silahlı kuvvetler mevzuunda bazı esaslar tesbit edilmiştir. Üye devletlere bu esaslara göre tavsiyelerde bulunulmaktadır. Bir memleketin savunma gayretlerinin o memleketin iktisadi muvazenesini bozmaması lazımdır. Üye devletler savunma masraflarını ona göre ayarlamalıdırlar. Savunma masraflarımızın iktisadi durumumuza ne türlü tesir ettiği sarih olarak bilinmemektedir. Çünkü umumi efkâra bu hususta aydınlatıcı bilgiler verilmemektedir. Oysa ki ilgili makamların bu konudaki çalışmaların neticesini zaman zaman yayınlaması çok faydalı olacaktır. NATO bize bu hususta ne gibi tavsiyelerde bulunmaktadır? Bugünkü iktisadi durumu ile Türkiyeden savunma masraflarım azaltması mı, çoğaltması mı, yoksa aynen muhafaza etmesi mi istenmektedir? NATO'da silâhlı kuvvetler hakkında beliren kanaate göre keyfiyet kemiyetten daha önemlidir. Yani ordunun subayı, astsubayı, eri, teknik personeli, silâhları, vasıtaları ve her türlü malzemesi ile kaliteli olması istenmektedir.

Subaylarımız

Üniforma değil, alaka bekliyorlar

Yoksa silâh altındaki er sayısı o kadar önemli görülmemektedir. NATO yardımlarında ordunun eğitim seviyesi, personelin ihtisas durumu birinci plânda göz önünde tutulmaktadır. NATO bütün bu hususlarda üyelerinden her yıl sahih, teferruatlı bilgi istemekte, yapılacak yardımın miktar ve cinsini ona göre tesbit etmektedir. Yoksa hiç bir üyesine istediği kadar yardım yapmamaktadır. Bunu yardım isteklerinin reddi mânasına almamak, bilakis ilmi metodlara göre hazırlanmış istatistikler, program ve plânlarla teşkilatı ikna etmeğe çalışmak lâzımdır. Ordumuzda bu zihniyete sahip genç bir nesil yetişmiştir. Bunda Amerikan Askerî Yardım Heyeti mütehassıslarının, NATO kumandanlıkları ile yapılan doğrudan doğruya temasların, müşterek çalışmaların büyük yardımı olmuştur. Son yılların Genel Kurmay Başkanları (Orgeneral Nurettin Baransel ve İsmail Hakkı Tunaboylu) Amerikada ve NATO'nun Paristeki karargâhında tetkiklerde bulunmuşlar, oralarda tatbik edilen metodları görmüşlerdir. Sonra ordumuzun bütün sınıflarındaki kumandanlar da aynı şekilde görgü ve bilgilerini artırmış ve arttırmaktadırlar. İşlerin zaman zaman aksaması mesul makamlarda bulunan bazı zevatın bu zihniyetten mahrum oluşundan ileri gelmektedir. NATO içinde ve diğer milletlerarası teşekküllerle münasebetlerimizde daha açık ve samimi olmak muhakkak ki memleketimizin her bakımdan lehine olacaktır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

İngiltere

Nihayet vardılar

18 Nisan Çarşamba günü İngilterenin Prosmouth limanına yanaşan Sovyet bandıralı "Ordzjonikidze" zırhlısından bir örnek pardesü ve şapka giymiş güler yüzlü iki adam indi. Bunlar İngiliz basınında "B ve K" diye bahsedilen son zamanlarda yaptıkları seyahatlarla Amerikan Dış İş leri Bakanı John Foster Dulles'in rekoruna yaklaşmaya çalışan Sovyet Rusyanın yeni liderleri Kruçef ve Bulganin idi.

Bilindiği gibi Cenevre'de en üst kademedeki son konferansda havanın yumuşadığım gören İngiliz Başbakanı Sir Anhony Eden hem Ruslara bir cemile olmak, hem de gerginliği büsbütün azaltmak için Kruçef ve Bulganini memleketine davet etmişti. Fakat sonradan gelişen siyasî hâdiseler İngiliz liderlerini bu davetten dolayı bir pişmanlığa sürüklemişti. Bilindiği gibi Cenevre Konferansını takiben yapılan Dışişleri Bakanları konferansında Ruslar tutumlarım tamamen değiştirmişler, havanın gerginleşmesine yol açmışlardı. Daha sonra Kuruçef ve Bulganin'in Asyada yaptıkları seyahat esnasında Batınlar ve bilhassa İngilizler aleyhinde sarf ettikleri sözler münasebetleri büsbütün soğutmuştu. Hele Orta - Doğudaki son hâdiseler İngiliz liderlerini ve halk efkârım iyiden iyiye bu ziyaretin aleyhine çevirmişti. İngiliz polisinde mümtaz bir mevki işgal eden Scotland-Yard'a ve Başbakana hergün binlerce mektup geliyor ve Rus liderleri İngiltereye gelirlerse, onları ölümün beklediği bildiriliyordu. Toplanan nümayişçi grupları caddelerde resmi geçitler yapıyor, Marx'ın heykelini yıkıyorlardı. Bu harekete Kruçef ve Bulganin'in Hindistanda olduğu gibi propaganda yapmalarından korkan hükümet te iştirak etmiş ve Rusların halkla pek fazla temasta bulunmamasını temin için tedbirler almıştır. Bu hâdise bir aralık Rus ve İngiliz basım arasında bir polemik mevzuu teşkil etmişti.

Fakat diğer taraftan Ruslar da havayı yumuşatmak ve İngilizleri samimiyetlerine inandırmak için ellerinden geleni Sarf ediyorlardı. Hindistan ziyaretinden sonra Kruçef ve Bulganin Moskovada sık sık gitmek fırsatını kaçırmadıkları ecnebi sefaret davetlerinde sözlerinin yanlış anlaşıldığım belirtmişlerdi. Bundan sonra Stalinin de inkârı, kominformun reddi ve Orta - Doğu meselelerine ait tebliğ ile gerginliği azaltma yoluna gitmişler ve Batılılara samimi olduklarını göstermeye çalışmışlardı. Kruçef ve Bulganinden evvel sabık Başbakan Malenkov'un yaptığı seyahat ve sonradan umumî havadaki bu yumuşama İngilizlerde bu davetin pek de o kadar korkunç olmadığı fikrini uyandırmıştı. Diğer taraftan Eden'in ve onun vasıtası ile Batılıların Ruslarla son hâdiselerden sonra yüzyüze konuşmakta menfaatleri olacağı sanılıyordu. İngiliz Başbakanının iki kafadara soracağı sualler ve alacağı cevaplar son hâdiseleri biraz aydınlatacak ve Rusların samimiyeti hususunda ufak dahi olsa bir kıstas teşkil edecekti.

Zaten Eden de bütün Dünya meselelerini içine alan bir program hazırlamıştı. Bu programa göre İngiliz idarecileri Ruslarla ilk olarak İngiliz - Rus münasebetleri hususunda konuşacaklar, sonradan da sırasıyla Orta - Doğu meselesini, silâhsızlanma problemlerini, Almanyanın birleştirilmesi ve Avrupa güvenliği mevzularını ve nihayet Uzak - Doğuda komünistlerin tutumu hakkında konuşacaklardı. Bu görüşmeler gizli cereyan edeceği için neticeler ancak ziyaret sonunda neşredilecek olan nihai tebliğden sonra ortaya çıkacaktır.

İşte böyle bir hava içinde Prosmouth limanına varan iki kafadar gayet sıkı emniyet tedbirleri içinde geçen hafta Londranın Victoria garına gelmişler ve orada Başbakan Anthony Eden tarafından karşılanmışlardır. Bu arada dikkati çeken bir husus, Hindistandakinin aksine İngilterede protokola riayet edilerek her tarafta Başbakan Bulganin'in ön plânda gözükmesidir. Karşılama töreni esnasında söz alan Sovyet Rusya Başbakanı Nikolai Bulganin güter bir yüzle verdiği demeçte İngiltereye gelmekten duyduğu memnuniyeti ve Rus halkının İngiliz halkına selâmım bildirdikten sonra sözlerine devamla "birlikte yaşama" politikasının bir tarifini vererek "Memleketlerimizin sosyal ve siyasî bünyeleri değişik olabilir. Fakat ayni dünyada sulh içinde yaşamak mecburiyetinde oluşumuz da bir bedahattir. Bu yüzden hepimiz bu fikir ayrılıklarım bin kenara bırakarak sulh için çalışma-! lıyız ve bu mümkündür" demiştir.

Hiç şüphesiz ki, Rusların bu sözlerinde ne kadar samimi oldukları çekişmeli geçmesi beklenilen toplantılar sonunda belli olacaktır. Bu toplantılar esnasında Kruçef ve Bulganin'in İngilizleri SEATO ve Bağdat Paktı hususlarında sıkıştırmalar beklenebilir. Fakat son Tahran toplantısından sonra İngilizlerin Bağdat paktına verdikleri ehemmiyet Rus

Kaşığın Sapı

Başbakan Eden'e İmparatorluğa sadık kalanlar birliği tarafından üç metre uzunluğunda bir kaşık hediye edilmiştir. Kaşığın sapında "Perşembe akşamı verilecek olan ziyafette inşallah kısa kalmaz" yazılıdır.

Birlik reisi kaşığı "Şeytanla yemek yiyenin kaşığı uzun olmalı" ata sözünden ilham alarak hediye ettiklerini açıklamıştır.

Eden, Kruçef ve Bulganin'i karşılıyor

Kanatsız sulh melekleri

ların bu mevzuda cesaretlerini kıracak mahiyettedir. Diğer taraftan Başbakan Sir Anthony Eden'in Stalinin gözden düşmesi ile ilgili hâdiseler hakkında yüz yüze yapacağı bir görüşme Batılılara zarardan çok fayda getirecek cinstendir.

Orta - Doğu

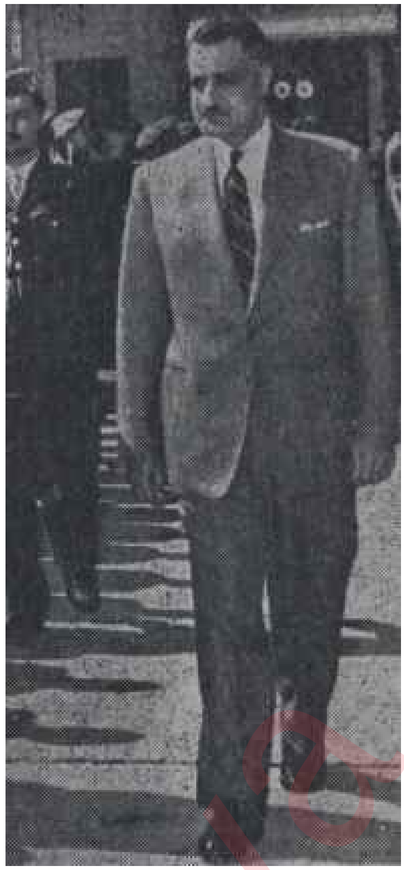
Hava yumuşuyor mu?

Orta - Doğudan son gelen haberler memnuniyet uyandıracak cinsten dir. Bundan 1 ay kadar evvel Amerinin teklifi ile Güvenlik Konseyi, birleşmiş Milletler Genel Sekreteri jag Hammarskjoeld'u Dünyanın bu karışık bölgesinde sulhu teminle vazifelendirmişti. Başkan Eisenhower bu teklifi yapmakla hem artık Ortadoğuda mevcudiyetleri su götürmez olan Rusları onlarla başbaşa görüşmeden bu meseleye sokuyor, hem de hergün Dünyaya sulh severliklerini ilan eden Sovyet idarecilerini söylediklerini ispata davet ediyordu.

Nitekim geçen hafta içinde Rus işleri Bakanlığı tarafından yayınlanan bir tebliğ Amerikan politikasını şimdilik muvaffak olduğunu göstermiştir. Bu tebliğde "Sovyetler birliği Palestin bölgesinde sulhun devamı için Birleşmiş Milletler tarafından alınacak tedbirleri destekliyecek ve bu suretle Güvenlik Konseyide aldığı karara uygun hareket edektir. Sovyetler Birliği bu tedbirlerin, Birleşmiş Milletler prensiplere ve bu bölgede yaşayan devletlere gayesine aykırı olan, yabancı bir devletin müdahalesini önlemek için bir an evvel alınması arzusundadır" denilmektedir. Tebliğin dünya

Ben Gurion
Yumuşadı

Cemal Abdülnasır
Mr. "H" şın galibiyeti

efkârı uınumiyesine rahat bir nefes aldırdığı şüphesizdir. Ruslar Londra seyahati arefesinde Batılıları samimiyetlerine inandırmak istemektedirler. Sulh meleği Hammarskjoeld vazifesinde muvaffak olmuş' ve Nasırla Ben Gurion'u bir mütarekeye razı etmiştir. Bundan sonra Ruslar da ortalığı kızıştırmamaya söz verdiklerine göre bu bölgenin elektrikli havasının zamanla yatışması beklenebilir.

Demirperde

Kominform da gitti

İkinci Dünya Harbi içinde Amerika ve İngiltereye ihtiyacı olan Stalin Batılılara yaklaşabilmek için Komintern'i feshetmişti. Fakat gene ayni Stalin savaşın bitiminde kendini kuvvetli gördüğü anda kominterne benzeyen Kominformu kurmakta bir mahzur görmemişti. Kominform komünist partilerinin bir Federasyonu sayılabilirdi. Aralarında Fransa ve İtalyanınkilerde bulunan 9 memleketin komünist partileri kominforma iştirak ediyorlardı. Gayesi güya Komünist doktrin ve stratejisini geliştirmekti. Bu bakımdan kominform Avrupadaki komünist hareketinin bir sembolü vazifesini görüyor, fakat politik alanda hiç bir müstakil teşebbüste bulunamıyordu. Bu bakımdan Rusya temsilcisinin teklifi üzerine geçen hafta ortadan kaldırılan teşkilât bir ölünün tekrar öldürülmesi gibi bir şeydi. Rusyanın bu teşkilâtı lâğvetmesi artık ondan bir şey beklemediğini de göstermektedir.

Fakat Opportunist Ruslar bundan başka faydalar beklemektedirler. Bu suretle daimi olarak kayırma yoluna gittikleri Kominform aleyhtarı Titoyu ve Nehruyu memnun etmiş oluyorlar, diğer taraftan bu karana Sovyet liderlerinin İngiltere seyahati arefesinde umumi hayayı yumuşatmak için iyi bir iş olacağını düşünüyorlardı. Kruçef ve Bulganin başa geçtikleri günden beri her fırsatta dünya sosyalizminin işbirliğinden dem vurmuşlardır. Şimdi bu karar ve Pravda'da neşredilen makaleler bize Rusların ana gayesini göstermekte bir ipucu olabilir.

Yukarıda da izah ettiğimiz gibi Kominform komünist partilerim mücerret olarak ele alıyor ye onlardan yalnız komünizmin gayelerine hizmet etmelerini istiyordu. Bu ise Demokrat memleketlerde komünist par tilerine şüpheci bir gözle bakılmasına âmil oluyordu; Bugün Ruslar komünist partilerinin millileşmesini, diğer partilerle birleşerek Halkçı Cepheler kurmasını, istemektedirler. Sovyet idarecileri bu suretle Batılıları içten feth etmek istemektedirler. Fakat bu yeni görüş ve kominform bir zıddiyet arz ettikleri için Ruslar bu teşkilâtı yıkmaktan kaçınmamışlar ve sözde, komünist partilerinin istiklallerini tanımışlardır. Halbuki esasta bir değişiklik yoktur. Sovyetler bugün yalnız sistemlerim değiştirmişlerdir. Batılı Devletlerin daha dikkatli davranmaları icab eder. Bir taraftan havayı yumuşatırken, diğer taraftan Rusların oyununa gelmemeye çalışılmalıdır.

Stalin
Metodları da iflas etti

OKUYUCULARIN HAZIRLADIĞI YENİ TÜRK ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

(Biyografiler: Ünal Tekinalp, Kapak Kompozisyonu: A. Arad, Yeditepe Yayınları: *56, 57,1956,152 tayfa, 200 Kuruş).*

Yeditepe Yayınları arasında çıkan "Okuyucuların Hazırladığı YENİ TÜRK ŞİİRİ ANTOLOJİSİ" sahasındaki ihtiyacı karşılayan bir eserdir. Herşeyden önce, eserin bir ciddiyeti vardır. Mesuliyet duygusuyla hareket edildiği bellidir.

Antolojideki şiirler okuyucular tarafından tesbit edilmiştir. Yeditepe, üç ayrı listeyle onsekiz şairin adını bildirmiş ve okuyucularından bu şairlerin en çok beğendikleri beş şiirini bildirmelerini istemişti. Gelen cevaplar tasnif edildikten sonra, her şairin okuyuculardan en çok oy olan şiirleri toplanarak antolojinin metni meydana getirilmiştir. Antolojiye giren şiirlerin secimi, tek kişinin zevkine bırakılmamıştır. Edebiyatla yakından ilgili bir okuyucu topluluğunun zevkine göre seçilmiş olan şiirlerin, hakikaten şairlerini temsil kabiliyetini taşımaları, bizde şiirin iyisinden anlayan bir zümrenin mevcudiyetini göstermesi itibariyle bilhassa ehemmiyetlidir.

Kitap, memleketimizde bu şekilde hazırlanmış ilk eser olmak gibi bir hususiyet taşımaktadır.

Şairlerin biyografilerini Ünal Tekinalp hazırlamış. Bu arada, her şairin şiir anlayışı, hususiyetleri de belirtilmiş. Yani, eser yalnız bir takım şairlerin seçilmiş şiirlerini bir arada toplamakla kalmıyor, hem hayatları, hem de sanatları hakkında bilgi de veriyor.

Bir kaç cilt olacağı anlaşılan antolojinin birinci cildinde şu şairler yer almış: Melih Cevdet Anday," İlhan Berk, Salah Birsel, Asaf Halet Çelebi, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ahmed Muhip Dranas, Metin Eloğlu, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cahit Irgat, Attilâ İlhan, Orhan Veli Kanık, Cahit Külebi, Ercüment Behzat Lav, Behçet Necatigil, Oktay Rifat, Cahit Sıtkı Tarancı, Suat Taşer, Nevzat Üstün.

Kitapta, her şairin kuşe kağıda basılmış birer resmi de bulunmaktadır.

Kitabın sonunda ikinci cildi girecek şairlerin de bir listesi vardır. Bu listede kalburüstü bazı imzalara da rastlamaktayız. Sabahaddin Kudret, Necati Cumalı, Ceyhun Atuf, Ziya Osman, Ahmed Hamdi, Ahmed Kutsi, Turgut Uyar gibi. Bu listede doğum tarihleri bakımından da birinci cilde girenlerden büyük olanların bulun? ması dikkate alınırsa, şairlerin ciltlere taksiminde nasıl bir düşüncenin hakim olduğu, hangi ölçünün kullanıldığı pek anlaşılamıyor. Meselâ niçin Nevzat Üstün, Attilâ İlhan, Metin Eloğlu bilinci, cilde alınmıştır da, Sabahaddin Kudret, Necati Cumalı, Ceyhun Atuf, Ahmed Hamdi, Ahmet Kutsi ikinci cilde bırakılmıştır? Yine hazırlandığı bildirilen üçüncü cilide de, okuyucuyu tereddüde sevkedebilecek isimlere rastlanabilir. Kitabın başında bu tasnifin bir değer ölçüsüne göre mi, yoksa başka herhangi bir düşünceyle mi yapıldığı açıklanmış olsaydı, bu tereddüd ortadan kalkacak ve kitap daha güven verici olacaktı. İkinci cildde bu hususun açıklanması faydalı olacaktır.

S A N I K

*(Alexander Weissberg'den **Çeviren: Füruzan** Selçuk, Seçilmiş Hikâyeler Dergisi **Yayınları** (S.H.D).) Herkesin **Kitapları Serisi: 7,180 sayfa, 1956,150 Kuruş).***

Rusya'nın iç düzeni haklında şimdiye kadar bir çok kitap yazılmış tır. Bütün bunlar, bu memlekette yaşama, düşünme, yazma, iş yapma haklarının nasıl insafsızca yokedildiğini, yasayan milyonların nasıl zulüm ve işkence altında kaldıklarım uzun boylu anlatırlar. Dünyanın hemen her tarafında bu memleketteki korkunç istibdat idaresi hakkında herkes az çok fikir sahibidir. Sanık, bu konuda en yetkili bir kalemin eseri.. Alexander Weissberg, ilim dünyasında tanınan bir fizikçidir. Avusturya komünistlerindendir. Bir zamanlar Sovyet sosyetesi'ne âşık bir insan olarak yaşamış. Davulun sesi uzaktan hoş gelmiş. Rusya'nın ağır sanayiinde çalışmak ve araştırmalarda müşavirlik yapmak üzere vâki daveti kabul ederek, güle oynaya Rusya'ya gitmiş, Altı yıl kadar Rusya'da kalmış ve önemli mevkiler işgal etmiş. Fakat bir gün o da, emsallerinin akıbetine uğramış. G. P. U. tarafından Stalin ve Voroşilofa suikast teşebbüsüyle suçlandırılmış. Üç yıl çeşitli hapishanelerde yatmış. Lehinde yapılan bir çok teşebbüsler netice vermemiş. Ancak, Sovyetlerle Nazi Almanyası arasında "İadei Mücrimin Anlaşması" imzalandıktan sonra, Gestapo'ya teslim edilmiş ve bir vakitler Sovyet Sosyetesinin hayranı olan Fizik bilgini tatlı canını, böylece, güç belâ kurtarmış. "Sanık" bu hayatîn hikâyesi. Hayranlıkla baş layan ve sonra canım ölümden zor kurtaran bir insanın macerası. Zaman zaman gazetelerde okuduğumuz o büyük itirafların nasıl yaptırıldığı, bu işlerde kullanılan metotları, temizlik hareketleri, gizli polisin milyonlarca insana yaptığı işkence, görgüye dayanılarak anlatılıyor. Okuduğumuz kitabın, önceleri Rusyanın ve bu rejimin hayranı bir insan tarafından kaleme alınması ayrıca ehemmiyet taşımaktadır. Kitap, Amerikan basınında geniş akisler uyandırmış, büyük rağbet görmüştür.

Bir zamanlar tapılan Stalin'in bile vatan haini ilân edildiği şu sıralarda, Rusya'nın iç yüzünü ve yapılan korkunç zulmü anlatan bu kitabın okunması, Sovyetler tarafından dünyaya vaadedilen cennetin nasıl bir cennet olduğunun biraz daha iyi öğrenilmesi bakımından faydasız değildir.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Dış Ticaret

Geç anlayış

Bonn (Nisan) Feyyaz Tokar bildiriyor:

Türkiyeden alacaklı olan firmalar, yükselen bacalarla kesilen kurdelelerin malzemelerini gönderen fabrikalar, Bonn'da bulunan Türk Ticaret Heyetini davet etmekte adeta yanşa girişmişlerdi. Heyet mensupları ziyafetten ziyafete koşmaktan helak oluyorlardı. Tesisler bir hamlede geziliyor ve ziyafet sofrasına oturuluyordu. Şerefe kalkan ilk kadehten sonra mukadder cümle duyuluyordu: "Türkiyenin borçlarını ödeyeceğine inanıyoruz". Heyet mensupları bu cümlenin gerisinde gizlenen endişelerin yabancısı değillerdi. Ziyaret ettikleri her fabrikada buna benzer sözlerle karşılaşıyorlar, her ziyafetten ağızları değilse bile, yürek leri buruk olarak çıkıyorlardı. Fabrikalarda kendilerini karşılayan bilmem kaçıncı derecedeki memurların nezaket perdesi arkasında gizlenen laubali ve istiskal edici hareketlerini farketmemeleri, bundan üzüntü duymamaları imkânsızdı.

Dahili politikası uğruna dış politikamızı ve iktisadi siyasetimizi kurcan etmekten çekinmeyen bir zihniyet, kurtuluş yolunu gösteren hakiki dostların yüzüne kapıları kapatırken, mevcut iktisadi sistemi tenkit eden dost memleketler yardım heyetleri başkanlarım "Sen ancak bakkal dükkanlarında muhasiplik yapabilirsin" diye uğurlarken bu hallere gelinmiş, dış borçların resmî ağızlar tarafından ifade edilen miktarların kat kat üstünde olduğu ortaya çıkmıştı.

Türkiyedeki alacakları transfer edilmediği için bir çok firma iflâsın eşiğine varmışken, Batı Almanya en kuvvetli dost Türkiyeden sadece açık bir sözle borçların nasıl ödeneceğini bildirmesini beklerken resmî ağızların Türkiyenin borçsuz harçsız, iktisaden emin bir istikbale doğru yürüdüğünü beyan etmeleri dış iti barımızı büsbütün kırıyor, heyet mensuplarım cidden müşkül durumlara sokuyordu.

Bu yüzdendir ki Ticaret Heyeti Başkam Hasan Işık'ın Türk hükümetinin yakın bir tarihte dış borçlar mevzuunda bir toplantı tertip edeceğini ve her şeyin açıkça konuşulacağım bildirmesi, beklenen tesiri uyandırmadı. Türk Sefirinin evindeki kok teyide Alman İktisat Nazırı Erhard tarafından da tavsiye edilen bu konferansın tahakkuk etmek üzere olduğunun Heyet Başkam tarafından resmen ifade edilmesi bile Almanların zihinlerinde kümelenen şüphe bulutlarını dağıtamadı, "hele bir gerçekleşsin de görelim" dediler. En iyimserler bile bu tedbirin alınmasında geç kalınıp kalınmadığım soruştu ruyorlardı.

Pazarlar meselesi

Almanya hakikaten büyük Ur kalkınma içersindeydi. Fabrikalar dahilin ihtiyaçlarım güçlükle karşılarken ihtilalci albayın Mısır'ı ile Tito Yugoslavyası her gün artan taleplerle kuvvetli, birer dış ticaret pazarı olma yoluna giriyorlardı. Alman ticaret âleminde Türkiye, tehlikeli bir pazar addediliyordu. Fakat çok şükür Türkiyede, bu sıralarda sarfedilen "boykataj" kelimesini henüz Alman tüccarı işitip tatbike kalkışmamıştı.

Görüşmelerin neticesi

Bütün bu aleyhteki şartlara ve sayısız ziyafetlere rağmen Türkiye -Almanya ticaret görüşmeleri zaman zaman ağırlaşarak, kesilme tehlikeleri geçirerek devam ediyordu. Başlangıçta ikna kuvvetinden başka güvenilecek hiç bir şeyi olmayan Heyetimiz, müzakereler esnasında Alman heyetinin "ne koparabilirsem kârdır" kanaatına varmalarıyla esaslı bir köprübaşı ele geçirmiş oldu. Bu sayededir ki, biraz terakki kaydedildi ve bazı tekliflerimiz hiç ümid edilmeyen bir kolaylıkla kabul edildi. Bundan üç sene evvel yapılan anlaşmayla hububat ihracından elde edilen dövizin yüzde yüzünün ve sair ihracatımızdan elde edilenin de yüzde ellisinin Almanyaya olan borçlarımıza mahsup edilmesi kararlaştırılmıştı. Fakat malûm iktisadi şartlardan dolayı bu anlaşma tatbik imkânı bulamamış ve halisane bir temenni olarak kâğıt üzerinde kalmıştı. Almanlar yem anlaşmanın da kâğıt Üzerinde kalmasını arzu etmediklerinden hububat ihracatımızın %' 40 ının, sair ihracatımızın da % 25 inin borçlara mahsubu teklifini ra hatça kabul ettiler. Miktarları üzerinde anlaşmaya varılamayan borçlarımızın da iki taraf Merkez Bankaları vasıtasıyla tesbit edilmesi yoluna gidildi. Almanyanın Yakın Doğu memleketleri için hazırladığı bir yardım programı muvacehesinde Tür kiyenin durumunu tayin maksadıyla karşılıklı iktisat eksperleri gönderilmesi kararlaştırıldı ve bu seneki ticaret görüşmeleri de böylece tamamlanmış oldu.

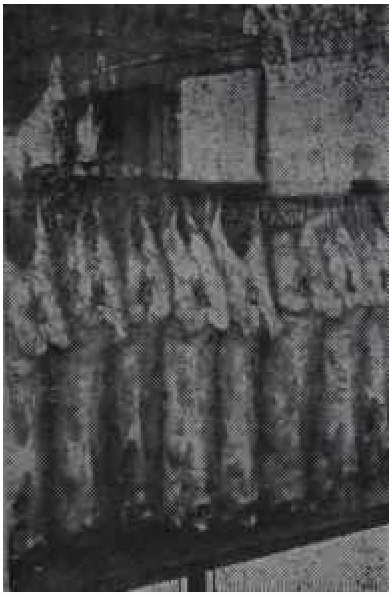
Buz dolaptan, çamaşır makinaları
Bunlar nereden geliyor?

İstanbul

Koyun eti yok

Kasaplarda koyun eti bulunmuyordu. Çünkü İstanbul Belediyesi de Ankara gibi koyun etine narh koymuştu. Prasa 90, havuç 100, elma 380 kuruşa satılırken iktisadî kanunlara uyarak et de bu fiat manzumesi içinde yerini almak istiyor, fakat belediyeler de kendi nizamları ile buna mani olmaya çalışıyorlardı. 360 kuruşluk narh kasapların işine gelmemişti. Bunun için koyun eti satmıyorlardı.' Kuzu etine narh konmamıştı. Dükkânlarım boş bırakmak istemeyen kasaplar da vitrin ve dolaplarını bu minicik hayvanlarla dolduruyorlardı. Bu arada koyun da kesiliyordu tabii... Fakat koyun etini ancak kasapların eski ve hatırlı müşterileri satın alabiliyorlardı. Hem de kilosuna 450 kuruş ödiyerek..

Bazı açıkgöz kasaplar vitrinlerine üzerlerinde "Burada narh fiyatla-

Koyun etleri

Narh içeri.-.

rına göre et satılır" diye yazılı levhalar asmışlardı. Fakat tabii koyun eti arıyanlar buradan ya elleri boş çıkıyor, yahut da kadere rıza göstererek kuzu veya dana eti almak zorunda kalıyorlardı.

Koyun eti ortada görünmemekte devam ettiği takdirde belediye narhının uzun ömürlü olmasına imkan kalmıyacaktır.

Fiatlar

2 Numaralı tebliğ

Ticaret Odaları merakla 1 Mayıs tarihini beklemektedirler. Zira Türk parası kıymetini koruma hakkındaki 14 sayılı karara ek 2 numaralı tebliğ ile ithal mallarının fiatlarının kontrolü işi E.P.U. sahasına da teşmil edilmiş ve bu vazife Ticaret Odalarına yüklenmişti. "Çıplak veya ipek elbiseli bebekler" den dizel motorlarına kadar bütün ithalât maddelerinin dünya fiyatlarını takip ederek kontrolünü yapmak Ticaret Odalarının takatini kat kat aşan azametli bir işti. Üstelik muamelesi tamamlanmış, yola çıkmış veya gümrüğe gelmiş malların da, bu esaslara göre yeniden kontroldan geçirilmesi de isteniyordu.

Ticaret Odaları kontrolda ufak bir dalgınlığın 5 seneye kadar ağır hapis cezasiyle ödeneceğini de farkedince feryadı basmış ve 2 sayılı tebliği tatbik edemiyeceklerini bildirmişlerdi. Bunun üzerine Maliye Bakanlığı 1 Mayıs 1956 ya kadar kontrolün eski hükümler dairesinde devamına razı olmuştu.

1 Mayısta 2 numaralı tebliğin fiat kontroluna müteallik hükümleri tatbike başlanırsa Ticaret Odaları ve tüccar çok zor durumda kalacaklardi. Tebliğde "Avrupa İktisadi İşbirliği teşkilâtı dışındaki memleketler menşeli malların fiat kontrolunda, teşkilâta dahil memleketler piyasalarında carî fiatlar esas alınır." deniliyordu. Ticâret Odalarını ve tüccarı endişeye sevkeden bu cümleydi. Bu nasıl olabilirdir E.P.U. dışı memleketlerine pamuğu, üzümü, fındığı ve tütünü dünya fiatlarının çok üstünde satacak, buna mukabil bu memleketlerden bize mallarım dünya fiyatlarından satmasını istiyecektik.

Maliye Bakanlığı belki bilmiyordu ama, ilgililer pek âlâ biliyorlardı ki, E.P.U. dışı memleketlere mal ihraç edenler, ayni maldan muayyen bir miktarım E.P.U. içi memleketlere satmaya mecbur tutulurlar. Bu suretle ihraç mallarımızın daha kârlı olan E.P.U. dışına kayması kısmen önlenmeye çalışılır. İhraç mallarımızı dünya fiyatlarından yükseğe alan bu memleketler de bize mallarım el bette pahalı satmaktadırlar.

T I B

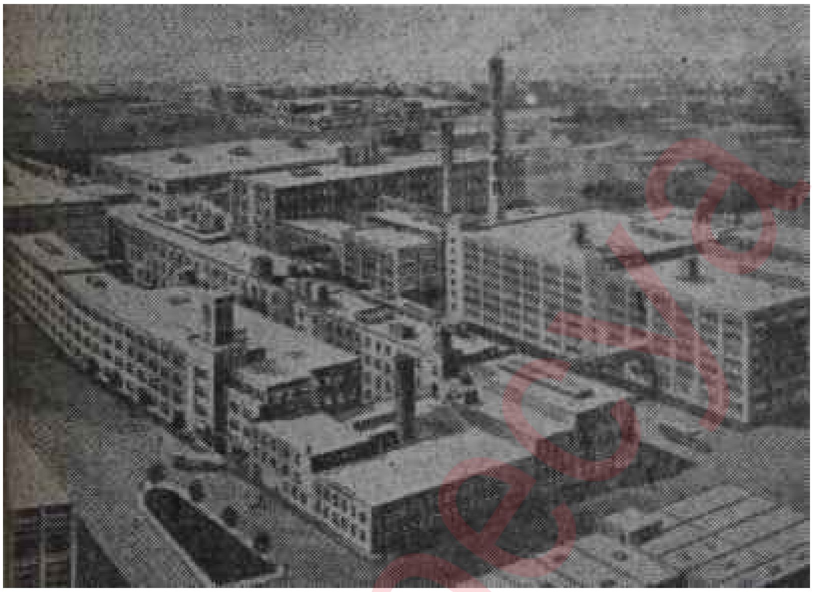
Hastalıklar

Grip

Enflüenza veya grip terimleri 18 inci yüzyılda kullanılmağa başlanmıştır. Birincisi tesir etmek - soğuğun tesir etmesi - ikincisi yakalanmak anlamınadır. Bizde 1889-90 panmisinde gripe paçarva hastalığı adı verilmiştir. 1918-19 pandemisi ise İspanyadan başladığından İspanyol nezlesi, İspanyol hastalığı, İspanyol gripi isimlerini almıştır. Bu hastalığın başka adları da vardır. Epidemik nezle, epidemik enflüenza, Rus hastalığı, nezle humması, akut nazofajit bu isimlerden bazılarıdır. Türkiyede eski kitaplarda beyin humması, tadilai nesle, nezle humması, zatülkabatı istilai, nezlei müstevliye gibi isimler vardır. Bu hastalık tek tük

Pandemiler

Grip pandemilerine gelince 1580, 1729-32, 1830-33, 1847-48, 1880-82, 1889-92, 1018-21 tarihlerinde en az sekiz dünya salgım görülmüştür. Pandemiler arasında geçen zaman 2-152 yıldır. Altı pandemide ara 11 yıl veya daha azdır. 1889-92 pandemisi Siberyadan başlıyarak Groenland, Kanada, Almanya ve Avrupaya yayılmıştır. Sonra İngiltereye geçmiş, 1918 ilk baharında yeniden alevlenmiş, 1921 e kadar süren büyük bir salgın yapmış, milyonlarca insanın ölümüne sebeb olmuştur. Bu salgın ilk defa İspanya'da çıktığı için - İspanyol nezlesi - adım almıştır. Tarihin en korkunç salgınlarından biridir. Yalnız Almanya'da 15 milyon kişi hastalığa yakalanmış, 196 bin kişi ölmüştür. İngiltere'de

Büyük bir ilâç fabrikası
Korkusu : grip

alar halinde yani sporadik olarak memlekette bulunur. Ara sıra gelen salgınlar, epidemiler yapar. Muayen aralıklarla da büyük dünya yarınlarına yani pandemilere sebep olur. Hastalık çok eskidir. Miladdan kaç yıl önce salgınlar yaptığından nüksedilmekte ise de ispatı zordur. Avrupada 1510 da ilk epidemi zuhur iş 1179 de İtalya ve Almanyada, 1173 de İtalya ve Fransa'da görülmüştür. Birçok bilginler 1387 de o-ve şubat aylarında Almanya ve Fransada seyretmiş olan bir hastalık grip epidemisi olarak kabul etmektedirler. Bu epidemide bütün kitlesinin % 10 u hastalığa tutulmuştur. Yaşlılarla zayıf yapılıların çoğu ölmüştür. Sonradan 1404, -14, 1497 yıllarında Avrupanın çok yerlerinde grip epidemileri olmuştur.

150.000, İspanya'da 140.000, bir Fransız istatistiğine göre bütün dünyada 20 milyon insan kaybedilmiştir.

Grip pandemileri muntazam aralıklarla seyreder. Her pandemi de yine birbirinden düzenli aralıklarla ayrılan üç dalga halinde gelmektedir. Birinci dalga hafif geçer. 3-6 hafta sürer. İkinci dalga da hastalananlar daha çoktur. Hastalık da daha şiddetlidir. Ölüm, nisbeti yüksektir. İhtilatlar baş gösterir. En önemlisi zatürriedir. Bu dalga 2-3 hafta içinde en şiddetli seviyesine yükselir. Çabuk durmaz. Üçüncü dalga daha ağır gelişir. Daha ağır söner. 8-10 hafta sürer. Hastalığa yakalananların sayısı az, fakat ihtilatlar daha çok ve daha şiddetlidir. Bu pandemilerde ölüm nisbetini yeni istatistikler % 20-40 olarak göstermektedirler. Pandemiler arasındaki küçük epidemilere enflüenza epidemileri demek adet olmuştur. Bunlar 1918 den sonra 1-4 yıllık aralıklarla dünyanın her tarafında görülmüştür. Daha hafif seyrederler. Pandemilerle enflüenza epidemileri arasındaki münasebetler henüz kadınlıktır. Yani bir enflüenza epidemisi ne şekilde pandemi halini almaktadır? Bunlara tesir eden amiller nelerdir? Henüz bilinmemektedir.

Enflüenza virusu

Önceleri gripin Hemophilus influenzae ile geçtiği inancı vardı. Bu küçük basil hastaların burun-boğaz ifrazından; Pfeiffer tarafından, ayrılmıştı. Adına Bacillus influenza, bacillus Pfeiffer de deniliyordu. Sonradan sağlam kimselerde de bu mikroba rastlandığından grip amili olması reddedilmiştir. Grip tamamile virüs intanlarına has karakterleri taşımakta idi. 1918 den bu yana yapılan araştırmalarla hastalığın süzkeçten geçen bir virusla meydana geldiği anlaşıldı, 1933 de Wilson Smith, Andrewes, Laidlaw enflüenzalı hastaların burun boğaz ifrazlarından elde ettikleri virusu aşılıyarak gelincikleri - Putorius furo - hastalığa yakalatmağa muvaffak oldular. İlk bulunan virusa A tipi denildi. Sonradan virüsün başka tipleri de olduğu anlaşıldı. Hattâ aynı epidemide bulunan viruslar bile birbirinden farklı olabiliyordu. 1940 da Francis; başka tip bir virüs daha bulmuştur. Buna da B virusu denilmektedir. En önemlisi A virusudur. Bu virusun da A', W. S., PRS, Melbourne isimlerile anılan ayrı suşları vardır. Smith ve Andrewes 1938 de TAL, CHR ve GAT işaretlerile gösterilen üç sustan daha bahsetmektedirler. Bu virüsün büyüklüğü 67-100 milimikron kadardır. B tipi daha büyüktür. 123 milimikron kadardır. Grip virusu 1935 de, Burnet ve Wilson Smith tarafından tavuk yumurtası rüşeyminin koriyo-allantoik gışasında üretilmiştir. Aynı bilginler grip geçirmiş hastaların nekahat devresinde kan seromlarında özel antikorlar da bulmuşlardır. Enflüenza virusunun kimyasal durumu üzerinde fazla bir bilgi yoktur. Protein, lipidler, hidrokarbonlar, polisakkaridler ve su ihtiva ettiği muhakkaktır. Bu virüs hararete dayanıklı değildir. 55 derecede yarım saat ısıtmakla patojen hassasını,kaybeder.

Gripte belirtiler

Grip 1-3 günlük bir kuluçka süresinden sonra ateş yükselmesi, ürperme, burunda, boğazda, genizde yanma, nezle, öksürük gibi belirtilerle başlar. Hastaları daha uzaktan tanımak mümkündür. Burunları kırmızı, gözleri kanlı, dudakları kuru, sesleri kısıkdır. Otobüste, vapurda, dolmuşta böyle hastalara çok rastlarız. Ateşlidirler. Fakat hastalıklarını ayakta geçirmeğe çalışırlar. Bütün vücudlarında bir halsizlik, kırıklık, başlarında, bellerinde, kollarında, bacaklarında şiddetli ağrılar, farenjit, trakeit, anjin ve bronşit hali vardır. Mide barsak bozuklukları, bulantı, kusma, ishal de bulunabilir. Hastaların bu durumu birkaç gün, ortalama dört gün kadar sürer. Grip birçok ihtilatlar yapabilen bir hastalıktır. Bunların- arasında bronşit. sinüzit orta kulak iltahabı, pnömoni, perikardit, miyokardit, andokardit, menenjit, ansefalit, nefrit, gibilerini saymak mümkündür.

Korunma

İnsanları gripten koruyabilecek pesifik bir usul yoktur. Ancak farelere ve gelinciklere deneysel olarak bağışlık vermek mümkün olmuş hatta, deri altından enflüenza virusu şırınga edilerek insan kanında koruyucu maddeler antikorlar teşekkül ettiği görülmüştür. Bu olaylara dayanarak birçok aşılar hazırlanmıştır.

1918-19 pandemisi bütün dünyada bir korku yaratmış olduğundan ve en aşağı 20 milyon insanın ölümüne sebeb olduğundan grip korunma ve tedavisinin bütün dünyada önemle araştırılması için özel enstitüler kurulmuştur. Bir grip salgınının herhangi bir savaştan çok zayiat verdirdiğine şüphe yoktur. Hastaların zamanında haber alınamamaları, hastalığın ihbarının birçok memleketlerde mecburi olmaması, hastaların tecrid edilmemesi, hele griplilerin yatmamaları ve ayakta dolaşmaları, hastalığın bir anda yayılmasına sebeb olmaktadır. Grip virüsünün her zaman mütasyona uğraması muhtemeldir. Bu suretle ortaya yep yeni bir mikrop çıkabilir. Bunlar da ya daha hafif veya daha şiddetli olurlar. Bu mütant tiplerin ne gibi tesirlerle ortaya çıktığı belli değildir. Ya mütasyonla ortaya çıkan yeni virus tipi evvelkinden daha vahim ve şiddetli hastalıklar yapabilecek kudrette olursa dünyanın hali ne olacaktır? Bilginlerin uykusunu kaçıran bu düşüncedir. Bu duruma bir çare bulmak üzere 1947 de toplanan milletler arası mikrobiyoloji kongresinde dünya sağlık teşkilatına bir muhtıra sunulmuştur. Aynı yılda bu teşkilât, meseleyi tetkik etmiş ve İngiltere'de milletler arası bir grip merkezi kurulmasına karar vermiştir. Halen bu dünya enflüenza merkezi WİC İngiltere'de çalışmalarına devam etmektedir. Birçok memleketlerdeki enflüenza araştırma merkezleriyle bu enternasyonal merkezin münasebetleri vardır. Grip konusundaki araştırmalar, ilerlemeler ve haberleşmeler WİC nin aracılığı ile organize edilmektedir.

Bütün bu çalışmalara rağmen henüz gripten insanları koruyacak, tam manasile tesirli bir aşı hazırlanmış değildir. Aşı konusile Londra'daki merkez uğraşmaktadır, tecrid edilen suşlar oraya gönderilmektedir. Günün birinde bu çalışmaların başarı Bağlıyacağı ve polivalan, üstün tesirli bir virus aşısının hazırlanacağı muhakkaktır.

Tedavi

Gripte spesifik bir tedavi yoktur. Hastanın tecridi lâzımdır. Fakat süratle yayıldığından buna birçok memleketler imkân bulamamaktadırlar. Hiç olmazsa okul, kışla, sinema, kahve, tiyatro, fabrika gibi toplulukların bulundukları yerler kapatılmalıdır. Bu günkü nakil vasıtalarının sürati karşısında bütün bu tedbirlere rağmen ne epidemileri ne de pandemileri önlemek kabil olamamaktadır. Hastalık bir bölgeye ve hatta bütün dünyaya süratle yayılmak imkânına her zaman sarip bulunmamaktadır. Bu kadar insanın ne tecridi ne de ihbarına maddî imkan yoktu Toplulukların bulundukları ve yad dıkları yerlerin dezenfeksiyonu meselesi de nazari kalmakta, umulan sonuçları vermemektedir.

Hastanın odası sıcak tutulma ara sıra havalandırılmalıdır. Rutubetli olması için odaya içinde kaynayan su bulunan bir kap koymalıdır. Hastaya sulu ve hafif gıdalar verilmelidir. Yatak istirahatı şarttır İlaç olarak basitçe aspirin, kinin, pramidon gibi antitermik ve analjzik maddeler kâfidir. Elimizdeki antibiyotiklerin hiçbiri gripe karşı müessir değildir. Bunları ihtilâtlara karşı kullanmak daha yerinde olur. Bu arada penisillin, streptomyci aureomycin, chloromyçetin, terramicin ve sülfamidler akla gelir. C vitamininden de büyük faydalar sağlanabilir. *Dr. E. E.*

K A D I N

Aile

Tehlikeli bir oyun

Günden güne artan aile geçimsizliklerinde "cinsi hayat" anlaşmazlığına da mühim bir yer ayıran mütahassıslar bazı şayanı hayret keşiflerde bulunmuşlardır. Bu mütahassıs lardan biri, kendisine müracaat eden bir kadın hastanın başından geçen hâdiseyi şöyle anlatmaktadır:

M. hanımla tanıştığım zaman, yani bir hasta olarak muayenehaneme getirildiği. zaman, onun birgün düzelip, tekrar hayata dönebileceğini, eskisi gibi mesut bir zevce ve mesut bir anne olabileceğini kestirmek cidden müşküldü. Onu konuşturmak bile bir mesele idi, ekseriya yeise kapılıp susuyor, bazan ağlama buhranları geçirerek ölmek istediğini, fakat daha evvel yapacak mühim bir işi olduğunu söylüyordu. Yaz ayların da idik. M. nin daima uzun kollu elbiseler giyinerek, kollarım bir korku ifadesile kavuşturup oturması nazarı dikkatimi celbetmişti. Bu yoldan yürüdüm ve nihayet hakikati keşfettim. Kocasını çok seven, evine son derece bağlı olan bu kadına, uzun zamandanberi, usta bir çapkın musallat olmuş. Kendisinden çok emin olan kadın erkeğin bütün tekliflerini çocukça bularak reddetmiş ve ona, bir aile dostu olduğu için, ahbapça muamelesini devam ettirmiş. Bir bahar günü, ailece yapılan bir kır gezintisinde, fena tesadüfler neticesi, M., çapkın adamla bir müddet başbaşa kalmış. Hiçbir şey M. yi korkutmuyormuş. Çünkü kocasına ne Berece bağlı ise, bu yabancıya o derece lakayt imiş. O gün M. nin Üzerinde kısa japone kollu bir elbise Karmış. Çapkın adam, birden onun elini avucuna almış, okşamaya başla mış. Kadın ilk hamlede elini çekmiş, takat erkek hareketini onun kollarına doğru götürünce kadın birden tatlı bir ürperme duymuş ve hiçbir zaman izah edemiyeceği bir zaafla, affedemediği bir cinsi arzu ile kendinden geçmiş. Hadise tekerrür etmemiş. Fakat M. vicdan azabı içinde kvranmaya, kendinden nefret etmeye başlamış. Herşeyi kocasına anlatmak, o çapkını öldürmek, sonra da intihar etmek istiyormuş. Tedavi esnasında öğrendim ki, kadının annesi ve babası, çocuk buluğ devrine gelinceye kadar onu, avucundan başlılarak koltuk altına kadar gıdıklar güldürürlermiş. "Şu masum "Vadikaya geliyor, tasasından ölüyor, tasalanma a hanım işte annen geliyor" Gıdı gıdı oyunu! Bu ve buna benzer oyunlar çocuklara ne kadar kolaylık la yapılmaktadır halbuki ne derece tehlikelidir.M. nin kolunda çok küçük yaştan, teşekkül eden "şehevi tahiye" onu en beklemediği anda, en istemediği bir harekete sürüklemiş"

Tabiat herşeyi halleder

Çocuklarına çok düşkün bazı anne ve babalar, meselâ çocuğun sağ o muzunu, sol yanağını, gerdanını aralarında paylaşır çocuğu daima aynı yerden öperek, okşııyarak onu eğlendirmeğe, neşe'lendirmeğe uğraşır lar. Öyle anneler vardır ki, kundaktaki çocuklarının ayak altlarını uzun uzun öper veya onların kulaklarım emer ve çocuğu keyfinden bağırtıncıya kadar bu hareketlerine devam ederler. Öyle babalar vardır ki, çocuklarım kucaklarına alır ve dakikalarca bacaklarının Üstünde hoplatır, onu oyalamaya çalışırlar, gayet masumana yapılan bu hareketler, çocuklarda "şehevi nahiye"ler vücuda getirir. Şehevi nahiye vücutta herhangi bir tenebbüh neticesinde şehvet hissi uyanabilen yere verilen isimdir. Büyüklerin bilmedikleri veya bilmek istemedikleri bir şey, çocukta şehvet meylinin çok kuvvetli oluşudur. Bütün muhati gışa, ağız, cilt, adale, bütün uzuvlar şehevi tenebbühlere müsaittirler. Şehevi nahiyeler, buluğ devrinde cinsiyet uzuvları asıl vazifelerini ifaya başlayınca ya kadar, çocukta şehevî hislerin tatminine imkân verir. Bu hisleri bazan fazlası ile uyandırabilirler. Eğer çok kuvvetli bir tenebbüh, cinsiyet uzuvlarım kendi vazifesini yapmaktan alıkoyacak kadar sabitleşmez3e, vücudun muhtelif kısımlarındaki şehevilik normal ölçüde kalır, Kararsızdır. Fakat bazan bu şehevilik, cinsiyet uzuvlarının vazifesini körletecek kadar sabitleşmiş, yerleşmiştir. Bu ilerdeki izdivaç hayatı için gayet tehlikelidir. Duyduğu zevki cinsiyet uzuvlarına intikal ettiremiyen çocuk aşka ve hayata karşı kabiliyetsiz olur. Çoğu zaman kendi kendini tatmin eder veya vaziyetinden bihaberse, birçok kadınlar gibi kendisini "frijid" addeder, izdivaç hayatında büyük bir eksiklik duyar ve duyurur.

Modern çocuk terbiyesi bir çok sahalarda çocuklara karşı aileleri fevkalâde müsamahakâr olmaya davet etmektedir. Fakat birçok sahalar da da vaktile "yasak ve tehdit" ile elde edilen şeyi "tedbir" ile elde etmeyi öğretmektedir. Anne ve babaların çocukları koyunlarına alıp uyutmaları, hattâ birkaç saniye sevmek için yanlarında yatırmaları modern terbiyede tamamiyle yasak edil mistir. Çocukla lüzumsuz oynaşmalardan katiyetle sakınmak lâzımdır. Çocuğu kendi kendisiyle başbaşa bırakmak, onun inkişafını bozmamak lâzımdır. Çocukta görülen bazı zamansız arzular ve hareketler de ailelerde fazla endişe uyandırmamalıdır. Tabiat herşeyini mükemmel surette halleder. Ona müdahale etmemek fakat aynı zamanda gıdıklamalar, oynaşmalar, fazla öpüşmelerle onu yolundan çevirmemek lâzımdır.

Çocuğunu seven anne
Şehevi bölgelere dikkat

Sanat

Bir seramik sergisi

Öyle yerler vardır ki, insan oralara daima,zevk ile gider. Bunlardan bir tanesi de Türk Elsanatlarını Tanıtma Derneğinin Ankarada Adil Handaki daimi satış yeridir.

Geçen hafta bu güzel lokal, Mediha Akarsu'nun İstanbuldan gelen seramik eserleri ile zenginleşmiş bulunuyordu. Mediha Akarsu bu sene seramiği, tamamile zamanımıza has zihniyetle işlemişti. Eserlerine "balık" ve "nü" etüdleri, çok temiz bir mavi, güzel bir pembe hâkimdi. Bu fon değişikliği tablolara, çanaklara, sürahilere beklenmedik bir cazibe veriyordu. Zaten bu "sürpriz" havası sergideki bütün parçalarda nazarı

dikkati celbediyordu. Bu şekilde hazırlanmış küpeleri, broşları kullanacak olan kadın zamana uyan, dinamik bir kadın olacaktı. Hele Mediha Akarsunun hazırladığı dönük ağızlı kulplu bira bardaklarından bira içmek, tamamiyle zamanımıza has bir şeydi ama, ilhamını çok eskilerden almıştı. İstanbulda büyük sükse yapan bu bira bardakları, Ankaralılara, derhal Eti müzesindeki hayvan şeklinde içki bardaklarını hatırlatıyordu. Şekil değişikti, fakat fikir ayni idi. Belki bunun için, daha da hoşa gidiyordu.

Dört bucaktan

İstanbulun seramiği, ince elişleri, Gaziantebin bakırı, Rizenin keteni, Sivasın kilimi. Çorumun dokuması, Anadolunun dört bir bucağından gelen göz nuru, el emekleri, büyük şehirlerin faal ve dinamik hayatını ve yurdun en ücra köşesini şu' küçük lokalde yaşatıyordu.

Kırşehir'in taşı

En unutulmuş köşeden bile bir ses sanki "ben de varım" demek istiyordu. Vakıa Kırşehir çok yakın bir tarihte, kendinden sık sok bahsettirmişti ama lokalde teşhir edilen taşı' ile başka türlü konuşuyordu. İlk bakışta Kırşehir taşı Hacıbektaş taşını hatırlatıyordu. fakat ondan çok daha ince, adeta şeffaftı. Kahverengi, krem, çok tatlı bir bal renginden tablolar, sigara kapları yapılmıştı. Dernek aynı taştan, bu sefer maviye bakan bir griden, elbiseye konulmak üzere gayet güzel düğmeler yaptırmış ve pasta takımları ısmarlamıştı.

Bakırdan elektrik süpürgesi

Gaziantepli bir usta vardı. Kendisi dededen bakırcı idi. Derneğin ken disine gönderdiği Eti modellerinden gayet ince bir bakır sürahi, bir vazo, bir ibrik yapmıştı. En teferruatlı modelleri, bakıra vura vura, Şayanı hav ret bir ustalıkla kopye edebiliyordu. Sürahi adeta bir sanat eseri idi. Hem bir süs eşyası idi hem de içi kalaylandığı taktirde su, ayran ve saire konabilirdi. Geniş ağızlı büyük ibrik ise yerde vazo vazifesi görebilirdi. Fakat bir Ankaralı hanım onu sobanın üzerinde su ısıtmak için almıştı. Bu sayede çirkin bir eşya olan soba bir hayli "dekoratif" olmuştu.

Fakat Gaziantepli ustanın bir ma rifeti daha vardı: Bakırdan elektrik süpürgesi yapmıştı. Gaziantepte bulunan bu süpürgenin motörüne kadar, herşeyi yerli idi ve mükemmelen işliyordu. Bakırın "kırılmaz" olması bu yerli süpürgenin bir avantajı idi.

Biraz daha teşvik

Küçük şehirlerin sabır ve maharet istiyen işleri büyük şehirlerin bilgisi ve zevki ile birleşince, elde edilen netice fevkalâde oluyordu. İşte gönderilen modeller üzerine işlenen Kırşehir taşı, bakırlar bunun bir misali idi. Füzeden gelerek burada işlenen keten. Olgunlaşma Enstitüsünde hazırlanan Maraş işi gece çantaları da bir başka misal. Bolu köylüleri, yaptıkları nefis oyaları şu Amerikan servisinde belki hiç tahayyül etmemişlerdi ama üst üste siparişleri aldıkça ne kadar hevesle çalışıyor, ne kadar terakki ediyorlardı. Üzerinde Mevlevilerin dansettiği şu Rize keteni en kıymetli Avrupa ketenleri ile boy ölçüşebilecek kadar tizil tirildi. Bu çok ucuza satılan keten fazla miktarda dokunduğu taktirde, mükemmelen erkek kostümü, kadın tay yörü şeklinde de karşımıza çıkabilirdi. Biraz daha teşvik lazımdı.

Buluşlar

Dernekte satışa arzolunan çok ince ve güzel işlerin yanında ucuza mal olan birçok eşya da vardı. Meselâ at kolonlarından yapılan "çarşıpazar çantaları" ne kadar şık ve kullanışlıydılar.

Derneğin bir keşfi de, topu 4 liraya satılan "Çorum dokuması" idi. Beyazlaştırılmış amerikanın ortasına geçirilen bu dokuma ile, 12 peçetesi bulunan bîr sofra takımı yapılmıştı ve bu takım yalnız on liraya mal olmuştu.

Hasır işi de. lokalin en ucuz hediyeliklerini teşkil ediyordu. Dikiş sepetleri, meyva sepetleri sudan ucuz du. Hele parlak sarı hasırdan yapılmış çamaşır sepeti evin herhangi bir yerinde durabilirdi.

Çok etki bir sanat

Türk halıları ve Türk kilimleri renk, desen işleniş bakımından dünyaya nam salmıştı. Lokaldeki kilim ve cicimler bu şöhrete hak verdirecek kadar güzeldi. Sivas köylerinden iki gelinlik kızın karşı karşıya geçerek, tamamiyle elde dokudukları küçük bir seccade, bütün nazarları üzerine çekiyordu. Zemin turuncu idi, fakat üzerine işlenen renkler ile fevkalade yumuşamıştı.

Boyalı bakır

Dernek mensupları arasında sanatkar hanımlar da vardı. Bir tanesi, bakırı boyamayı düşünmüştü. Av rupa boyaları ile yapılan bütün denemeler neticesiz kaldığı halde, yerli boya ile bu iş başarılmıştı. Böylece

23 Nisandan 8 Mayısa

Jale CANDAN

Hayal bu ya! Çocukken daima İstanbul valisi olmayı tahayyül ederdim. Bunda o kadar da şaşılacak bir şey yoktu. Çünkü mektepte birkaç arkadaş aynı hayali besliyorduk. 23 Nisanda, yaşadığı şehirde, valilik yapan bir çocuğun hikâyesini hepimiz duymuştuk. Çocuk, bu kısa iktidar devresinde babasını iyi bir yere tayin edivermişti! Havadisi gazetelerde mi okumuştuk, yoksa bir rivayet halinde kulaktan kulağa mı dolaşmıştı, pek hatırlıyamıyorum. Ama biz, çocuklar arasında, birçok münakaşalara sebebiyet verdiğini biliyorum!. Ekseriyetin fikrine göre çocuk, babasına iltimas ettiği için, iyi etmemişti. Eğer biz vali olsa idik iş değişirdi! Biz vali olsa idik, bütün çocukların hakkını koruyacaktık. Meselâ bir projemiz vardı: Sokakta çocukların elinden tutarak yürüyen büyüklere bu haretketlerinin yasak olduğunu bildirecektik. Elleri sıkı sıkı tutulmuş çocuklar için sokakta dolaşmak, istedikleri vitrinlerin önünde istedikleri kadar duramamak ve istemediklerinin meselâ camcıların veya kumaşçıların önünde, annelerin arzusuna göre demir atmak ne kadar azap verici idi. '

Daha neler neler düşünüyorduk. 28 Nisan bayramında her çocuk istediği elbiseleri' giyecek, yalnız istediği yemekleri yiyecekti. Dersler için de aynı projeyi tasarlıyorduk. Her çocuk yalnız istediği dersi çalışacak olsa idi, pek az tembel çocuk kalacaktı. Kısacası dünya cennet olacaktı fakat işte ne yazık ki, hiçbirimiz İstanbula vali olamadık!.

Aradan seneler geçti. Geçen gün gene birkaç arkadaş oturmuş konuşuyorduk. Hepimiz de, şöyle telâşsız, mesuliyetsiz, rahat bir *güne* hasrettik. Meselâ istiyorduk ki, bir sabah kalkalım ve çocuklarımızı yıkanmış, tertemiz giyinmiş, kahvaaltılarını bitirmiş bulalım. Okula vaktinde ve ayakkabıları boyanmış olarak gitsinler. Hele tam kapıdan çıkarken bize kaybolan kalemlerini veya beyaz yakalarını aratmasınlar. Mutfakta sihirli bir el o gün pişecek olan yemeklerin listesini hazırlamış olsun ve akşam bir mucize zuhur etsin, büyüklü küçüklü bütün çocuklar, önlerine gelen yemekleri iştiha ile, zevkle yesinler, Alinin sevdiğini Veli ve Velinin sevdiğini Ali reddetmesin. Yemekten sonra, el birliği ile sofra toplansın, el birliği ile bulaşık kaldırılsın. Bir gün, senede bir tek gün, çocuklar güreş etmesinler ve kavgalı bir futbol münakaşasına girişmesinler, etraf süt liman olsun.

*

Gene hayal kuruyorduk galiba, ötekinden biraz farklı bir hayaldi bu. Ne yapalım ki 23 Nisanı çok arkalarda bırakmıştık, o günkü hislerimizi *Ve* zihniyetimizi de. 8 mayısı, anneler gününü bekliyorduk.

Gaziantepteki usta tarafından hazırlanan dört köşe, ufak kenarlı bir bakır tepsi siyaha boyanmış ve soma bakırcı kalemi ile üzerine kilim motifleri çizilmişti. Bilâhare cilalanmış olan tepsi gayet zarif "fer forje" bir ayak üzerine oturtulmuştu. Böylece serginin en güzel parçalarından biri olan, demir ayaklı bakır masa, meydana gelmişti.

Geçen sene Türk Elsanatlarını Tanıtma Derneğinin daimi satış yerini gezenler, bu sene de orayı ziyaret edecek olurlarsa aradaki muazzam farkı derhal göreceklerdir. Çeşitler zenginleşmiş, güzelleşmiş ve sürümleri kayda değer şekilde, fazlalaşmıştır. Çalışanlar aynı sanatkârlar olsa da, eserleri çok güzelleşmiş, teşvikin ve taktir edilmenin huzuru ile bayağı aydınlanmıştır. Çok muvaffak olan bu derneğin daha geniş bir organizasyonla da çalışması, arzu edilen birşeydir. Meselâ ince işlerin yanında daha harcıâlem işlerin çok ucuza temin edilip, piyasaya sürülmesi, Derneğin Anadolu vilâyetlerinde kuracağı teşkilâtlarla kabil olacaktır. Avrupada, Amerikada açılacak sergiler de ince işlerimizi yabancılara tanıtmak bakımından herhalde çok faydalıdır.

Moda

Paris haberleri

Bu sene iki büyük terzi, geleneklere riayetsizlik ederek, defilelerini diğerlerinden bir ay sonra yaptılar. Bunlardan bir tanesi son senelerde Dior'a rekabet eden Hubert de Givenchy'dir diğeri de Balencioge.

Balemcioge modeli
Beyaz tunik, siyah aksesuar

Givenchy

Bu genç sanatkarın yeni kolleksiyonu fevkalâde zengin ve çeşitli idi. Fakat en değişik modeller dahi bir noktada birleşiyorlardı: "Givenchy" imzasını taşıyan her kıyafette "hareket hali" hâkimdi Yani hepsi de ancak giyen insanın hareket etmesi ile bir kıymet kazanıyor, bir mana İfade ediyordu. Gece elbiselerinde uçuşan panolar vardı, tayyörler ve birçok elbiselerin sırtı boldu ve bedene oturmadığı için, kadın hareket ettiği zaman muhtelif şekiller alıyordu. Vücudu saran kılıf elbiseler de yürüdükçe biçim değiştirecek şekilde drapelerle zenginleştirilmişti. Önden dümdüz görünen birçok dans elbiseleri de arkada toplanıyor ve dansta devamlı bir hışırtı ile hareket ediyordu. Givenchy birçok tayyörlerinde ve rob mantolarında iki tarafı birbirine düz bir hatla değil, çarpık bir hatla kavuşturmuştu. Meselâ önden açık bir elbisesinin iki ön parçası sol omuzda bir fiyonkla bağlandıktan sonra, sağ diz hizasından aşağıda birbirine kavuşuyordu.

Balencioge

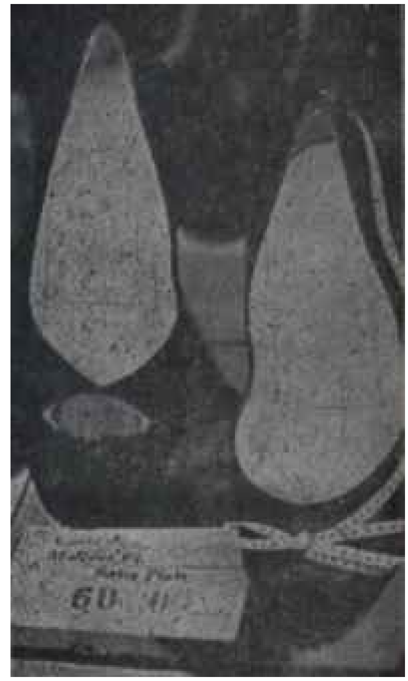
İki sene evvel tünik modasını ortaya atan Balencioge, yaz modellerinde de bu aynı hat üzerinde İsrar etmiş ve bunu adeta bir prestij meselesi yapmıştı. Kışın çok tutunan bu tunik modası, İlkbahar ve yaz koleksiyonlarında tabiatı ile azalmıştı. Balencioge yaz tüniklerinde, ufak bir değişiklik yapmak lüzumunu duy muş, meselâ onları belden büzerek, fiyonklu kuşaklarla sıkmıştı.

Bu hususiyeti hariç, Balencioge, modanın bütün hatlarına sadık kalmış hatta bir modelinde, tunikli bir elbisenin üzerine bir bolero bile ilâve etmişti. Bel üstünden başlıyan geniş kemerler, onun modellerinde sık sık görünmekte idi.

Çarşı - Pazar

Bu derde çare yok mu?

Bugün 5 yaşındaki bir çocuk için ayakkabı fiyatları onsekiz liradan başlamaktadır. Çocuk 10 yaşım geçmişse. otuz-kırk lirayı gözden çıkarmak lazımdır. Vasat bir dükkânda vasat bir erkek veya kadın ayakkabısı en as elli - altmış lira arasındadır. Kaliteliler ise doksan, yüz, yüz yirmi.. İhtimal dahası da var! Buna mukabil Ankarada birkaç ucuzcu ayakkabı deposu vardır. Bunlar hem çok kazanırlar, hem de - Allah için - halka mühim bir hizmette bulunurlar. Sattıkları ayakkabılar, doğrusu daima pak uzun ömürlü değildirler, ama fiyatlar adeta unuttuğumuz fiyatlardır. Bu ayakkabı depolarında erkek ve kadın ayakkabılarının on lüksü 35 liradır. Hele 12,5 liraya satılanlar birbiri üstüne yığılır durur. Şaplı çocuk ayakkabıları, 5 liradan başlar en büyük numarası 10 liradır. Bu şaplı ayakkabılar çok ta dayanırlar. Sürüm o kadar fazladır ki, müşteriler ekseri kendi servislerini kendileri yaparlar.

Vitrindeki fiatlar
Ayakkabılar pahalı

Vaktiyle halk bu ayakkabıların ucuzluğunu demode oluşlarına, büyük ayakkabıcılarda tek numara olarak kalışlarına hamlederdi. İçlerinde tanınmış ayakkabıcıların etiketleri vardı. Zaman zaman etiketler gene görünmektedir ama halk oyunu artık anlamıştır: Ayakkabılar tek değildir, büyük mağazalar için değil ucuzcular için imal edilmişlerdir. Ama halk razıdır.

Madem ki, bazı şahıslar sürüm temin etmek için bu ucuz ayakkabıları piyasaya sürebilmektedirler, demek ki, bu memlekette ucuz ayakkabı yapmak ve satmak pek âlâ mümkündür. "Yerli mallar"da da nispeten ucuz ayakkabılar Vardır ve oradakiler dayanır da.. Fakat "Yerli mallar"ın mamulatı daima çok mahduttur. On defa gitseniz ancak iştediğinizi birinde bulabilirsiniz. Bir bakarsınız kız çocuğu için ayakkabı yoktur, bir bakarsınız oğlan çocuğu için.. veya ikisi birden tükenmiştir. Kadın ayakkabıları da hele un sene evvelki modelleri muhafaza etmektedir. Ucuz depolar pek sağlam olmıyan en son modelleri piyasaya sürerken "Yerli Mallar" sağlam fakat demode ayakkabılarla mahdut bir zümreye satış yapmaktadır.

Bu dert büyük bir derttir. Yerli mallar pazarları buna el atmalı, ihtiyacın bir kısmını karşıhyacak ayak kabıyı piyasaya sürmeye gayret etmelidir. Ucuz ayakkabı depolarından İm hususta alınacak dersler vardır.

Z A B I T A

Kaçakçılık

Beynelmilel şebeke

İkinci Şube Müdürlüğünün kaçakçılık bürosunda adım atmaya yer kalmamıştı. Büyük bir kaçakçılık hadisesinin tahkikatı yapılıyordu. Ele geçirilen evrak buraya getiriliyor ve tetkik ediliyordu. Beş büyük şirketin methaldar olduğu bu beynelmilel kaçakçılık hadisesinin tahkikat evrakı daha şimdiden tam 12 çuval doldurmuştu.

Hadise İstanbul Kambiyo Müdürlüğünün eline geçen bir vesika ile ortaya çıkmıştı. Bundan bir müddet evvel 874 ton fındık yükü ile Londraya hareket eden Arif şilebinin hava muhalefeti bahanesiyle Pirede aylarca kalmasını Kambiyo Müdürlüğü şüphe ile karşılamıştı. Bunun üzerine alâkalı makamlar harekete geçmiş ve Pirede Arif şilebinde bir arama yapılmıştı. Neticede geminin ambarlarında 874 ton yerine sadece 34 ton fındık bulunduğu, **834** ton fındığın sırra kadem bastığı görülmüştü. Bu vaziyet karşısında tahkikat derinleştirilmiş ve ihracatçı Transmetal firmasının sahibi Ruben Asa sorguya çekilmişti. Konşimentodaki açık cironun maruf bankalarımızdan birine ait olması üzerinde de durulmuş, malûmatına müracaat edilen banka mensupları imzaların ve muamelenin tamamen sahte olduğunu iddia etmişlerdi. Bunun üzerine konşimentoda imzaları bulunan banka memurlarından Nikola Vingapulos ile İyo Kesi de yakalanmıştır. Bu ihracat işinde alâkalı olan Behçet Örnekal adındaki tacir de tahkikatın çerçevesi içine alınmış ve hepsi tevkif edilmişlerdi. Diğer taraftan kaçakçılığa mevzu teşkil eden fındıkların da Demir şilebine yüklenerek İstanbula getirilmesine teşebbüs edilmişti.

İşler çatallaşıyor

Demir şilebi fındık hamulesiyle İstanbula müteveccihen hareket etmek üzereyken Yunan makamları tarafından Pire limanında tevkif edilmiş ve fındık yüküne ihtiyati haciz konduğu tebliğ edilmişti.

Fındıkların ne pahasına olursa olsun İstanbula gelmesini önlemek isteyen Ruben Asa firmasının Yunanistandaki kolu faaliyete geçmişti. Ruben Asa'nın eniştesi ve Yunanistandaki umumi vekili Stavro Elefteriyadis Pire Ticaret mahkemesine müracaat ederek Transmetal şirketinin Danimarkadaki bazı firmalara borçlu olduğunu ileri sürmüş ve bu borca mukabil Demir şilebine yüklenerek İstanbul a gönderilmek üzere olan fındıklara ihtiyati haciz koydurmuştu. Bunun üzerine Demir Şilebi mevkuf kalmamak için fındıkları tekrar boşaltmış ve Pireden ayrılmıştı. Bu durum karşısında Pire Başkonsolosluğumuza talimat verilmiş ve ihtilâf mevzuu fındıkların Transmetal firmasına değil Türkiye İş Bankasına ait olduğu, binaenaleyh bu firmanın borçlarına karşılık haczedilemiyeceği Yunan makamlarına bildirilmişti. Hükümetimiz bu muamelenin beynelmilel ticaret hukukuna muhalif olduğunu da Yunan hükümetine bildirmişti. Bu suretle fındık meselesi iki hükümet arasında bir anlaşmazlığa yol açmıştı.

Elefteriyadis durumu Transmetalden alacaklı olan Danimarka firmasına da bildirdiğinden bu firmanın mümessilleri haklarım korumak için derhal Türkiyeye gelmişlerdi. Hükümetimiz Pire mahkemesine müracaat ederek, dâvaya mümessillerimizin de katılmasını temin için mehil istemiş, mahkeme bu talebimizi uygun gördüğünden davayı talik etmişti,

Tahkikat derinleştirilince..

Danimarka firmasının mümessilleri ile görüşülünce Ruben Asa'nın bundan önce bir küspe ihracatı işinde 1 milyon 529 bin liralık döviz kaçakçılığı daha yaptığı ortaya çıkmıştı. Tahkikat sırasında Kopenhag'daki The East Asiatic Company firmasının mümessilleri Sultanahmet Cezaevinde Ruben Asa ile yüzleştirilmişlerdi. Ruben, Danimarkalıların iddialarının hiç birine itiraz etmemişti.

Danimarkalı Mr. Beç Brunn, Rüben hakkında geniş ifşaatta bulunmuş ve bundan dört sene kadar evvel sanığın Almanyada piyasaya sahte mark sürdüğünü açıklamıştı. Bundan başka, Ruben Asa ve Behçet Hıfzı Örnekal'ın Cenevredeki Over Seas Discount bankasında 147 numaralı Victor ve Henri müstear adları altında hesapları bulunduğu da iddia ediliyordu. Sahte mark hadisesi Federal Almanya polisine ve Enterpole telsizle bildirilmiş, Cenevredeki bankadan da 147 numaralı hesap hakkında izahat istenmişti.

Tahkikat neticesinde hadisede parmakları olduğu tesbit edilen Gözetme Şirketi Müdürü Jül Meser, aynı şirketin müşaviri Moiz Barzilay, Asas Şirketi muhasebecisi Aleksandr Aralan ve Nakliyatçı İsmail Çavuşoğlu da tevkif edilmişlerdi.

Telefonlar

Tahkikat sırasında kaçakçılık bürosunda tam 67 kişi celbedilmişti. İşin tuhafı vazifeliler tahkikata başlamadan telefon birbiri arkasına çalıyor ve susmak bilmiyordu. Bir çok kimseler ifadesine müracâat edilen tacire iyi muamele edilmesini rica ediyorlardı. Memurlar bir taraftan tahkikat ile meşgul olurken bir taraftan da telefonlara cevap yetiştirmeye çalışıyorlardı. İfadesine müracaat edilen kimse serbest bırakıldıktan sonra da telefonun sesi kesilmiyor, bu sefer de yapılan iyi muamele *kü*için teşekkür yağmuru başlıyordu.

Hükümetin alakası

Hadisenin ortaya çıkmasına sebep olan ve tahkikatın müsbet yolda süratle ilerlemesinde büyük gayret sarfeden İstanbul Kambiyo Müdürü Rıza Ormancı bir telefon emriyle Ankaraya davet edilmişti. Uçakla Ankaraya giden Rıza Ormancı bizzat Maliye Bakam tarafından kabul edilmişti. Maliye Bakam Nedim Ökmen hadiseyle bizzat meşgul olmayı tercih etmişti. Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığı temsilcileri de Maliye Bakanlığındaki toplantıya katılmış ve Pire'de takip edilecek hattı hareket tesbit edilmişti. Heyetimiz Pireye hareket edecek ve orada menfaatlerimizi korumak için gereken faaliyeti gösterecekti.

Miktarı 800 bin tonu geçen fındıkların memleketimize süratle iade edilmemesinin ihracat piyasamızda zararlı tesirler meydana getireceğinden endişe ediliyor ve bu meselenin süratle halli isteniyordu.

Döviz kaçakçıları tevkifhaneye gidiyor

Fırıldağın rüzgârı kesildi

Fırıldak *nasıl dönüyordu?*

İhracatçı Transmetal firmasının kurucuları resmi dairelerin dikkatinden kaçmak ve kanun hükümlerinden zarar görmemek için basit, bir yol bulmuşlardı. Ayrı ayrı muhtelif bürolar kurarak yekdigeriyle mu fealı muameleler yürütüyorlardı. Bu suretle biri hakkında konulan tedbirden diğerleri kurtuluyor ve fırıldak durmamacasına dönüyordu. Tahkikin neticesinde Transmetal kurucularının dört ayrı firmaya sahip oldukları ortaya çıkmıştı:

1 — Transmetal, 2 — Asa Ticareti 3 — Asas Limited Şirketi, 4 — Kardeşler Şirketi..

Vergi *kaçakçılığı*

Hepsinden ayrı ayrı olan bu firmaların yükte kaçakçılıkla iktifa etmeyerek çok miktarda vergi kaçırmış oldukları ihtimali de ortaya çıkmıştı. Defterdarlık hesap uzmanlarından müteşekkil bir grup bu şirketlerin senelik muamelesine el koyarak durumlarını tesbite girişmişti. Araştırmalar bu mevzuda da bir yolsuzluğun yapılmış olduğunu ortaya koymuştu.

rler

Haklarında tahkikat yapılan kaçakçılık sanıklarının Türkiyedeki mevcut menkul ve gayrimenkul büyük mallarına ihtiyati haciz konulması kararlaştırılmıştır. Emniyet mensupları ile kombiyo müdürlüğü onların mallarını tesbite çalışmaktadır. Bütün bankalara sanıkların mevcut paralarının bloke edilmesi istenmiştir. Gayri menkullerin satışını önlemek için de tapu dairelerinin dikati çekilmiştir.

Bu arada İzmir limanında bulunan Mete şilebindeki 3 bin ton küspe haciz altına alınmıştır. Haciz sırasında Mete şilebine yüklü küspelerin transfer muamelesinin yapılmadığı hayretle görülmüştür. İhracatçı 15 şubattan beri İzmir limanda beklettiği gemiye günde 1600 Avlun vermeyi taahhüt etmiştir. ne derece ehemmiyetsiz bir ihraç için bu kadar büyük bir külfetin altına girmekteki maksadın ne olduğu bir türlü anlaşılmamıştır.

Ruben *Asa tevkif ediliyor*

Irkçılık hâdisesinin tahkikatı sırasında hissi sahneler de cereyan ediyordu. Ruben Asa muvazaalı işlerine annesini de karıştırmıştı. Toplanan deliller Madam Asa'nın da tevkifini icab ettiriyordu. Madam Asa gelini ile beraber gelmişti. Genç kadın kocasından sonra, kaynanasının cezaevini boylaması karşısında i-- radesini muhafaza edememiş, hüngür hüngür ağlamıştı. Son derece şık, bir kadının göz yaşı dökmesi mubail hadiselere kanıksamış olan basın mensuplarının bile dikkatini celbetmişti.

Faydasızlığı bilindiği halde teselli sıralandı. Fakat hiç bir şey bu gözyaşı yağmurunu dindireceğe benzemiyordu. Genç kadın mendili ile yüzünü kapayarak otomobile bindi eve döndü.

M U S İ K İ

Caz

Dizzy Ankara'da

Kıbrıs'tan gelen DHY uçağı, Esenboğa göklerinde göründüğü zaman meydandaki kaynaşma son had dini buldu. Fotoğrafçılar, Amerikan kolonisi ve caz meraklısı gençlerden müteşekkil bir kalabalık, Türkiye'ye gelen ilk modern Amerikan caz orkestrasını karşılamaya hazırlanıyordu. Gençlerin taşıdığı "Welcome Dizzy Gillespie" yazılı bir levhanın altında yor alan Ankaralı birkaç caz cı, uçak meydana inince, bebop repertuarının demirbaşlarından "Good Bait'i çalmaya başladı. Türk toprağına ilk defa adım atan Dizzy ve arkadaşları, sarsıcı bir yolculuğun yorgunluğunu bu hararetli karşılamayla unuttular.

Kafileyi teşkil eden onbeş zenci ve beş beyaz cazcı, Ankara'da yabancı bir şehrin imkân verebildiği kadar normal hayatlarını yaşadılar. Hepsi, profesyonel musikişinas olmakla beraber, amatör tabiatlı insanlardı. Musiki yapmadan duramıyorlardı. Akşam olunca trombonlarını, trompetlerini, saksofonlarım alıp şehrin gece klüplerine dağılıyorlar ve oradaki çalgıcılarla beraber sabahlara kadar çalıyorlardı. Cumartesinden başlayarak geçen beş gün zarfında İntim'e, yahut Gar Gazinosuna gidenler, cazın an iyi musikişinaslarından bazılarım dinleme fırsatım buldukları için kendilerini şanslı saydılar. Bundan başka Dizzy Gillespie ve tenor saksofonist Billy Mitchell, Ankara radyosunda Mithat Akaltan'ın "Batı Enstrümanlariyle Türk Müziği" programının provasını ve ses kaydını dinlediler; Ses ve Tel Birliği'nin kokteyl partisinde, Türkiye'nin bir "harika çocuk" diyarı olduğuna görme fırsatım buldular. Bilhassa heyecanlanan Dizzy, 11 yaşındaki piyanist Verda Erman'ın elini öptü; 13 yaşındaki bestekâr ve piyanist Ateş Pars'a "bir dâhiye" diye İthaf ettiği fotoğrafını verdi ve onu alıp konserine götürdü; Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, kafileye refakat eden caz münekkidi Prof. Marshall W. Stearns (Hunter College İngiliz Edebiyatı Profesörü ve New York Üniversitesi caz öğretmeni, Caz Etüdleri Enstitüsü Müdürü) bir konferans verdi ve cazı meydana getiren yan tesirlerden bahsetti.

Taşkın tezahürat

Gillespie Orkestrası'nın Türkiye'deki ilk büyük konseri, memleketimizin musiki hayatında eşine rastlan mamış, caz musikisi tarihinde bile yer alabilecek bir hadiseydi. Bugüne kadar canlı olarak hiç iyi caz dinlememiş bir şehirde, ne de olsa halkın yabancı sayılabileceği bir musiki çalan sanatkârlar, konser salonlarımız da bugüne kadar benzeri görülmemiş bir tezahüratla karşılanıyorlardı. Büyük Sinema salonu Pazartesi gecesi alkış ve ıslık - bu. caz dinleyicisi için takdir alâmetidir - sesleriyle, bravo haykırışlarıyla yıkılıyordu sanki... Halkın bu muazzam tehalükü ve anlayışı yıllardır caz musikisiyle yoğrulmuş memleketler dinleyicilerini bile aşıyordu. Gillespie ve arkadaşları da, bu turne esnasında ziyaret ettikleri memleketler - Pakistan, İran, Suriye, Lübnan - arasında caz sanatına en büyük yakınlık gösteren memleket olarak Türkiye'yi gördüklerini söylediler. Konser esnasında kendini tutamayan bir dinleyicinin sahneye fırlayıp Dizzy nin elini sıkman ve boynuna sarılması da bu görüşün bir sembolü gibiydi.

Antraktta gazeteciler Dizzy'nin etrafını sardılar ve onu sual yağmuruna tuttular. İşte birkaç sual ye cevapları: En beğendiğiniz orkestra? "Count Basie", Nat King Cole hakkındaki fikriniz? "En iyi piyanist ve şarkıcı; ne yazık ki cazdan uzaklaşıyor" Ya Frankie Laine? "Alay mı ediyorsunuz ?".

Dizzy Gillespie Ankara'da karşılanıyor
"Bebop"çular çabuk anlaştılar

Halk için musiki

Bu turne için teşkil edilmiş grup, Gillespie'nin şimdiye kadar kurduğu dördüncü büyük orkestraydı. Bundan öncekilerin hepsinden daha iyi, hepsinden daha muntazamdı. Günümüzün en üstün caz orkestrası sayılan Count Basie'ninkiyle aynı çapta, - bazı görüşlere göre de onun fev kinde - olduğu belliydi. Orkestra üyelerinin dörtte üçü, yıldız - solist durumunda sanatkârlardı. Orkestranın icrasında şaşmaz bir disiplin, hayret verici ritm kesinliği ve muazzam bir swing, coşturucu bir canlılık, kan kaynatıcı bir hararet varidi. Fakat program, böyle bir orkestranın ve solistlerin müzikal değerlerini, en uygun bir iklim içinde ortaya koymaktan çok, halka vasıtasız ve şiddetli bir tesir yapmak, alakayı bir an bile söndürmemek için ustaca hesaplanmıştı. Bununla beraber gerek ferdi ve gerek topluluk değerleri, soğukkanlı cazseverleri bile tatmin edecek nisbette sunuldu. İlk kısım, caz tarihinin gözden geçirilmesine tahsis edilmişti ve çeşitli devreler, üsluplar ve şahsiyetler, daha ziyade mizahi zaviyeden, temsil edildi. 1-kinci kısma, Dizzy'nin öz üslûbu daha çok hakimdi. Orkestranın iki şarkıcısı Herb Lance ve Dolly Saulters ve bilhassa uzun solosunda davulcu Charlie Persip, halkı galeyana getiren bir enerji kaynağıydılar. Dizzy-nin, kendisini hava meydanında karşılayan "bando" nun şefi olan trompetisti sahneye davet edip "Dizzy Gülespie'den Muvaffak Falay'a; caza olan müşterek sevgimizin nişanesi" yazılı bir gümüş tabaka hediye etmesi, bir kadirşinaslık jesti olarak takdir topladı. Hele orkestranın komiseri, "İstiklâl Marşı"mızı çalarak kapaması tezahüratı daha da arttırdı. Konser bittikten sonra sevgi nümayişi sokaklarda devam ediyordu.

Açık havada caz

Büyük Sinema'daki konserden bir gün önce orkestranın başlıca solistleri, Türk - Amerikan Derneği'nde verilen gardan partide bir "jam session" (irticali icranın tatbik edildiği caz toplantısı) yaptılar. Bu, caz sanatının gereklerini yerine getirme bakımından, "resmi" konserlerine nis betle, daha da başarılı bir gösteriydi. Kütle isterisi yaratacak usullere başvurma yerine Dizzy dahil bütün solistler, daha sakin, daha ölçülü ve ifadeli bir gidişle değerlerinin hakiki durumunu ortaya koydular; şahsiyet lerini belirttiler. Dizzy'nin, ne kadar büyük bir trompetist, ne üstün bir emprovizatör olduğu daha iyi anlaşıldı. Billy Mitchell, modern tenor saksofon stilinin tipik bir temsilcisiydi; bununla beraber çalışında hiçbir "dev"in tesiri bariz olarak görülmüyordu: şahsiyet sahibi, mantıklı bir cazcıydı. Phil Woods - beyaz - Charlie Parker ve Lee Konitz tesirlerini ustalıkla birleştirmiş, sağlam teknikli bir altocu idi. Joe Gordon, Dizzy'den ancak bir gömlek aşağı, aynı üslûpta çalan, mükemmel bir trompetist idi. Tenor saksofon Ernie Wiikins üstün bir solist sayılamazdı; fakat güvenilir bir "yan-adam" olduğu şüphesizdi. Trombonist Frank Rehack - beyaz - yumuşak tonu ve akıcı cümleleriyle parladı. Charlie Persip (davul), Nelson Boyd (kontrabas) ve Walter Davis (piyano) kudretli ve rahat bir ritm kısmı meydana getirmişlerdi.

Dizzy Gillespie'nin konserleri, bu çapta musiki hareketlerinin - caz veya klâsik - Ankara'yı daha medeni, daha fazla düşünen ve duyan bir şehir haline getireceğinin deliliydi.

Okuyucu mektupları

Partiler hakkında

AKİS'in hükümeti tenkit etmekten muhalefet partilerinin haline bakmaya vakit bulamadığı anlaşılıyor. Muhalefet liderlerinin son günlerdeki mitinglerde yaptıkları teşbihler o kadar basit ve çirkindi ki, bir vatandaşın bundan üzüntü duymamasına imkân yoktu. Gönül, mecmuanızda hükümetin icraatı yanında bu gibi hâdiselerin de akislerini bulmayı arzu ediyor. Aksi halde zihinlerde tarafsızlıktan ayrıldığınıza dair şüphelerin belirmesini hoş görmeniz icab edecektir.

Kemal Alkur - Kars

C.H.P. nin menfaati ölçüsüyle hareket etmeye başladınız. Hizmette Ulus'u geçtiniz. Diğer muhalefet partilerini bile C. H. P. nin işine geldiği zaman tutuyorsunuz. Güzel üslubunuza ve cesaretli mücadele tarzınıza uygun olan yol, bu değildir.

F. Güneş - Bursa

*

9 9. sayıda çıkan "C. M. P. İstikbalin iktidar partisi" yazısını AKİS'e yakıştıramadım. Bir partinin tenkide tahammül edememesi kendine ait bir kusurdur. Fakat AKİS'in bir tavzihe alayla değil, fikirle mukabele etmesi lâzım gelmez miydi? O. Koyutürk - Tirebolu

*

Politikacılar hakkında

AKİS, bir D. P. milletvekilinin B. M. M. kürsüsünden Arjantinde Peron bertaraf edilir edilmez basına ispat hakkı tanındığı hususundaki sözlerine sütunlarında yer vermişti Tam bir demokrasi anlayışı içinde hareket eden bu milletvekilinin resmini AKİS'te göremememizin sebebi acaba nedir-?

AH Çoban - Ordu

*

Dış *politika hakkında*

Sıkı sıkıya bağlı olduğumuz Batı âlemi devletleri dış politikalarım yeniden ayarlarken bizim hala olduğumuz yerde saymamızın sebebi nedir? Dış politikamızı zamanın şartlarına göre gözden geçirmek için me suliyet mevkilerini işgal edenler ilham mı bekliyorlar?.

İrfan Sönmez - İzmir

*

Eğitim hakkında

Bir mektebin gezisinden bahsederken kullandığınız "Ava Gardner'e benzeyen hocanım", "Ava Gardner tipi idareciler" gibi tabirleri hafif buldum. Yazınız da bana biraz mübalagalı gibi geldi. XXI. asrın mak lâzımdır.

Tamer Örere - İzmir

T İ Y A T R O

Devlet Tiyatrosu

Zengin repertuar

Devlet Tiyatrosu bu yıl cidden büyük bir faaliyet içindeydi. Opera bölümünde de tiyatro bölümünde de mümkün olduğu kadar çok eserin sahneye konmasına çalışılmıştı. Bazı eserler için Avrupadan misafir rejisörler getirtilmişti. Bu arada programların ne pahasına olursa olsun yerine getirilmesine çalışılmış, bazı serler adeta hiç hazırlanmadan sahneye konmuştu.

Devlet Tiyatrosunun kadrosunun takatını aşan bu yüklü repertuar yüzünden rol tevziatında dublörlere yer verilemiyordu. Bu yüzden cidden çok müşkül vaziyetlere düşülmüştü. Fakat nedense bundan alınması lâzım Kelen dersten istifade edilmedi. Çok defa en mühim rolleri, bir iki günlük çalışma ile başkaları oynamak zorunda kaldı. Bu suretle sahneye konan eserlerin başarılı olmasına imkan kalmıyordu. Fazla eser sahneye koyma gayreti de eserlerin kalitesini düşürüyordu. Halbuki Devlet Tiyatrosundan beklenen bol eser değil kaliteli eserdi. Bu tarz çalışma kaliteli eser seçilmiş olsa bile, ayni şekilde kaliteli bir temsile imkân bırakmıyordu.

Büyük Tiyatro'da 20 güne kadar misafir rejisör Walter Thomas, Schiller'in "Haydutlar"ını sahneye koyacaktır. Bu eser de alelacele hazırlanmaktadır. Başrollerden hiç birinin dublörü yoktur. Bir rahatsızlık halinde birisi alelacele hazırlanıp sahneye itiliverecektir. Nitekim halen oynamakta olan "İki Başlı Kartal'da Nuri Altmok'un birden sesinin kısılması üzerine Müşfik Kenter Stanisas rolünü iki günlük bir çalışma ile yüklenmek zorunda kalmıştır.

Devlet Tiyatrosu önümüzdeki mevsim bol eser yerine, kaliteli eser rensibine dönmelidir.

Üçüncü Tiyatro

Trafik Cezası

Eski Halkevi binasında kurulan Üçüncü Tiyatroda gene zamanımıza ait bir piyesin temsiline başlandı. Trafik Cezası" pek fazla tanınmamış bir İtalyan yazarının - Paola Lei - eseridir.

Bütün vak'a gündelik bir gazetede musiki tenkitleri yazan Pinedus iminde halim selim bir gencin etrafında geçer. Günün birinde otomobilini yanlış yarde bıraktığı iddiası ile bir trafik memuru Pinedus'e 300 rilet - bizim paramızla 1,5 lira - ceza yazar. Pinedus cezayı haksız bulur, trafik memuru ile münakaşaya girişir. Böylelikle hâdise büyür ve karakola gitmek icab eder. Aksilik karakolda başlar komiser, vaktiyle yeğeni hakkında sert bir tenkit yazısı yazan Finedus'un nihayet eline düşmesinden memnundur. Ondan intikam almayı kafasına kor., Esasen kanunlar komisere şüpheli şahısları bir haftadan fazla olmamak şartı ile nezaret altına alma hakkını vermiştir. Komiser bu hakkını zevkle kullanır, Pinedus'u nezaret altına alır. Fakat iş bu kadarla kalmaz. Pinedus'un mensup olduğu gazete hadiseye sarılır. Zulme uğrayan mensubunun haklarım korumayı kendine dert edinir. Büyük başlıklarla hâdiseyi protesto eder. İş artık bir muhalefet - iktidar mücadelesi haline gelmiştir. Artık Pinedus'un başına gelmiyecek yoktur. Pinedus karakola düşmeden evvel bir cinayet işlenmiştir. Vak'a mahalline tesadüfen gelen Pinedus yerde bir bıçak görmüş ve eline almıştır. Bu suretle bıçakta parmak izi bırakmıştır. Bu delile dayanarak Pinedus cinayetle itham edilir. Pinedus olup bitenlerden öyle igrenmiştir ki kendini müdafaaya bile tenezzül etmez. Neticede ölüme mahkûm olur.

Böylelikle hiç akla gelmiyecek bir şekilde neticelenen piyesi Cüneyt Gökçer fazla emek sarfetmeye lüzum görmeden sahneye koyuvermiş. Eserin kısa bir zaman içinde hazırlandığı belli. Aktörler sıraları gelince ezberledikleri sözleri okuyorlar, eserin temposundaki yeknesaklık da buna inzimam edince oyun büsbütün "mihaniki" bir hal alıyor. Bereket vak'anın akışı ve sürprizler seyircilerin alâkasını ayakta tutabiliyor. Pinedus'u oynayan Çetin Köroglu tip itibarıyla tam yazarın Pinedus'u... Sessiz, pısırık bir delikanlı.. Fakat Köroglu'nun oyunu ile Pinedus'u canlandırdığı söylenemez. İlk defa belli başlı bir role çıkan Köroglu yazarın Pinedus'unu lâyıkıyla kavrayamadığını gösterdi. Komiseri oynayan Saim Alpago için ayni şeyler söylenemez. Bu eski aktör bütün hareketleriyle sahneyi doldurmasını bildi. Yalnız ne var ki seyirciler zaman zaman "Harputta Bir Amerikalı" daki komiseri hatırlamaktan kendilerini alakoyamadılar.

Piyesin en müsait rollerinden birinde Ragıp Haykır o kadar monoton bir oyun tutturdu ki bazı seyircilerin uykusu geldi.

Serap Sezer hakkında da ayni şeyi söylemek mümkündür Diğer sanatkârlara gelince hepsi eseri rejisörün arzu ettiği şekilde oynadılar. Böylelikle de alaka uyandırabilecek bir piyes lâyık olmadığı şekilde oynanmış oldu.

Yeni Tiyatro

Bir Melek Geçti

Şehir Tiyatrosunun Beyoğlundaki yeni binasında mevsimin son komedisi olarak Bir Melek Geçti temsil edildi. Mevzuu itibariyle hayatımıza, geleneklerimize hiç uymayan, içinde ne bir buluş, ne de bir espri bulunmayan alelade sahne eserlerinden biriydi. Komedi bölümü sanatkârlarında garip bir zihniyet vardı: "Ziyam yok. Piyes nasıl olursa olsun biz onu düzeltir, güzelleştiririz" derler ve bunun neticesi, piyese uyacaklarına piyesi kendilerine uydururlar ve akılları sıra düzeltirler. Fakat "Bir Melek Geçti" nin ilk gecesi, bunu da yapmağa imkân olmadığını farkettiler. 15 Şubatta rol tevziatı yapılan ve provaya konan eser, aradan iki ay geçtiği halde doğru dürüst ezberlenmemişti bile.. Bu yüzden birçok yerlerde, sanatkarlardan çok suflörün sesi işitildi. Maamafih Şehir Tiyatrosu müdavimleri buna alışmışlardı, suflörün sesini duyamadıkları temsili yadırgıyorlardı.

Her temsilde sahneye çıkar çıkmaz alkışlanan Vasfi Rıza Zobu. "Bir Melek Geçti" piyesinde - ilk defa olarak - alkışlanmadı. Emekli aktörümüz bu alkışlardan cesaret almağa alışmış olacak ki, rolünü, kendisinden bir şeyler katmadan, isteksiz olarak oynadı. Karısı rolünde Patisin en zarif ve şık kadınlarından, en güzel revü aktrislerinden biri olması lâzım gelen Hümaşah Göker, son zamanlarda kendisine arız olan o baş ve el hareketlerini, acaip konuşma tarzım bir türlü bırakamıyordu. Nezahat Tanyeri tipi, kıyafeti ve koket tavırlariyle bir "Melek" olmaktan çok uzaktı. Rauf Ulukut silik kaldı. Rıza Tüzün ilk perdedeki güzel oyununu - rolü müsaade etmediği için - sonuna kadar davam ettiremedi. Turhan Göker, ufak rolünde başarılı bir tip çizmişti.

Şaziye Moral kızım görmeğe Parise gelen taşralı bir kadın rolünde piyesin en başarılı san'atkarı idi. Kacası rolünde Behzad Butak, çok sempatik, çok canlıydı, fakat her zamanki gibi rolünü ezberlememişti. Bedia Muvahhid, gene kadın rollerinden çok kompozisyonlarda san'atini gösterebileceğini, 80 yaşındaki büyük anne rolüyle isbat etti. Eserin sahneye konuşunda bir fevkalâdelik yoktu. Dekor kötü ve zevksiz idi.

SİNEMA

Filmler

Aşk ve Kıskançlık

Aşk ve Hayal - Pane, Amore e Fantasia" adlı filmin devamı olan "Aşk ve Kıskançlık - Pane, Amore e Gelosia" da Luigi Comencini kendi kendini tekrar etmiş. Film gene belli başlı bir konuya dayanmıyor. Hareketten çok konuşmalar yer almış. Aktörlerin oyunları olaylardan daha güldürücü.. Bu arada Vittorio De Sica'nın oyununun filmin en güçlü tarafı olduğunu söylemek gerekir. Oyun tarzında bir tiyatro geleneğinin kuvvetli izlerini görmek kabil. Gina Lollobrigida ise güzelliğiyle kazandığım oyunuyla kaybetmemeğe gayret ediyor ve başarıyor.

Kusurlarına rağmen "Aşk ve Kıskançlık" sevimli bir film. Her sahnesinde İtalyanlara has samimiyet ve sıcaklık hissediliyor. Karakterler beşeri yönleri ile gösterilmişler. Zaten filmin zayıf yapısını mazur gösteren de bu tabiiliği ve cana yakınlığı.

Kocamın Sevgilisi

İngiliz filmciliği harp içinde büyük bir hamle yaptı. Harpten sonra İngiliz sineması Avrupada birinci plâna geçiyordu. J. Arthur Rank tröstünün desteklediği sanat yoluyla ticaret yapma formülü Hollywood ile rekabet edemedi. Büyük masraflarla çevrilen İngiliz filmleri kâr getirmediler. İngiliz filmciliğini krizden kurtaran komediler oldu. Son 10 yıl içinde en iyi komedi filmlerinin İngiltere'den geldiğini söylemek pek yanlış sayılmaz. Bu tarzın ustaları arasında ünlü İngiliz film âmili Sir Michael Balcon'ın yetiştirdiği genç rejisörlerden Charles Crichton, Henry Cornelius ve Alexander Mackendrick isimleri de yer alır.

"Kocamın Sevgilisi i Genevieve" İngiliz komedi filmlerinin tipik ve güzel bir örneği. Konusu her yıl Londra ile Brighton arasında yapılan eski model otomobil yarışlarına dair. "Aşk ve Kıskançhk"m aksine burada güldürücü olan konuşmalardan çok olaylar. Filmin yapısı da oldukça sağlam. Rejisör Henry Cornelius senaryo ve aktörleri ustalıkla kullanıyor. Baş rollerde John Gregson, Dinah Sheridan, Key Kendall ve Kenneth More ilgiyle seyrediliyor. "Aşk ve Kıskançlık" ne kadar İtalyansa "Kocamın SevgilisT'nin o kadar İngiliz olması bu ilgiyi bir zevk haline getiriyor.

Gece Kuşları

Gece Kuşları - Night People" isimli filmin pekçok sinema seyircisini hiç de ilgilendirmiyecek bir özelliği var: Yeni bir rejisörün ilk filmi olması. Nunnally Johnson öteden beri Amerikanın tanınmış senaryo yazarlarındandı. Bilhassa John Ford'un filmleri için yazdığı senaryolarla şöhret kazanmıştı. Bu defa senaristlik rejisörlük ve prodüktörlük yaparak bir filmin bütün sorumluluğunu üzerine almış. Ama gayesi sinema yapmaktan çok para kazanmak olduğu için netice pek parlak değil.

Senarist Johnson hikâyesini basma kalıp olaylar ve tipler üzerine kurmuş. Yer harp sonrası Berlin'i; hikâyede Amerikalılarla Ruslar arasında bir hırsız polis oyunu. Amerikalı bir onbaşı Doğu Berline kaçırılır. Fakat babasının siyasi nüfuzunun pek kuvvetli olması işleri karıştırır; durum basit bir kaybolma olayının üstünde önem kazanır. Berlin'de bu işlerden sorumlu kimse Gregory Peck gibi sert, azimli ve cesur bir şahıstır. Karşı taraftan onbaşının iadesine mukabil, Batı Berlin'den muayyen iki kişinin kendilerine teslim edilmesi teklif edilir. Tabii sonunda onbaşı hürriyetine kavuştuğu gibi, istenilen iki kişi de Doğu Berlin'e teslim edilmezler.

Böyle bir senaryo ancak nispeten titiz mizansen ile kurtulabilirdi. Nunnally Johnson hikâyeyi bölümlere ayırmış. Onbaşının kaçırılması, Amerikan askerî polisinin haber alması, Amerika'da babanın tepkisi gibi.. Geçişlerde bir yenilik yok; maamafih tempo filmin sonuna kadar hızını kaybetmiyor. Kamera hareketleri durgun. Plân üzerinde çalışma tercih edilmiş. Filmin sırf ticarî maksatlarla sinemaskop yapıldığı anlaşılıyor; yoksa görünürde bunu icap ettiren birşey yok. "Gece Kuşlar"yla Nunnally Johnson gelecekte kişilik sahibi bir rejisör olacağı intibaını bırakmamıştır.

Kahramanlardan Gregory Peck filmi sonuna kadar götürüyor. Prodüktörlerin elinde her kılığa giren,, hepsini de yürütebilen Peck burada da filmi kurtaran unsur. Broderick Crawford, herşeyin para ile satınalınabileceğini sanan tipik bir Amerikalı iş adamı rolünde "Dünkü Çocuk - Born Yesterday" adlı filmdeki rolünün bir benzerini oynuyor. Anita Bjork ve Rita Gam ise filme lüzumu kadarını veriyorlar.

Gregory Peck

Film kurtaran arslan

Lollobrigida "Aşk ve Kıskançlık"ta

Güzellikle kazanmanın yolu

S P O R

Futbol

Bahar rehaveti

Geçen hafta oynanan lig maçlarını seyreden tek seçici ile federasyon mensuplarının elleri şakaklarında kaldı. Gelecek hafta Brezilya ile 'karşılaşacak olan Milli takımımızda kendilerine yer vermeyi düşündükleri futbolcuların hepsi *göz* doldurucu bir oyun çıkaramamışlardır, hepsi laçka olmuşlardı sanki... Bunun güzel havalardan mi, yoksa ard arda yapılan maçlardan mı ileri geldiği bir türlü anlaşılamadı. Doğrusu istenirse bunu kimse de merak etmiyordu. Merak edilen Brezilyanın karşısına nasıl bir takımla çıkılacağı ve nasıl bir netice alınacağıydı. Neticeyi düşünmek tek seçicinin ve Federasyon başkanının bütün keyfini şimdiden kaçırıyordu. Bizim idareciler futbolcu keşfetmek için hâlâ saha saha dolaşırken rakiplerimiz kadrolarım iki ay önceden tesbit etmiş ve Avrupa turnesine çıkmışlardı. Biz maçlara bir hafta kaldığı hal da elimiz şakağımızda kadroyu düşünürken, onlar harıl harıl maç yapmakla meşguller.. Hal böyle olunca kazanmak, Eşfak Aykaç'ın da söylediği gibi "tesadüf" olacaktır. Bizde futbol bakalım daha ne kadar bir baht oyunu olarak kalacak?.

Rakiplerimizin durumu

*1*950 senesinde Dünya şampiyonluğunu Rio'da Uruguay'a finalde kaptıran, 954 senesinde İsviçrede Macarların grubuna düşerek elimine olan Brezilya, Dünya futbol klasmanında mühim bir mevkiye sahiptir. Bu derece kuvvetli bir rakibe karşı değil böyle baştan savma, bir sene muntazam ve metotlu bir şekilde hazırlanmış olsaydık gene de - şans hariç - kazanacağımızı iddia edemezdik. Bir Didi bir Brandanzinko bir Santos gibi futbolcunun bulunduğu ve son defa Vasco Dö Gama takımı ile şehrimize gelen ve bir yumrukla çenesi dağıtılan Pinga gibi bir şöhrete yer vermeyen bir takım için herhalde zayıf tabiri kullanılamaz. Brezilyalılar bilindiği gibi Diyagonal *MA* temde oynamaktadırlar. Yerden, kısa paslı ve bol deplasmanlı oyunları temaşa zevki bakımından ne kadar gösterişli ne kadar cazipse, güt atma kabiliyetinden mahrum olmaları netice alma bakımından o kadar aleyhte olmaktadır. Yani Brezilya onbiri "kısır" bir takımdır.

Netice ne olabilir?

Siyahi futbol cambazlarının karşısında barınabilmek için Milli takımımızın başvuracağı taktik Macar maçındakinin ayni olmalıdır. Tek seçici de bu husustaki düşüncesini evvelce açıklamıştır. Hücum hattına konacak bir elemanın geri çalışması topu koşturan rakiplerimizi muayyen yerlerde durdurabilmek için şart tır. Macarların gerek futbol bilgisi bakımından gerek Diyagonal sistemi sağa ve sola çekerek oynamalarını nazarı itibara alarak Brezilyalılardan üstün olduklarım söyleyebiliriz. Bu durumda futbolcularımızın yakın markajla değil, sahada muayyen yerlerde barınmaları icap etmektedir. Aksi halde Brezilyalıların ufak üçgenlerine düşecek olurlarsa takımımızda insicam kalmaz. Bu itibarla kazanmamız için şart olan şey, Macar maçındaki taktiğin futbolcularımız tarafından aynen tatbik edilmesidir. Eğer bunda muvaffak olunmazsa netice farklı bir mağlubiyet olabilir. Zamanında hazırlanmamak takımı tespit etmemek gibi dezavantajlarımız yanında avantajlı olduğumuz hususlar: saha, seyirciler ve rakiplerimizin kısa bir zaman içersinde muhtelif atmosferlerde üst üste yorucu milli temaslar yapmasıdır Şimdilik ümit kapısını büsbütün kapamayan noktalar bunlardır.

Beşiktaş - Kasımpaşa

Şutlar direkten döndü

Hasan Polatkan ve Eşfak Aykaç

Araya geçimsizlik girdi

Federasyonda anlaşmazlık

Vakıa ne Federasyon Başkam Hasan Polat, ne de Tek seçici Eşfak Aykaç "Aranızda bir fikir ihtilafı var mı?" sualine "hayır" cevabını veriyorlarsa da bunun daha ziyade zevahiri kurtarmak için takip edilen bir hareket olduğu gözden kaçmıyor. Şu anda beraberce kader yolculuğuna çıkmış olan üyeler gemiyi batırmamak için ellerinden geldiği kadar aradaki ihtilâfları örtmeye ve gizlemeye çalışmaktadırlar. Fakat bu hal uzun sürmiyecektir. İki idareciden biri muhakkak harcanacaktır. Bunun Hasan Polat mı, yoksa Eşfak Aykaç mı olacağı şimdiden belli değildir.

Lig maçları

21 Nisan Cumartesi günü Mithatpaşa stadını dolduran On yedi bin seyirci iç kriz geçiren Fenerbahçeden herşeye rağmen Kasımpaşa karşısında bir galibiyet bekliyordu. Nitekim ilk dakikalarda atılan gol Sarı-lacivert renklere gönül verenleri memnun etmişti. Ama bu memnuniyet usun sürmedi. Tek kelime ile dökülen Fenerbahçeliler ikinci devrede iki gol yiyerek sahadan 2-1 mağlup ayrıldılar. Pazar günü ligin ilk devresinde tam kadrosu ile Beykoz'a mağlup olan Beşiktaş'ın revanş maçında ne yapacağı suali pek çok kim

senin zihnine takılmış bulunuyordu. Siyah-Beyazlılar neticede sahadan 1—0 galip çıkmanın yolunu buldular.

Fenerbahçe - Kasımpaşa maçı
"İdareciler, dikkat !."

Kulüpler

Büyük başların derdi

Aylardan beri Fenerbahçe kulübünde patlak veren iç kriz nihayet kongre tarihinin bir ay evvele alınması ile bir dereceye kadar yatışmış bulunuyor. Şu anda iki gruba ayrılan Fenerbahçeliler 6 Mayıs tarihinde yapılacak kongreye hazırlanıyorlar. İki gruptan hangisi galip gelirse Fenerbahçenin kaderini o tayin edecektir. Çünkü taraflardan hangisi iktidarı ele geçirecek olursa, diğerini bir daha toparlanamıyacak hale getirecektir.

Fenerbahçede patlak veren bu huzursuzluk diğer kulüplere de sirayet etmiştir. Galatasaray Kulübünde antrenör Gündüzle futbolcular arasındaki geçimsizlik bu müsait hava içersinde ortaya çıkmıştır. Herhalde bu patırdıya ve gazete sütununa intikal eden dedikodulara Beşiktaşlılar da imrenmiş olacaklar ki, hiç beklenmeyen bir sırada Eşref, Ahmet ve Nusret triyosu kulübe kafa tutarak maaşları, büyük kulüplerle ayarlanmadığı takdirde oynanmayacaklarını bildirdiler. Fiat ayarlaması, siyasi mitinglerden böylece spor sahasına da atlamış oluyordu. Kimbilir belki bu da yeni bir çığırdı ve sporcunun da kalkınma hamlesine dahil olduğunu göstermekte idi. Beşiktaş'ın şöhretli idarecisi Sadri Usoğlu profesyonellik talimatnamesine göre futbolcuları cezalandıracağını söylemişti. Ama Beykoz maçı bir gün evvel isyancıları karşı alarak savurduğu tehditlerin t; men aksine olarak onlara bir tek tavizler vermekten başka çıkar bulamadı.

Güreş

Dünya Kupası

25-31 Mayısta İstanbulda Mithat paşa Stadında 13 milletin iştiraki ile yapılacak olan Dünya Güreş festivali müsabakalarına hazırlanan milli takımımız geride bıraktığı haftanın Pazar akşamı kampa girmiştir. Milli takımımız antrenör Celal Atik nezaretinde müsabaka saatine kadar kampta kalacaktır. Şampiyonaya katılacak milletler şunlardır: Almanya, Fransa, Finlandiya Yugoslavya İtalya, Rusya, Bulgaristan, Macaristan, Romanya, Lübnan ve Suriye. Melburn Olimpiyatları tarifesinde güreş takımımızın bu sabakalarda göstereceği başarı büyük bir ehemmiyet taşımaktadır.

Basketbol

Dert üstüne dert

Futbolda Kasımpaşaya 2-1 mğlup olarak Mithatpaşa stadını boyunları bükük terk eden Fenerbahçayni günün akşamı Spor ve Sergi sarayından da sevinçli çıkamadılar ezeli rakipleri Galatasaraya Basketbolde 62-58 yenilmişlerdi. Vakıa mağlûbiyet onların lig şampiyonluğunu tehlikeye sokmadı ama Galatasaray'a yenilmenin pek çok kininin canını sıktığı muhakkaktı. Basketbol lig maçları geride bıraktığımız hafta içersinde gayet sönük şekilde geçti. Şampiyon belli olması için müsabakalar ehemmiyetini kaybetmişti.

A T Ç I L I K

Yarışlar

Mevsim açılıyor

Sabahın erken saatlarında Hipodrom yolunu tutan meraklıların sayısı son hafta içinde bir hayli artmıştı. 29 Nisan pazar günü Ankara İlkbahar at yarışları başlayacaktı. At yarışlarım yakından takip edenler atların son durumlarını öğrenmek için idmanları seyretmekte fayda buluyorlardı. Eski şampiyonların kış istirahatından sonraki formları ve hayatlarının İlk koşularını yapacak olan tayların kuvvetleri hakkında doğruya yakın bir fikir edinmek için başka çare de yoktu.

Jokey Klübü idarecileri, İzmir yarışlarının gördüğü büyük rağbeti göz önüne alarak İzmir programına iki hafta daha yarış ilâve etmişlerdi. Bu hal Ankara koşularına katılacak atların sayılarının hissedilir derecede azalmasına yol açacaktı. Çünkü birçok at sahibi ham atlarının İzmir'de kâfi derecede yorgun düşeceğini, ham de cidden ağır olan seyahat masraflarım göz önüne alarak Ankara yarışlarına iştiraktan sarfınazar etmek ve atlarını doğrudan doğruya İstanbula göndermek kararındaydılar. Yarış idarecileri bu ihtimali de düşünmüşlerdi. Ankaradaki at miktarı İzmir'den bir tek at gelmese bile yarışların alâka toplamasına kâfi gelecek seviyedeydi. Yarış idarecileri haklı idiler. Yarışların idaresi Jokey Klübüne geçtikten sonra at sayısı ve bahsi müştereklere rağbet iki şehirde devamlı yarış yapılmasını temin edecek seviyeye gelmişti. Zaten yarışçılığımız da sadece bu iki mevzuda inkişaf imkânı bulabilmişti.

Yabancı uzmanlar

Jokey Klübünün geçen ay Ankarada yapılan kongresinde, İngiltereden yarışçılık, tekniğine vakıf uzmanlar getirilmesi fikri, bir hayli taraftar toplamıştı. Yeni idare heyeti bu temayülleri bir direktif olarak kabul etmişti. Yarış işlerinde, bilhassa teknik meselelerde bir çok aksaklık vardı. Eleman kifayetsizliği her sahada kendim gösteriyor, bitmez tükenmez şikâyetlere yol açıyordu. Bu karara kadar gerek Jokey Klübü, gerek Yarış Otoritesi bu hakikati kabule yanaşmıyorlar, işlerin mükemmel surette yürüdüğünü iddia ediyorlardı. Şimdi İngiltereden teknisyen getirtilmesinin düşünülmesi bu sahadaki kifayetsizliğin zımnen itirafından başka bir şey değildi.

İngiltereden getirtilecek uzmanlardan birinin burada handikapör vazifesi göreceği söylenmektedir. Bu söylentinin asılsız olması ihtimali çok kuvvetlidir. Zira handikapör' ün tayini Jokey Klübüne değil, tamamen Tarım Bakanlığına ait bir şeydir. Tarım Bakanlığının da bu vazifeye bir yabancıyı getirmesine ihtimal verilemez. Zira handikapörlük - tabii hakkıyla yapıldığı zaman - atları alt alta yazıp karşılarına birer sıklet yazmaktan ibaret değildir. Bir atın o handikapa gelene kadarki koşularının ve rakiplerine nazaran durumunun kat'iyetle bilinmesi şarttır. Bu malûmata sahip olmadan atların taşıyacakları sıkletlerin tesbitine handikap denemez. Yabancı bir uzmanın, dağarcığı ne kadar bilgiyle dolu olursa olsun, bizim şartlarımıza çabucak intibak etmesine ve atların yarış mazilerim öğrenmesine imkân yoktur. Esasen gelecek uzman bir şarlatan değilse bu vazifeyi kabul etmeyecektir. Ayni sebeplerle bizim yerli handikapörlerle de teşriki mesai etmesi düşünülemez. Zira handikapörlüğün bir heyet işi değil, tamamen şahsî bir takdir işi olduğunu oralarda bilmeyen yoktur.

Handikapör getirtileceği söylentisinin, şikâyet ve tenkitlerin en çok bu konuyu hedef tutmalarından ileri geldiğini tahmin etmek herhalde yanlış olmayacaktır.

Komiserler

Yarış otoritesi koşularda ciddi bir ilerlemeyi hakikaten arzu ediyorsa her şeyden evvel komiserlerin tayininde dikkatli hareket etmek zorundadır. Çünkü komiserler heyeti, yarışların cereyanında birinci derecede müessir olabilecek, en selahiyetli uzuvdur. Yarış nizamlarından bihaber, atçılıkla alâkaları bilgiden ziyade hisse müstenit muhterem zevatı yarış komiseri diye vazifelendirmek.. İşte ardı arkası kesilmeyen tenkit ve şikâyetlerin asıl sebebi budur.

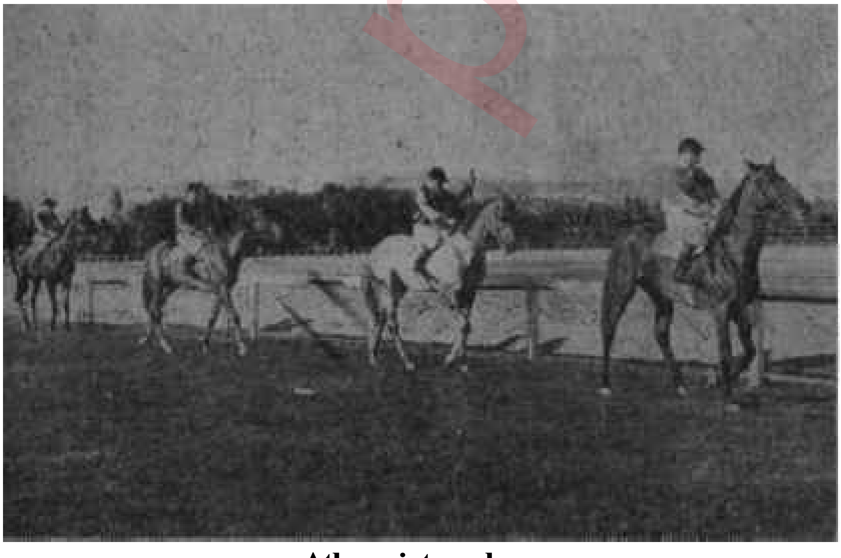
Yarışlarda - para dönen her işte olduğu gibi - çeşitli dalavere söylentileri alıp yürümüştür. Bir çok yarış ahırına dopingin girdiği de inkâr edilemez. Bütün bu kötülüklere karşı at sahiplerinin ve yarış meraklılarının güvenebilecekleri tek merci komiserler heyetidir. Bu güvem kazanabilmenin yegâne çıkar yolu da komiserlerin, şahsiyetleri ve dürüstlükleri ile yarış muhitinde temayüz etmiş kimseler arasından seçilmesidir.

Bu şekilde teşekkül etmiş bir heyetin itimat toplamamasına, kararlarına hürmet edilmemesine ihtimal verilemez. Halen mer'i olan yarış nizamları komiserlere çok geniş selahiyet tanımıştır. Komiserler durumundan şüphe ettikleri bir atı yarışa iştirakten menedebilirler. Bu suretle bir çok hâdiseyi kimseye zarar vermesine imkân bırakmadan önlemek kabildir. Yarış içinde cereyan eden en ufak hâdiseyi bile tahkik konusu yapmak ve neticeyi vakit kaybetmeden halka duyurmak yarışlara daha istikrarlı, daha itimada şayan bir hava verecektir.

Hipodromda hazırlık

Yarışların başlama tarihi yaklaştıkça, Türkiyenin en güzel yarış sahası olan Ankara Hipodromundaki tamir faaliyeti de hızlandırılmıştır. Sonbahar at yarışlarından tamamen harap olmuş bir halde çıkan kum ve çim pistleri onarılmıştır. Gerçi yarış pistinin çimleri daha tamamen yerleşmiş değildir. Yağmurlu bir günde çim pistte yapılacak bir yarış, burasını bu mevsim içinde tamir edilemiyecek bir hale sokabilir. Bu sebeple yarışların İstanbul'a nakledilmesinden de istifade ederek, Ankara Hipodromunun yapıldığı günden beri el sürülmeyen drenajının bir revizyona tutulması lâzım gelecektir. Bu takdirde Sonbahar yarışlarının da genişletilecek ve ince kum dökülecek olan kum idman pistinde yapılması icab edecektir.

Yarış müessesesi için bu belki büyük bir külfet telâkki edilecek, mülkiyeti Özel idareye ait olan bir yere para dökülmesi hoş karşılanmayacaktır. Bu şüphe yok ki, yanlış bir görüştür. Jokey Klübünün uzun seneler istifade edeceği bu güzel saha için sarf edeceği para boşa gitmiş sayılamaz.

Atlar piste çıkıyor

Pistten çıkarken bu fiyaka kalmıyor

1000 Meskenlik GARANTİ MAHALLESİ

1946 1956

GARANTİ BANKASI

1000 MESKENLİK
GARANTİ MAHALLESİ

Boğaziçine nazır Bebek sırtlarında kurulmakta olan 10.000 meskenlik modern bir sitenin en cazip mahallesidir.

GARANTİ BANKASI

gişelerinde bir

MESKEN ve ARSA TASARRUF HESABI AÇINIZ..

HER HESABA BİR EV
PLÂNINDA İSTANBUL
APARTMANLARINDAN BİRİ
HER
HESABA
BİR EV
MUHABANK
NAR ÇİÇEĞİ